

155.413

948400

7.3

2V
ต

0V
ต

ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจาก "นิทานชาดก" เพื่อพัฒนาพฤติกรรม

เชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

ชื่อ นางสาว นันทิยา นามานันท์

ปริญญาโท

ของ

วาริ นิยมธรรม

-7 ก.ย. 2536

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษาหาบัณฑิต วิชา เอกจิตวิทยาพัฒนาการ

มกราคม 2536

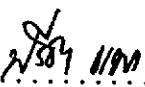
ลิขสิทธิ์ เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

104445

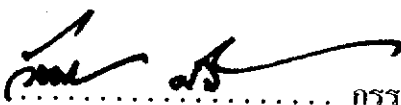
185417

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชา เอก
จิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

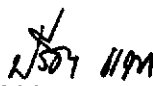
..... ประธาน

(ดร.ปรีชา ธรรมา)

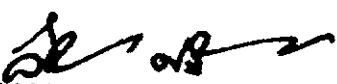
..... กรรมการ

(อาจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

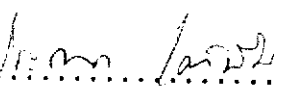
คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน

(ดร.ปรีชา ธรรมา)

..... กรรมการ

(อาจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประยงค์ คำฉิม)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

(ศ.ดร.สมพร ปัวทอง)

วันที่ 19 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2536

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้ เนื่องจากผู้วิจัยได้รับคำแนะนำและการช่วยเหลืออย่างดียิ่งจาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา ธรรมา และอาจารย์วัฒนา ศรีสัตย์วาจา ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ดวงเดือน ศาสตร์ภัทร ที่ให้คำแนะนำ ชี้แนะแนวทางตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือและข้อคิดเห็นบางประการ เพื่อให้ปริญญานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงและมีความสมบูรณ์ถูกต้องยิ่งขึ้น และกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประพนธ์ คำนิม ที่ได้กรุณาเป็นกรรมการเพิ่มเติมในการสอบปากเปล่า

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ พัทธน์ เห่งผลา หัวหน้าภาควิชาภาษาไทย และภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยรามคำแหง ที่ช่วยให้คำแนะนำ และชี้แนะแนวทางเกี่ยวกับ นิทานชาดก ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

ผู้วิจัยได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจาก คุณสมฤกษ์ อุ่นจันทร์ และคุณกฤษ ละมุนเมอญ นิสิตปริญญาโท เอกว่าดผลการศึกษา ที่ให้ความช่วยเหลือในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ คุณภิญโญ บุญรัตพันธุ์ ที่ช่วยแก้ไขและพิมพ์ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอขอบคุณที่ได้ให้ความช่วยเหลือ

ขอขอบพระคุณ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี และคณะครูทุกท่านที่ให้ความร่วมมือ และอำนวยความสะดวกเป็นอย่างดีในการเก็บข้อมูล

ขอขอบคุณเพื่อน ๆ ปริญญาโท เอกจิตวิทยาพัฒนาการ ทุกคนที่คอยช่วยเหลือแนะนำ และให้กำลังใจ

ผู้วิจัยขอเทิดทูนคุณ คุณพ่อ คุณแม่ และขอขอบคุณสามี และลูก ที่สนับสนุนด้านการเรียน และให้กำลังใจผู้วิจัยตลอดมา

วารี นิยมธรรม

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
นิยามปฏิบัติการ	6
นิยามคำศัพท์เฉพาะ	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	
ความหมายของพัฒนาการทางจริยธรรม	8
จริยธรรมด้านความเมตตา	10
ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม	13
ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เกี่ยวกับแม่แบบ	15
ความหมายและประวัติความเป็นมาของนิทานชาดก	20
งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้แม่แบบในการส่งเสริมพัฒนาการ	31
งานวิจัยในต่างประเทศ	31
งานวิจัยในประเทศไทย	34
สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	36
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	
แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง	37
เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล	38
วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล	41
การวิเคราะห์ข้อมูล	43

4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 46

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล 47

5 บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

บทย่อ 55

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า 55

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า 55

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า 56

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า 59

อภิปรายผล 59

ข้อ เสนอแนะ 62

ข้อ เสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป 62

บรรณานุกรม 63

ภาคผนวก 70

ประวัติย่อของผู้วิจัย 116

สารบัญตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงแบบแผนการทดลอง	41
2	แสดงค่าสถิติพื้นฐานเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตากรุณาก่อนและหลังการทดลองใช้แม่แบบ นิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม.....	48
3	เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกรม วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม กลุ่ม ทดลองสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มสอนตาม แผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ	50
4	เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก ประกอบรูปภาพ	51
5	เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา หลังการทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มสอนตามแผนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม	52
6	เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา หลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มสอนตามแผนการสอนของ กรมวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และ กลุ่มควบคุม กลุ่มสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม	53

7	แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบทดสอบ	70
8	แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรม	
	เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตา กรุณา	71

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ประเทศไทย เป็นประเทศที่กำลังมีการพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างรวดเร็ว ความเจริญทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์หลายสาขาก่อผลนำมาใช้ประโยชน์อย่างกว้างขวาง ในการเร่งรัดพัฒนาประเทศ อันเป็นผลให้สังคมไทยเปลี่ยนแปลงจากสังคมดั้งเดิมของไทย คือ สังคม เกษตรกรรมหรือสังคมประเพณีนิยมซึ่งมักจะ เป็นสังคมยึดและ ~~เช่นสังคมที่มีสายสัมพันธ์~~ ทางจิตใจที่ดี มีความอบอุ่น ช่วยเหลือพึ่งพิงกันแบบเครือญาติ ซึ่งสังคมแบบนี้กำลังเปลี่ยนไป เป็นสังคมเปิด เป็นสังคมนิยมวัตถุ นิยมเงินทองมากกว่าให้คุณค่าแก่คุณธรรมทางจิตใจ หรือน้ำใจ ในการจัดการศึกษาเพื่อบ่มบ่มเพาะเฉพาะ เศรษฐกิจนั้นจะทำให้ขาดคุณภาพหรือเสียสมดุลของความเป็นคนที่แท้จริง คือเมื่อสังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมธุรกิจ สังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเน้นด้านวัตถุนิยมมากกว่าด้านจิตใจ วิชาที่เรียนมักจะเลือกเรียนวิชาที่ก่อให้เกิดผลทางวัตถุ มากกว่าจะเลือกเรียนวิชาที่ก่อให้เกิดผลทางความคิดความงาม และความยุติธรรมในทางจิตใจ หรือความสุขสงนภายในตัวคน หากเป็นเช่นนั้นคนก็กลายเป็นวัตถุที่ไร้มนุษยธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ผลตามมาก็คือ สังคมมีแต่ความยุ่งยากวุ่นวาย (พจน์ สะเพียรชัย. 2516 : 71 - 77) ปัจจุบันพบว่า สังคมไทยเรามีปัญหาด้านศีลธรรม จริยธรรมหลายประการซึ่งนับวันจะทวีความรุนแรงขึ้น ทั้งนี้ปัญหาคาณากรรม ยาเสพติด คอรัปชั่น ตลอดจนความไม่เป็นระเบียบของสังคม เป็นต้น ~~ซึ่ง~~ในเรื่องนี้กระทรวงศึกษาธิการเองก็ยอมรับว่าการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรม ยังไม่บรรลุเป้าหมายเท่าที่ควร (ศิริพร แยมณิล. 2530 : 3)

ทั้งนี้เพราะการมีความรู้ความสามารถและฐานะของเศรษฐกิจที่ดี แต่ถ้าสภาพจิตใจยังขาดคุณธรรมจริยธรรมแล้วก็ไม่สามารที่จะดำรงชีวิตให้เกิดประโยชน์แก่ตนเองและผู้อื่นในสังคมได้ ฉะนั้นคุณธรรม จริยธรรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปลูกฝังในพลเมืองไทย (ชม ภูมิภาค. 2525 : 248)

เมื่อพิจารณาปัญหาความไม่สงบที่เกิดขึ้นในสังคมไทย จะเห็นว่าส่วนมากเกิดจากบุคคลต่างฝ่ายต่างคิดแต่จะ เบียด เบียดกัน ชุม เหวงและเอาวัดเอาเปรียบ แก่งแย่ง แข่งขันกัน ซึ่งเหตุการณ์เหล่านี้เกิดจากบุคคลขาดคุณธรรมด้านความ เมตตากรุณา (กรมศาสนา. 2521 : 28 - 29) ^๑ เราจะอยู่กันเป็นสุขได้ต้องอาศัยความเป็นผู้ที่มีความ เมตตากรุณาต่อกัน บุคคลที่มีเมตตากรุณาจะไม่คิดปองร้ายใครและจะไม่มีใครคิดปองร้าย ไม่มีใครอาฆาตพยาบาท ทั้งเป็นที่รักนับถือของคนทั่วไป ส่วนผู้ที่ได้รับผลของความ เมตตากรุณาก็ย่อมจะได้รับความสุขด้วย (โสมรลณี จันทรประภา. 2515 : 15) จากข้อความที่ว่า "เมตตาธรรมค้ำจุนโลก" ^๒ ซึ่งเป็นพุทธวจนของพระพุทธองค์ทรงสั่งสอนให้พุทธศาสนิกชนทั้งมวลพึงยึดถือเป็นข้อปฏิบัติ เพื่อความสงบสุขของการอยู่ร่วมกันของมนุษยชาติอย่างมีความสุขนั้นก็ยิ่ง เป็นความจริงอยู่จนตราบเท่าทุกวันนี้ เมื่อเป็นเช่นนี้จริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาจึงควรที่จะได้รับการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับบุคคลทุกคน และควรเริ่มปลูกฝังตั้งแต่ยังเด็ก เพราะจิตใจและความประพฤติที่มีระเบียบซึ่งเป็นรากฐานในการดำรงชีวิตนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเอง แต่เกิดจากการฝึกอบรมและสนับสนุนส่งเสริมกันอย่างจริงจังสม่ำเสมอตั้งแต่เกิด (พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช. 2518 : 24) การปลูกฝังจริยธรรมที่มุ่งผลประโยชน์ระยะไกลนี้ ต้องเริ่มปูพื้นฐานชีวิตมนุษย์ตั้งแต่เยาว์วัยโดยอาศัยการศึกษาเป็นแกน เพื่อเตรียมคนเข้าสู่สภาพการดำรงชีวิตที่ดีงาม (นิรมล กิตติวิบูลย์. 2526 : 3) ^๓ ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจจนึก (2520 : 8) ที่กล่าวว่า ในการปลูกฝังและให้ความรู้ด้านจริยธรรมควรเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงแรกของเด็กจึงจะได้ผลดี และไม่ควรเกิน 10 ปี เด็กในวัยนี้เป็นวัยที่เริ่มต้นเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ ของสังคม รวมทั้งกฎเกณฑ์ทางจริยธรรมด้วย และสิ่งเหล่านี้จะมีผลต่อการปฏิบัติตนในอนาคต ^๔ สอดคล้องกับ เอกวิทย์ ๓ กลาง (2520 : 1) กล่าวว่า เมื่อพิจารณาจะเห็นว่า การจัดการศึกษาก่อน 6 ขวบ หรือก่อนการศึกษาระดับบังคับ มีความสำคัญต่อชาติ ถ้าจัดการเรื่องอบรมเลี้ยงดูก่อนวัย 6 ปี แล้วเรื่องจะเป็นเครื่องหมายประกันพื้นฐานที่ดีในการจัดการศึกษาช่วงต่อ ๆ มา และเฮอร์ลอค (Hurlock. 1959 : 115) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับวัยเด็กไว้ว่า "เป็นวัยวิกฤตในการพัฒนาบุคลิกภาพ เป็นระยะที่สร้างพื้นฐานของจิตใจในวัยผู้ใหญ่ต่อไป" ^๕ ฉะนั้นการจัดการศึกษาถ้าได้มีการปลูกฝังและส่งเสริมพัฒนาการทางสังคมที่เหมาะสมให้กับเด็ก ก็จะทำให้เขาโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสังคม และไม่ก่อให้เกิดปัญหาแก่สังคมที่เขาอาศัยอยู่

สถานที่ทำหน้าที่ได้ดีที่สุด คือ บ้าน และโรงเรียน เพราะบ้านและโรงเรียนเป็นสถานที่ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของเด็กโดยตรง แต่เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบันเป็นสาเหตุให้บ้านหรือสถานครอบครัวไม่มีโอกาสเข้ามาทำหน้าที่ได้อย่างเต็มที่ เพราะพ่อแม่ผู้ปกครองต้องออกไปประกอบอาชีพนอกบ้าน ไม่มีเวลาที่จะอบรมเลี้ยงดูบุตรได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความสำคัญที่สุดที่จะเป็นผู้ปลูกฝังและอบรมเกี่ยวกับพฤติกรรมทางจริยธรรมของเยาวชน (สุรศักดิ์ สันติธัญญาโชติ. 2521 : 4 - 5)

๕ ในการเรียนการสอนมีอยู่หลายวิธีที่จะสามารถนำมาปรับปรุงใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมได้ เช่น การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การอ่านเรื่องจากหนังสือภาพ หรือการเล่านิทาน (ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. 2527 : 17) และ วัชรภรณ์ พิมพ์ใจหงส์ (2528 : 44) พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนชอบนิทาน และเนื้อเรื่องในนิทานต้องเป็นจินตนาการ ตัวละครที่เป็นตัวเอกของเรื่องจะต้องกระทำดี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ภิกขุญญ เจนเจริญวงศ์ (2530 : 40) พบว่า หนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวก ทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา สูงกว่าหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในด้านลบ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำนิทานชาดก ซึ่งตัวละครในนิทานจะกล่าวถึงการประกอบคุณงามความดีของพระพุทธเจ้าอย่างเป็นที่น่าชื่นชม เหมาะที่จะนำมาเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับเยาวชน เพ็ญ หัตถชีโว (2531 : 1) ได้กล่าวถึงนิทานชาดกว่า นิทานชาดก เป็นนิทานทางพุทธศาสนา เหมาะที่จะเป็นแม่แบบในการปลูกฝังจริยธรรม ด้วยจากเหตุที่พุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติและเป็นศาสนาของคนไทยส่วนใหญ่ ประชาชนร้อยละ 95 นับถือศาสนาพุทธ ดังนั้น คำสอนและความคิด ข้อปฏิบัติต่าง ๆ ทางพุทธศาสนาจึงแทรกอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยอย่างลึกซึ้ง ผู้ที่สามารถดำเนินชีวิตอยู่ด้วยดีในสังคมจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในพุทธศาสนา (สุทธิพงศ์ ตันตยาพิศาลสุทธิ. 2528 : 12) แต่จะเห็นว่าปัจจุบันคนไทยห่างเหินและยึดถือคำสอนตามหลักพุทธศาสนาน้อยมาก ส่วนใหญ่นับถือกันเพราะเหตุว่าบิดามารดานับถือกันมาแต่ก่อนจึงเกิดมีความเลื่อมใสในพุทธศาสนาแบบตามกันมา (สันต์ สันติพันธุ์ประทุม. 2523 : 15.; อ้างอิงมาจาก คึกฤทธิ์ ปราโมช. 2514 : 14) โดยไม่รู้หลักคำสอนที่แท้จริงของพุทธศาสนา ทำให้ลักษณะต่าง ๆ ทางทัศนคติของพุทธศาสนิกชนที่มีรากฐานมาจากความรู้พระพุทธศาสนา เหล่านั้นเบนออกไปจากแนวทางที่ถูกต้องตามหลักพุทธศาสนา (ปัญญา ผิวเพือก. 2523 : 17)

เมื่อพิจารณาวิธีการศึกษาวิจัยธรรมที่ใช้กันได้ผลมาแล้วในต่างประเทศ พบว่า มีวิธีที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับเด็กนักเรียนไทยได้ วิธีการดังกล่าวคือ "การให้เลียนแบบจากแม่แบบ" ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจวบปัจฉิก (2520 : 54) ได้กล่าวถึงเรื่องนี้ว่า "การใช้แม่แบบแสดงพฤติกรรมต่าง ๆ ให้ผู้ทดลองเห็นจะเป็นวิธีหนึ่งที่ทำให้ผู้ทดลองกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ ตามแม่แบบได้ การจัดแม่แบบให้เป็นการให้ความรู้แก่ผู้ทดลองวิธีหนึ่ง และเป็นวิธีที่มีการศึกษาค้นคว้ามาพอสมควร เพราะเป็นวิธีที่เด็กอาจหาโดยไม่รู้สีกว่ากำลังถูกชักจูง แม่แบบที่จะให้เด็กเลียนแบบมีอยู่หลายประเภทแบบดิวรา (Bandura) ได้แบ่งแม่แบบออกเป็นสองชนิด ได้แก่

1. แม่แบบที่เป็นชีวิตจริง (Live Model)
2. แม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model)

แม่แบบที่เป็นสัญลักษณ์อาจจำแนกได้ออกเป็นคำพูด เอกสาร โสตทัศนวัสดุ (Bandura. 1977 : 40 - 51) และจากการศึกษาของแบบดิวราและวอลเตอร์ (Bandura and Walter. 1963 : 47 - 49) พบว่า พฤติกรรมของตัวละครสามารถโน้มน้าวจิตใจให้เด็กเลียนแบบหรือถ่ายโยงพฤติกรรมแล้วสร้างพฤติกรรมขึ้นมาใหม่ตามแต่ละบุคคลได้ แม่แบบจึงเป็นสิ่งเร้าให้เด็กเกิดความสนใจที่จะจดจำ แสดงออกและมีแรงจูงใจที่จะยอมรับพฤติกรรมนั้น ๆ มาปรับปรุงบุคลิกภาพของตน ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็กอนุบาลปีที่ 2 โดยใช้แม่แบบจากนิทานชาดกซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาในเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
- ✓ 2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาจากการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก การสอนโดยใช้แผนการสอนของกองวิชาการ อยุธยา ศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเป็นแนวทางในการนำนิทานชาดกมาใช้ในการปลูกฝังจริยธรรมของเด็กในด้านอื่น ๆ ต่อไป
2. ทำให้ทราบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็กที่ได้รับการสอนโดยการเล่านิทานชาดก กับเด็กที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ ศึกษารวศึกษาธิการ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา
 - 1.1 กลุ่มตัวอย่าง เป็นเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี ทั้งชายและหญิง โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 90 คน แบ่งเป็น
 - 1.1.1 กลุ่มทดลองที่ 1 สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก จำนวน 30 คน
 - 1.1.2 กลุ่มทดลองที่ 2 สอนโดยใช้แผนการสอนของกองวิชาการ ศึกษารวศึกษาธิการ จำนวน 30 คน
 - 1.1.2 กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรอิสระ คือ วิธีสอน มี 3 ระดับ
 - 2.1.1 การสอนโดยใช้แม่แบบจริยธรรม โดยการเล่านิทานชาดก ประกอบรูปภาพ
 - 2.1.2 การสอนโดยใช้แผนการสอนของกองวิชาการ ศึกษารวศึกษาธิการ
 - 2.1.3 ไม่ได้สอน
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา หมายถึง การที่เด็กแสดงออกต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต้องการช่วยเหลือบุคคลหรือสัตว์ โดยเด็กจะเลือกแสดงพฤติกรรมที่ดี มีการเสียสละกำลังกาย กำลังสิ่งของ เวลา หรือความสุขส่วนตัว เพื่อช่วยเหลือและทำประโยชน์ให้บุคคลหรือสัตว์ได้รับความสุข ซึ่งสามารถวัดได้โดยแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อเป็นรูปภาพสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา มีตัวเลือก 3 ตัว ซึ่งแต่ละตัวเลือกจะเป็นรูปภาพทางพฤติกรรมที่让孩子ได้เลือกกระทำในแต่ละข้อ โดยในแต่ละข้อมีระดับคะแนน 1 กับ 0

นิยามคำศัพท์เฉพาะ

1. นักเรียน หมายถึง นักเรียนชายและหญิง อายุ 5 - 6 ปี ซึ่งกำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี จังหวัดปราจีนบุรี
2. นิทานชาดก หมายถึง นิทานชาดกที่เป็นอรรถกถาชาดก ที่ผู้วิจัยเลือกจากผลการวิเคราะห์ของ พัทธน์ เพ็งพล (2530 : 158 - 189) จำนวน 547 เรื่องที่ได้วิเคราะห์ไว้ตรงกับว่ามี 10 ประการ และได้คัดเลือกจากที่กระทรวงศึกษาธิการ จัดทำขึ้นเพื่อเป็นหนังสือเสริมบทเรียนจริยธรรมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษา จำนวน 10 เรื่อง แล้วนำมาสร้างภาพและเพิ่มเติมภาพเพื่อความเหมาะสมกับเนื้อเรื่องและวัยของเด็ก ทั้งหมดจำนวน 4 เรื่อง แสดงถึงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา คือ สุวรรณสามชาดก ชวสกุณชาดก สลิวนาคชาดก และ นิโครธชาดก
3. แม่แบบ หมายถึง ตัวละครที่แสดงพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาที่ปรากฏในนิทานชาดก

4. กลุ่มทดลอง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ

- 4.1 กลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ผู้วิจัยเล่านิทานประกอบรูปภาพชาดกแล้ว
นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น
- 4.2 กลุ่มทดลองที่ 2 คือ กลุ่มที่ผู้วิจัยสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ

5. กลุ่มควบคุม หมายถึง กลุ่มที่ผู้วิจัยไม่ได้จัดกระทำใด ๆ ทั้งสิ้น มีการสอนตาม
แผนการสอนโดยครูประจำชั้น

6. การเล่านิทาน หมายถึง การเล่านิทานประกอบรูปภาพนิทานชาดกที่ผู้วิจัยได้
วิเคราะห์และสร้างภาพให้เหมาะสมกับเนื้อเรื่องในชาดก โดยเมื่อเล่าเสร็จแล้วนักเรียน
ร่วมกันแสดงความคิดเห็นในเนื้อเรื่อง พฤติกรรมของตัวละคร

7. นิบาตชาดก หมายถึง ชาดกในพระไตรปิฎก มี 547 เรื่อง ส่วนมากแต่งเป็น
คาถาล้วน ๆ แต่ร้อยแก้วก็มี

8. อรรถกถาชาดก หมายถึง คัมภีร์ที่ได้รับแต่งอธิบายขยายนิทานชาดกให้เข้าใจ
ง่าย โดยนำเอานิทานพื้นบ้านเก่าแก่มารวบรวมแต่งเป็นร้อยแก้วผสมคาถาในนิทานชาดก

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการทำการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ ซึ่งสามารถสรุปเป็นหัวข้อต่าง ๆ ได้ดังนี้

1. ความหมายของพัฒนาการทางจริยธรรม
2. จริยธรรมด้านความ เมตตากรุณา
3. ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม
4. ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เกี่ยวกับแม่แบบ
5. ความหมายและประวัติความเป็นมาของนิทานชาดก
6. งานวิจัยที่ เกี่ยวกับการใช้แม่แบบในการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

ความหมายของพัฒนาการทางจริยธรรม

คำว่า จริยธรรม ตรงกับภาษาอังกฤษ "Morality" ซึ่งแปลตามตัวพยัญชนะได้ว่า จร แปลว่า ความประพฤติ ิริย มีความหมายว่า ควร จริย แปลว่า ความประพฤติ ดังนั้น คำว่าจริยธรรม แปลว่า ธรรมที่ควรประพฤติ (พุทธทาสภิกขุ. 2505 : 187 - 188) จากคำว่า จริยธรรมนี้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย เช่น เพียเจต์ (Piaget. 1960 : 1) กล่าวว่า จริยธรรมเป็นลักษณะของมนุษย์ และหน้าที่เกี่ยวกับเกณฑ์ในการให้ความร่วมมือ การจัดเตรียมทางสังคม ความสัมพันธ์ในรูปของการกระทำร่วมกันและสิทธิ ซึ่งคล้ายกับคำกล่าวของแอตคินสัน (Atkinson. 1969 : 10) ที่กล่าวว่า จริยธรรมเป็นเขตของความเชื่อในสังคมหนึ่ง ๆ เกี่ยวกับอุปนิสัย และความประพฤติว่าอะไร เป็นสิ่งที่คนทั้งหลายพยายามที่จะประพฤติปฏิบัติ ซึ่งได้สอดคล้องกับ ไคล เบอร์ก (Kohlberg. 1976 : 6) ที่กล่าวว่า จริยธรรมไม่ได้หมายถึง การกระทำที่สังคมเห็นว่าถูกต้องดีงามแต่ เป็นสิ่งที่บุคคลพึงกระทำเมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เกิดขัดแย้ง แล้วตัดสินใจโดยหลักความยุติธรรม สำหรับพหุนานุกรมของ

ลองแมน (Longman Dictionary of Contemporary. 1978 : 707) ให้ความหมายของจริยธรรมว่า เป็นความถูกต้อง เป็นความบริสุทธิ์ของความประพฤติ ของการกระทำในสิ่งหนึ่ง ๆ และกู๊ด (Good. 1964 : 314) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง การปรับตัวให้เข้ากับกฎเกณฑ์หรือมาตรฐานของความประพฤติที่ถูกต้องหรือ ดีงาม

ส่วนในประเทศไทย มีผู้ให้ความหมายของจริยธรรมไว้หลายท่าน เช่น พระวรศักดิ์ วรธนุโร (2522 : 3) ได้ให้ความหมายของ จริยธรรมว่าเป็นสิ่งที่ควรประพฤติ ซึ่งสอดคล้องกับ สุชีพ ปุณยานุภาพ (2524 : 55) ซึ่งให้ความหมายของจริยธรรมว่า ธรรมที่ควรประพฤติ ซึ่งได้แก่พฤติกรรมหรือ การกระทำทาง กาย วาจา และใจ อันดีงามที่ควรประพฤติปฏิบัติ และ ก่อ สวัสดิพานิชย์ (2522 : 18) กล่าวว่า จริยธรรมคือ ประมวลความประพฤติและความนึกคิดในสิ่งที่ดีงามและเหมาะสม ส่วน ดวงเดือน พันธุมนาวัน (2524 : 2) ได้กล่าวว่า จริยธรรมเป็นคำที่มีความหมายกว้างขวางซึ่งหมายถึงลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์ และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมประเภทต่าง ๆ ซึ่งลักษณะของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมจะมีคุณสมบัติประเภทใดประเภทหนึ่ง คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคมนั้น เป็นพฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบให้การสนับสนุนและผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่า การกระทำนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกประเภทหนึ่ง คือ ลักษณะที่สังคมไม่ต้องการให้มีอยู่ในสมาชิกของสังคม เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษพฤติกรรมนั้น ส่วนมากรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องไม่สมควร ดังนั้นผู้มีจริยธรรมสูง คือ ผู้ที่มีลักษณะและพฤติกรรมประเภทแรกมากแต่ประเภทหลังน้อย ส่วน พันธ์ หันนาคินทร์ (2523 : 48) กล่าวว่า จริยธรรม หมายถึง ความประพฤติอันพึงปฏิบัติต่อตนเอง ต่อผู้อื่น และต่อสังคม ทั้งนี้เพื่อก่อให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองเกษมสุขขึ้นในสังคม และสมาชิกของสังคม การที่จะปฏิบัติให้เป็นเช่นนี้ผู้ปฏิบัติต้องรู้ว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด ดังนั้น การปฏิบัติตามหลักจริยธรรม จึงต้องประกอบด้วยกันทั้งความรู้ทางจิตใจและการปฏิบัติทางกายอันสอดคล้องกับความรู้ทางจิตใจ

จากความหมายของคำว่าจริยธรรม ที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า จริยธรรมหมายถึง แนวทางในการปฏิบัติอันเป็นลักษณะที่สังคมต้องการ และประเมิณแล้วว่า เป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมรวมทั้งผู้กระทำก็จะได้รับความพึงพอใจว่าการกระทำนั้นเป็นที่ยอมรับของผู้อื่น

ลักษณะและพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม (ดวงเดือน พันธมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์ปัจฉิม. 2520 : 3 - 6) มี 4 ลักษณะ คือ

1. ความรู้เชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้เกี่ยวกับค่านิยมในสังคมว่าในสังคมของ คนนั้นถือปฏิบัติว่าการกระทำชนิดใด ดีหรือเลว ควรกระทำ หรือควรเว้น มีความเหมาะสม มากน้อยเพียงใด ซึ่งปริมาณความรู้เชิงจริยธรรมนี้ขึ้นอยู่กับอายุ ระดับการศึกษา และพัฒนาการ ทางสติปัญญาด้วย

2. ทศคติเชิงจริยธรรม หมายถึง ความรู้สึกเกี่ยวกับลักษณะหรือพฤติกรรมเชิง จริยธรรมว่าชอบหรือไม่ชอบลักษณะใด เพียงใด ซึ่งแปรเปลี่ยนไปตามความรู้เชิงจริยธรรม

3. เหตุผลเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลให้เหตุผลในการตัดสินใจเลือกที่จะ กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งในสถานการณ์นั้น เหตุผลดังกล่าวช่วยให้ทราบเหตุผลที่ อยู่เบื้องหลังของการกระทำของบุคคล

X 4. พฤติกรรมเชิงจริยธรรม หมายถึง การที่บุคคลแสดงออกมาตามที่สังคมนิยม ชมชอบหรือควรได้รับการแสดงพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ หรือค่านิยมในสังคม

ลักษณะและพฤติกรรมของมนุษย์ที่เกี่ยวข้องทางจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีจริยธรรมที่ สำคัญ คือ เพียเจต์ และโคลเบอร์ก เชื่อว่า พัฒนาการทางจริยธรรมของมนุษย์ย่อมมี แนวทางและขั้นตอนที่เป็นสากล และสามารถศึกษาได้ในสังคมต่าง ๆ (ดวงเดือน พันธมนาวิน. 2524 : 27)

จริยธรรมด้านความเมตตาการุณา

ความหมายของความเมตตา

เมตตาเป็นความรักอย่างหนึ่งแต่เป็นความรักที่บริสุทธิ์ ไม่เจือด้วยราคะ คือ ความ ก้าวหน้า เป็นความรักที่ไม่เจือด้วยกิเลส (สถิต วงษ์สวรรค์ และ สุขสมาน วงษ์สวรรค์. 2515 : 42) เมตตาเป็นความรักที่ประกอบด้วยไมตรีจิต คืออยากให้ อยากเห็นเขาได้มี สุขสำราญ เช่น ความรักของบิดามารดาที่มีต่อบุตร ความรักของเพื่อนที่มีต่อเพื่อน ความรัก ของพระมหากษัตริย์ที่มีต่อประชาราษฎร และความรักของสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ ทรงมีต่อสัตว์โลก (กรมการศาสนา. 2521 : 148)

ความสำคัญของความเมตตา

เมตตา เป็นเหตุให้มนุษย์คิด เกื้อกูลกันและกัน ดังนั้น บุคคลจึงควรมีและต้องแผ่เมตตาให้กลับออกไป นับตั้งแต่ตนเองก่อนแล้วบิดามารดา ญาติพี่น้อง มิตรสหาย ตลอดจนไปถึงศัตรู และสัตว์ทั่วไปทั้งนี้ เพื่อสร้างมิตรภาพ และการศรัทธาในระหว่างกันเยี่ยง ๆ ขึ้นไป (พระกวี-วราญาณ. 2520 : 431) เมตตาช่วยป้องกันความพยายามคิดร้ายต่อกัน แม้มีคิดร้ายต่อเราก็หมดไปเองเพราะไม่คิดร้ายตอบ (แปลก สนธิรักษ์. 2503 : 68) นอกจากนั้นยังทำให้ความเห็นแก่ตัวหมดไป (ชานาญ นิสารัตน์. 2522 : 87) เมตตาก่อให้เกิดความสุขทั้งผู้ให้และผู้รับ ผู้ที่อยากจะทำให้ผู้อื่นได้มีความสุข ย่อมจะมีจิตใจที่เยือกเย็น ส่วนผู้ที่ได้รับอนุเคราะห์ด้วยกำลังเมตตานั้น ก็มีความยินดีทำให้เป็นที่เลื่อมใส และเป็นสุขทั้งสองฝ่าย (โสมรลัมภ์ จันทระประภา. 2515 : 6) ความสุขของคนนั้นจึงขึ้นอยู่กับความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ความเห็นแก่ตัวจะทำลายความสัมพันธ์ของบุคคล เมื่อบุคคลเห็นแก่ตัวความสุขจะไม่เกิดขึ้น เมตตาเป็นวิถีแก้ความเกลียดชัง อิจฉา ริษยา ความตระหนี่ เพราะความเมตตาเป็นธรรมที่มุ่งความสุขของผู้อื่นเป็นสำคัญ เป็นการลดความสำคัญของตนเอง และทำตนให้เป็นประโยชน์แก่ผู้อื่นได้ง่ายขึ้น เพราะมีความปรารถนาเช่นนี้แน้อยู่แล้ว (ปรีชา ช้างชัยยีน. 2520 : 89)

การแสดงออกของความเมตตา การแสดงความเมตตาทำได้สามทางคือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ ช่วยทำประโยชน์สุขปลดปล่อยทุกข์ให้ผู้อื่นทางกาย เช่น ทำกิจของเขาส่งให้สำเร็จประโยชน์สุขแก่เขา เป็นต้น ทางวาจา ได้แก่ ช่วยแนะนำตักเตือนห้ามปรามให้เขาเว้นความชั่วและทำดี เป็นต้น และทางใจ ได้แก่ ตั้งจิตไม่เบียดเบียนเขา ปรารถนาความไม่มีเวรมิเกลียดเขา หวังความสุขสวัสดิ์แก่เขา ตั้งใจช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขแก่เขา เป็นต้น (กรมการศาสนา. 2521 : 149)

ความหมายของความกรุณา

กรุณา คือ ความสงสารคิดช่วยเหลือผู้อื่นที่ได้รับทุกข์ให้พ้นจากทุกข์ กล่าวคือ เมื่อผู้ใดมีความทุกข์ ความเดือดร้อน ก็พยายามหาทางช่วยเหลือให้พ้นไปจากความทุกข์ ความเดือดร้อน (กระทรวงศึกษาธิการ. 2523 : 7) ซึ่งสอดคล้องกับ โสมรลัมภ์

จันทรประภา (2515 : 6) ที่ได้ให้ความหมายของความกรุณาไว้ว่า กรุณา คือ ความ
คิดปรารภจะช่วยให้เขาพ้นทุกข์ เมื่อผู้อื่นได้รับทุกข์ภัยใจก็พลอยหวนไหวไปด้วย เหมือนตน
ได้รับความทุกข์นั้นเอง

ความสำคัญของความกรุณา

กรุณาเป็นธรรมที่สโนับสนุน กล่าวคือ มนุษย์ต้องทนทุกข์ต่าง ๆ กัน ทุกข์มากบ้าง
น้อยบ้าง ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุขนั้น จะเป็นผลสำเร็จได้ก็ด้วยการช่วยให้เขา
พ้นทุกข์ทั้งที่เป็นความทุกข์โดยธรรมชาติ เช่น ความหิว ความเจ็บไข้ได้ป่วย ความเดือดร้อน
เรื่องที่อยู่อาศัย เป็นต้น และที่เป็นความทุกข์ทางใจต่าง ๆ ทุกข์อย่างแรกอาจช่วยได้ด้วย
อามิสทานหรือวัตถุทาน ส่วนความทุกข์อย่างหลังให้ธรรมทาน คือ การสอนให้ปฏิบัติธรรม
แต่การช่วยเหลือก็ต้องยึดหลักสำคัญของการให้ทาน คือ ให้ตามกำลังของคนอย่าให้กลับเป็น
ทุกข์แก่ตน (ปรีชา ช้างขวัญยืน. 2520 : 89) การแสดงความกรุณาควรอยู่ในขอบเขต
ต้องพิจารณาว่าอะไรควรไม่ควรอย่างไร (แปลก สนธิรักษ์. 2503 : 59) เพราะหาก
แสดงกรุณาไม่ถูกไม่ควรอาจเกิดโทษขึ้นได้

ความสำคัญของความเมตตากรุณา

ความสำคัญของความเมตตากรุณาที่มีต่อสังคมนั้น ชม ภูมิภาค (2525 : 9)
เห็นว่า ความเมตตากรุณาเป็นปัจจัยสำคัญอันก่อให้เกิดสันติสุข และเป็นเครื่องสร้างสังคม
ตั้งแต่ระดับชุมชนไปจนถึงระดับโลก หากมนุษย์ทุกคนหรือส่วนมากมีคุณธรรมเรื่องความเมตตา
กรุณาแล้ว สังคมย่อมมีความสุข สงบ และความก้าวหน้าปราศจากการเอารัดเอาเปรียบ
และกดขี่ซึ่งกันและกัน ในสังคมใดก็ตามที่บุคคลมีความเมตตากรุณาน้อยสังคมนั้นก็ย่อมมีปัญหา
อาชญากรรม ปัญหาความทุกข์ยาก การกดขี่ข่มเหงซึ่งกันและกัน

ขอบข่ายของความเมตตากรุณา

คณะสงฆ์วัชรยานีเวศ (2531 : 210 - 220) ได้กล่าวถึง การแสดงออกของความเมตตากรุณาไว้ดังนี้

1. เมตตากรุณาต่อบุคคล แสดงออกโดย

1.1 ช่วยเหลือ เกื้อกูลด้วยสุขประโยชน์ ปราศจากความอาฆาตพยาบาท เมื่อเห็นบุคคลอื่นเดือดร้อน

1.2 ไม่พูดจาเสียชื่อเสียง คำพูดให้บุคคลอื่นเสียใจ

1.3 แสดงออกทางสีหน้า และสายตาที่สงบ ช่มชื่น

2. เมตตากรุณาต่อสัตว์ แสดงออกโดย

2.1 ให้การช่วย เหลือ เมื่อพบสัตว์บาดเจ็บ

2.2 ไม่ทารุณต่อสัตว์ เช่น เมียนตี กักขัง

2.3 เมื่อพบสัตว์หิวโหย ควรช่วย เหลือให้อาหารตามควรแก่โอกาส

ทฤษฎีพัฒนาการทางจริยธรรม

ในการศึกษาพัฒนาการทางด้านจริยธรรมนั้น นักทฤษฎีจริยธรรมส่วนใหญ่ เชื่อว่า จริยธรรมมีการพัฒนาขึ้นเป็นลำดับตั้งแต่วัย เด็กจนถึงวัยผู้ใหญ่ นอกจากนี้นักทฤษฎีจริยธรรมส่วนใหญ่ยังเชื่อว่าแหล่งที่ก่อให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมนั้นอยู่ที่การเรียนรู้ทางสังคม แต่อย่างไรก็ตามแนวคิดการพัฒนาทางจริยธรรมนี้ก็ยังมีแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ (Psychoanalytic Theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า จริยธรรม เป็นส่วนเดียว กับมโนธรรม (Superego or Conscience) จริยธรรมเกิดจากกระบวนการภายในของมโนธรรม หรือบรรทัดฐานของพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู ได้แก่ การเลียนแบบอย่าง (Identification) ทำให้เด็กรับเอาบุคลิกภาพ ค่านิยม มาตรฐานจริยธรรมในสังคม เมื่อบุคคลได้รับการปลูกฝังจริยธรรมแล้ว

จะเกิดความขัดแย้งขึ้นเมื่อความต้องการส่วนตัวไม่สอดคล้องกับสิ่งที่สังคมต้องการ ถ้าบุคคลนั้นทำชั่วเขาจะเกิดความละอายใจตนเอง มีความไม่สบายใจ ซึ่งเป็นการลงโทษตนเอง โอกาสต่อไปเขาจะไม่ทำชั่วโดยไม่ต้องมีการควบคุมจากบุคคลอื่นภายนอก นั่นคือ เขามีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี หรือมีมโนธรรมในใจนั่นเอง (Freud. 1944 : 358)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning Theory)

นักทฤษฎีกลุ่มนี้เชื่อว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคมหรือวัฒนธรรมเป็นตัวการในการกำหนดเงื่อนไขทางสังคม (Social Contingency) ให้แก่เด็กตั้งแต่เกิดโดยนำเอาหลักการเสริมแรงหรือหลักการเชื่อมโยงมาอธิบายวิธีการ โดยมีความเชื่อเบื้องต้นดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรมเกิดจากการเจริญเติบโตของการคล้อยตามกฎเกณฑ์จริยธรรมของสังคม ทั้งทางความประพฤติและอารมณ์มากกว่าเกิดจากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสมอง (Cognitive Structure Change)
2. แรงจูงใจพื้นฐานที่ทำให้เกิดพัฒนาการทางจริยธรรมทุกจุดมีรากฐานจากความต้องการทางชีวภาพหรือความต้องการรางวัลจากสังคมและหลัก เลี้ยงการลงโทษ
3. พัฒนาการทางจริยธรรมมีความสัมพันธ์กับวัฒนธรรม
4. พื้นฐานทางจริยธรรม (Basic Moral Norm) เกิดขึ้นภายในจิตใจ โดยมีสาเหตุจากกฎเกณฑ์วัฒนธรรมภายนอก
5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมมากเท่าใดขึ้นอยู่กับปริมาณของรางวัล การลงโทษ การห้ามและการเห็นแบบอย่างของพ่อแม่และบุคคลอื่น ซึ่งเป็นตัวแทนของสังคม (Socializing agent) (Skinner. 1971 : 101 - 128)

ทฤษฎีพัฒนาการทางพุทธิปัญญา (Cognitive Development Theory)

ทฤษฎีนี้มีความเชื่อเบื้องต้น ดังนี้

1. พัฒนาการทางจริยธรรมมีโครงสร้างพื้นฐานทางพุทธิปัญญา (Cognitive) และมีองค์ประกอบทางจริยวิทยาวิพากษ์

2. แรงจูงใจเบื้องต้นเกี่ยวกับจริยธรรม คือ แรงจูงใจเกี่ยวกับการยอมรับ (Acceptance) การมีความสามารถ (Competence) การเคารพตนเอง หรือทำใจตนเองอย่างดั่งแท้ (Self-esteem of Self Actualization) มากกว่าจะเป็นความต้องการทางกาย หรือการลดความวิตกกังวลเกี่ยวกับความกลัว
3. ลักษณะสำคัญของพัฒนาการทางจริยธรรม คือ พัฒนาการจะเป็นลำดับขั้นตอน เหมือนบันไดพัฒนาธรรม
4. กฎเกณฑ์ปกติ เบื้องต้นของจริยธรรม เกิดจากประสบการณ์ที่ได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากกว่า เกิดจากการสร้างกฎเกณฑ์ภายในตนเอง จึงไม่นิยมขั้นพัฒนาการจากภายใน แต่คิดจากการปฏิสัมพันธ์ระหว่างตน (Self) กับคนอื่น
5. สิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม พิจารณาจากคุณภาพและขอบเขตทั่ว ๆ ไปของสิ่งแวดล้อมทางพุทธิปัญญาและทางสังคม ตลอดช่วงการพัฒนาการของเด็ก มากกว่าเกิดจากประสบการณ์เฉพาะอย่างจากพ่อแม่ หรือประสบการณ์ที่ได้จากวินัยการลงโทษ หรือรางวัล (Kohlberg. 1976 : 48)

ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เกี่ยวกับแม่แบบ

ทฤษฎีการเรียนรู้จากแม่แบบ (Modeling or Observational Learning)

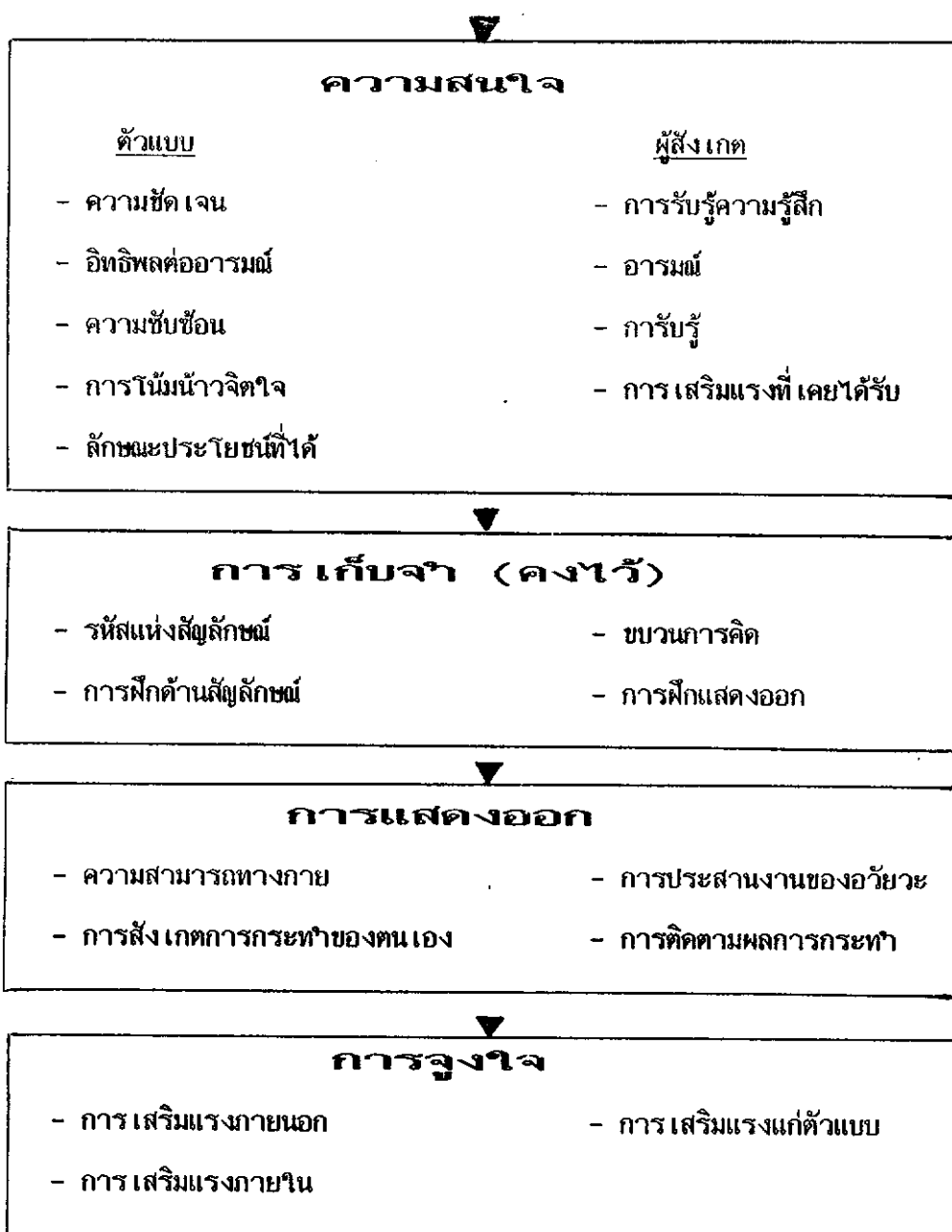
การเรียนรู้ทางสังคมของมนุษย์นั้นอาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการได้รับแบบอย่าง กระตุ้นจากสังคม บุคคลใดมีลักษณะชอบฟังพยางค์มีพฤติกรรม การเลียนแบบสูงกว่าบุคคลอื่น (Jakubzak and Walters. 1959 : 102 - 107) แม่แบบดูรา ได้ทำการทดลองพบว่า การเรียนรู้ในลักษณะของการเลียนแบบ เท่านั้นที่จะนำไปสู่การสร้างค่านิยมทางศีลธรรมของเด็ก อิทธิพลของรูปแบบทางสังคมจะมีผลต่อความคิดทางศีลธรรมของบุคคลอย่างยิ่ง (นาตลรี เปาโรทิตย์. 2520 : 195 - 196 ; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1972)

✧ กระบวนการเรียนรู้จากการสังเกตของแบนดูรา

ในกระบวนการเรียนรู้ทางสังคมนั้น แม่แบบมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ของบุคคลได้มาก กล่าวคือ เมื่อบุคคลได้เห็นแม่แบบก็จะสามารถรับรู้สัญลักษณ์ของการกระทำนั้นได้ และสัญลักษณ์เหล่านั้นก็จะชี้แนะให้แสดงพฤติกรรมตอบสนองทางสังคมได้อย่างเหมาะสม กระบวนการเรียนรู้จากแม่แบบนี้ อาจกล่าวได้ว่า เป็นการเรียนรู้โดยการสังเกต ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ

1. ความสนใจ (Attentional Process) มนุษย์จะเกิดการรับรู้หรือเรียนรู้ได้ก็ต่อเมื่อมีความสนใจในการสังเกตและรับรู้
2. การจดจำ (Retention Process) เป็นกระบวนการของการจำอันเกิดจากการรวมพฤติกรรมของแม่แบบที่สังเกตได้ไว้ เพื่อใช้ในการวางแผนพฤติกรรม เพราะการสังเกตอย่างเดียวจะไม่มีผลต่อการเรียนรู้มากเท่ากับการเก็บจำสิ่งที่สังเกตนั้นไว้ได้
3. การแสดงออก (Motor Reproduction Process) เป็นกระบวนการของการคัดแปลงสัญลักษณ์ซึ่งเป็นตัวแทนของพฤติกรรมมาเป็นพฤติกรรมที่เหมาะสม หลังจากการได้เห็นแม่แบบและมีการเก็บจำไว้แล้ว กระบวนการแสดงออกนี้เกี่ยวข้องกับระบบของร่างกายและจิตใจ พฤติกรรมที่ปรากฏออกมาจะเป็นการรวบรวมการตอบสนองอย่างละเอียดถี่ถ้วนจนเพื่อให้สอดคล้องกับแม่แบบ
4. การจูงใจ เป็นกระบวนการที่แสดงให้เห็นความแตกต่างระหว่างความรู้ที่ได้รับมา (Acquisition) กับการแสดงออกในการเรียนรู้ทางสังคมมนุษย์ไม่อาจแสดงออกได้ตามที่รับรู้มาทั้งหมด จึงมีการเลือกพฤติกรรมของแม่แบบที่ก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองมากกว่า การเลือกในทางที่ก่อให้เกิดผลเสียแก่ตน การประเมินคุณค่าของพฤติกรรมของแม่แบบโดยผู้สังเกตแบบจะ เป็นไปในรูปของการรับเอาสิ่งที่ตนพึงพอใจไว้ และไม่ยอมรับสิ่งที่ตนไม่พึงพอใจ (Bandura, 1977 : 22 - 29)

พฤติกรรมของตัวแบบ

พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลง

ภาพประกอบ 1 องค์ประกอบของการเรียนรู้ด้วยการสังเกตตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม

แบบดูราได้ให้ข้อสรุป เกี่ยวกับอิทธิพลแม่แบบที่มีผู้สังเกตแบบไว้ 3 ประการ (Bandura. 1963 : 60)

1. ผลของแม่แบบ (Modeling Effects) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนสามารถเรียนรู้แบบแผนการตอบสนองใหม่ต่อสิ่งเร้าโดยการสังเกตจากพฤติกรรมของแม่แบบ ผู้เรียนจะรวบรวมแบบแผนพฤติกรรมของแม่แบบแล้ว เชื่อมโยงกับความรู้ที่มีอยู่จนสามารถวางรูปแบบการตอบสนองของตนเองได้
2. ผลของการขัดขวางและการส่งเสริม (Inhibitory and Disinhibitory Effects) หมายถึง สถานการณ์ที่ผู้เรียนไม่สนใจหรือไม่กระทำตามแบบแผนพฤติกรรมที่แม่แบบกระทำแล้วได้รับผลไม่ดีตอบสนอง เช่น การลงโทษ แต่ผู้เรียนมักจะสนใจเลียนแบบพฤติกรรมที่แม่แบบกระทำแล้วได้รับรางวัลหรือการยอมรับจากสังคม
3. ผลของการตอบสนอง (Eliciting Effects) เป็นการตอบสนองต่อแม่แบบของผู้รับแบบซึ่งแสดงออกมาต่าง ๆ กัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับภูมิหลังและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล กล่าวคือ การอบรมเลี้ยงดูหรือการได้รับการเรียนรู้ของแต่ละคนไม่เหมือนกัน ทำให้การตอบสนองต่อแม่แบบต่างกัน

การเลียนแบบเกิดขึ้นได้ทั่วไปในทุกระดับธรรมชาติ ทุกเพศ ทุกวัย และทุกอาชีพ แม่แบบที่ก่อให้เกิดการเลียนแบบนี้อาจเป็นชีวิตจริงในสังคม (Live Model) หรือเป็นสัญลักษณ์ (Symbolic Model) ก็ได้ และสามารถแสดงออกได้หลาย ๆ รูปแบบ เช่น ทางคำพูด การเขียนรูปภาพ หรือหลาย ๆ รูปแบบของสัญลักษณ์ร่วมกันเป็นแม่แบบอันหนึ่ง การเสนอในลักษณะของรูปภาพอาจเสนอในลักษณะต่าง ๆ ขึ้นอยู่กับผู้เรียนและความเหมาะสมของเนื้อหา

แบบดูรา (Bandura) เชื่อว่า การเกิดจริยธรรมเป็นผลจากสังคมประกิดเป็นผลของการซึมซาบและการถอดแบบจากแม่แบบ ซึ่งพอสรุปแนวคิดได้ดังนี้ (ชัยพร วิชชาวุธ. 2526 : 23 - 26.; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1971, 1977 : Unpaged)

1. สิ่งที่เราเรียนรู้ สิ่งที่มีมนุษย์เรียนรู้ คือ ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งต่าง ๆ มนุษย์เรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างเหตุการณ์กับเหตุการณ์ และเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกับผลที่เกิดจากพฤติกรรม ความรู้ที่มีมนุษย์เรียนรู้เหล่านี้กลายเป็นความเชื่อที่มีผลในการควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ สิ่งที่เราเรียนรู้ในทัศนะของแบบดูรา จึงเป็นความรู้และความเข้าใจว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร และ เป็นผลของการสังเกตของผู้เรียนรู้

2. วิธีเรียนรู้ การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่ง เกิดขึ้นจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience) ของตนเอง มนุษย์สามารถสังเกตวิธีประกอบพฤติกรรมของผู้อื่นและผลกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น จึงเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์เรียนรู้ การเรียนรู้ด้วยการสังเกต (Observational Learning) มีความสำคัญมากในการกำหนดวิธีประกอบพฤติกรรมและกำหนดความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งต่าง ๆ นอกจากนี้มนุษย์สามารถสื่อสารด้วยสัญลักษณ์ ซึ่งเปิดโอกาสให้มนุษย์ถ่ายทอดความรู้ให้แก่กันได้ เป็นต้น

3. ความเชื่อ ผลจากการเรียนรู้ในรูปแบบของความเชื่อว่าจะอะไรสัมพันธ์กับอะไรอย่างไร ความเชื่อนี้ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริง โดยเฉพาะคำบอกเล่าที่โน้มน้าวใจและมีความน่าเชื่อถือสูง หรือคำสอนทางศาสนา ความเชื่อของมนุษย์มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์

4. การควบคุมพฤติกรรมด้วยความคิด (Cognitive Control) มนุษย์มีความคิดและมนุษย์สามารถใช้สัญลักษณ์แทนสิ่งต่าง ๆ ที่ตนเรียนรู้ ดังนั้น มนุษย์จึงสามารถที่จะนำสัญลักษณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มาคิดไตร่ตรอง และประเมินถึงผลกระทบต่าง ๆ การคิดในเชิงประเมินนี้นำไปสู่การตัดสินใจที่จะทำหรือไม่กระทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งและนำไปสู่การบังคับตนเองให้ประพฤติปฏิบัติตามที่ตนตั้งใจไว้

5. จริยธรรม หมายถึง กฎ (Rule) สำหรับประเมิณพฤติกรรมพฤติการเรียนรู้ทางสังคมถือว่าการตัดสินใจทางจริยธรรมเป็นกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับความถูกต้องของการกระทำตามกฎเกณฑ์ต่าง ๆ กฎเกณฑ์การตัดสินใจนี้เกิดจากการเรียนรู้ พฤติกรรมของมนุษย์ในสังคม มีแตกต่างกันมากมาย ดังนั้น ในการตัดสินใจความถูกต้องของพฤติกรรมต่าง ๆ จึงใช้เกณฑ์ที่แตกต่างกันตามวัย เช่น ในวัยเด็ก เกณฑ์การตัดสินใจจะเป็นเกณฑ์ที่เป็นรูปธรรมเข้าใจง่าย เมื่อโตขึ้นเกณฑ์การตัดสินใจจะซับซ้อนขึ้น

6. การบังคับตนเอง (Self Regulation) ในการบังคับตนเองนั้น บุคคลจำเป็นต้องมีมาตรฐานของการประพฤติปฏิบัติจำเป็นต้องมีการประเมินการประพฤติปฏิบัติของตนตามมาตรฐานที่ตนตั้งใจไว้ และจำเป็นต้องมีความรู้สึกที่เป็นปฏิกิริยาต่อตนเองตามผลของการประเมิน

ความหมายและประวัติความเป็นมาของนิทานชาดก

ความหมายของคำว่าชาดก

ชาดกมีรูปคำมาจาก "ชาต" แปลว่า "เกิดแล้ว" เติม ก ต่อท้ายเป็น "ชาตก" อ่านออกเสียงบาลีสันสกฤตว่า ชา-ตะ-กะ (JA-Ta-Ka) แปลว่า ผู้เกิดแล้ว เมื่อเอาคำนี้มาใช้ในภาษาไทย ออกเสียงเป็น "ชา-คก" โดยแปลง ต เป็น ค และนำ ก เป็นตัวสะกดในแม่ กก (พจน. เพ็ญผลา. 2530 : 5)

คำว่า "ชาดก" มีผู้ให้คำจำกัดความไว้ต่าง ๆ กัน แต่ก็มักจะเป็นแนวเดียวกัน เช่น เปลื้อง ณ นคร (2516 : 164) "ชาดก (มค.ชาตก) น. เรื่องของพระพุทธเจ้าที่มีมาในชาติก่อน เป็นชื่อคำสอนหมวดหนึ่งในพระพุทธศาสนา"

พระธรรมโกศาจารย์ (2513 : 6) "ชาดกได้แก่ระเบียบคำที่ทรงแสดงถึงบุรพจริยา คือ ความประพฤติที่เคยทรงทำมาแต่ปางก่อน หรือธุรกิจที่เคยทรงทำมาแต่ชาติก่อนหลัง รวมทั้งบุรพจริยาของพระสาวกด้วย"

ฐานิสร์ ชาคริตพงศ์ (2515 : 31) ได้กล่าวไว้ว่า "คำว่าชาดกเมื่อกล่าวตามมติของโบราณจารย์ และในแง่ที่เป็นวรรณคดีของพระพุทธศาสนา ได้แก่ เรื่องพระโพธิสัตว์หรือคิชาติของพระพุทธเจ้าที่ได้แสดงบทบาทความเป็นวีรบุรุษ หรือบทบาทอื่น ๆ ฉะนั้น คำนี้อาจแปลความหมายได้ว่า เรื่องของพระโพธิสัตว์แต่การแปลความหมายที่ใช้กันทั่วไปนั้นก็คือเรื่องพระชาติในอดีตของพระพุทธเจ้า"

ชาดก นอกจากจะหมายถึงเรื่องราวดังกล่าวแล้ว ยังหมายถึงการรวบรวมชาดกที่ปรากฏในพระไตรปิฎกและหมายถึงคัมภีร์อรรถกถาชาดกอีกด้วย

นอกจากนี้คำว่า "ชาดก" ยังหมายถึง ชื่อคัมภีร์หนึ่งในพุทธศาสนาที่เป็นส่วนหนึ่งในเก้าส่วนของคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เรียกว่า "นวัคคัลลสุตตัน" แปลว่าคำสอนของพระพุทธเจ้ามีองค์ 9 ดังนี้ (พจน. เพ็ญผลา. 2530 : 5 - 6)

1. สุตตะ คือ คำสอนที่เป็นพระสูตรและพระวินัยทั้งหลายรวมทั้งคัมภีร์ทั้งสองด้วย
2. เคยยะ คือคำสอนที่เป็นร้อยแก้วและร้อยกรองผสมกันหมายถึงเอาพระสูตรที่มี

คาถาทั้งหมดโดยเฉพาะสถาวรรคในสังยุตตนิกาย

3. เวยยาकरणะ คือ คำสอนที่เป็นร้อยแก้วล้วนไม่มีคาถาปน เช่น พระอภิธรรมปิฎก ทั้งหมด พระสูตรที่ไม่มีคาถาและพระพุทฺธพจนอื่นๆที่ไม่ได้จัดเข้าในองค์ 8 ข้อที่เหลือ

4. คาถา คือ คำสอนที่เป็นร้อยกรองล้วน ได้แก่ ธรรมบท เถรคาถา เถรีคาถา และคาถาในสุตตนปิฎก

5. อุทาน คือ คำสอนที่เป็นคาถาที่ทรงเปล่งออกมาด้วยความโสมนัส เช่น อุทาน ในเวลาแรกตรัสรู้ คำสอนที่เป็นอุทานรวมเป็นพระสูตร 82 สูตร

6. อิติวุตตกะ คือ คำสอนที่ทรงยกธรรมบทใดบทหนึ่งขึ้นตั้งเป็นประธานไว้แล้ว ตรัสอธิบายความในข้อธรรมนั้น ๆ จบแล้ว สรุปข้อธรรมข้างต้นนั้นอีกลักษณะของอิติวุตตกะ โดยปริยายคล้ายกับนิทานสุภาษิต เพราะเมื่อเล่าจบแล้วกล่าวสรุปเป็นสุภาษิตไว้ตอนท้าย คำสอนอิติวุตตกะ เป็นพระสูตร 110 สูตร ที่ตรัสโดยนัยว่า วุคฺติ เหติ ภควตา

7. ชาดก คือ คำสอนที่แสดงถึงบุรพจริยาที่ทรงบำเพ็ญมาแต่ชาติปางก่อน มี 547 เรื่อง

8. อัปทานุธรรม คือ คำสอนที่แสดงถึงเหตุปัจจัยอันไม่เคยมีมาก่อน ได้แก่ พระสูตรที่ตรัสว่า "ภิกษุทั้งหลาย ข้ออัศจรรย์ไม่เคยมี 4 อย่างนี้ หากได้ในพระอานนท์" เป็นต้น

9. เพล็ลละ คือ คำสอนแบบถาม-ตอบ ซึ่งผู้ถามได้ทั้งความรู้และความพอใจ

ยิ่งไปกว่านั้น นิทานชาดกยังเป็นคัมภีร์หนึ่งในจำนวน 15 เล่ม ของคัมภีร์พุทธทศนิภาย ในพระสุตตันตปิฎก พระสุตตันตปิฎก แบ่งเป็น 5 คัมภีร์ คือ ทิฆนิกาย มัชฌิมนิภาย สังยุตตนิกาย อังคุตตรนิภาย และขุททกนิภาย คัมภีร์พุทธทศนิภายมีคัมภีร์อยู่ 15 เล่ม ดังนี้ (พัฒน์ เฟื่องผลา. 2530 : 6 - 7)

1. ขุททกปาฐะ คือ บทสวดสั้น ๆ เกี่ยวกับพุทธศาสนา

2. ธรรมบท คือ ธรรมภาษิตสั้น ๆ ประมาณ 300 บท ส่วนเรื่องพิสดารปรากฏใน อรรถกถาเช่นเดียวกับชาดก

3. อุทาน คือ อุทานที่เป็นธรรมภาษิตที่ท่องเรื่องประกอบเหตุปรารภในการเปล่ง อุทานของพระพุทธเจ้า

4. อิตทัตตะกะ แปลว่า "ข้อความที่ท่านกล่าวไว้อย่างนี้" เป็นการอ้างอิงว่า พระพุทธเจ้าได้ตรัสข้อความอย่างนี้ไว้
5. ลุตตะนิบาต แปลว่า รวมพระสูตร คือ รวมพระสูตรเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ ไว้ด้วยกัน มีชื่อสูตรบอกกำกับไว้
6. วิมานวัตถุ แปลว่า เรื่องของหมู่ได้วิมานแสดง เหตุให้ได้ผลตามคำบอกเล่าของผู้ได้ผลคตินั้น ๆ
7. เปตวัตถุ คือ เรื่องของเปรตหรือผู้ล่วงลับที่ทํากกรรมชั่วไว้
8. เถรคาถา คือ ภาษิตต่าง ๆ ของพระเถระผู้เป็นอรหันตสาวก
9. เถรีคาถา คือ ภาษิตต่าง ๆ ของพระเถรีผู้เป็นอรหันตสาวิกา
10. ชาดก คือ ภาษิตต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องคำสอนประ เภทนิทานที่กล่าวมาแล้ว เนื้อ เรื่องที่ลุ่มบรูณ์มีในอรรถกถา เช่นเดียวกับธรรมบท
11. นิเทศ คือ คำอธิบายพุทธภาษิตในลุตตะนิบาตแบ่ง เป็นมหานิเทศกับจุฬานิเทศ
12. ญัณีสัมมัทธัมมคค์ คือ ทางแบ่งปัญญาอันแตกฉานเป็นคำอธิบายหลักธรรมของ พุทธศาสนา ซึ่งพระสาวกได้กล่าวไว้
13. อปทาน แปลว่า คำอ้างอิงเป็นประวัติส่วนตัวของพระพุทธเจ้า พระสาวก
14. พุทธวัชระ แปลว่า วงศ์ของพระพุทธเจ้า คือประวัติของพระพุทธเจ้าในอดีต 24 องค์ รวมทั้งพระโคตมพุทธเจ้าเป็น 25 องค์
15. จริยาปิฎก คือ การบำเพ็ญบารมีของพระพุทธเจ้ามีหลักใหญ่ ได้แก่ ทาน ศีล และ เนกขัมมะ

จากคำจำกัดความของท่านผู้รู้ที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปคำว่า ชาดก จาก ความหมายที่ พระเพ็ชร์ ทุตตะชีโว ให้ไว้ว่า ชาดก หมายถึง เรื่องในอดีตชาติของพระพุทธเจ้า ที่พระองค์ทรงแสดงแก่พระภิกษุในโอกาสต่าง ๆ กัน บางครั้งก็เพื่อแสดงภูมิหลังของผู้ที่พระองค์ ต้องการแสดงพระธรรมให้ฟัง บางครั้งก็เพื่ออธิบาย เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ในวัฏสงสาร อันยาวนานนับภพนับชาติไม่ถ้วนนี้ พระพุทธเจ้า เมื่อครั้งดำรงพระชนม์เป็นพระโพธิสัตว์ ได้ เวียนว่ายตายเกิด เป็นมนุษย์บ้าง เป็นสัตว์เดียรัจฉานบ้าง แต่ก็ได้ประกอบคุณงาม ความดีทุกประการทุกชาติ จนกระทั่งได้มาเป็นพระพุทธรูปในพระชาติสุดท้าย (เพ็ชร์ ทุตตะชีโว.

ลักษณะ โครงสร้างและแนวคิดของนิทานชาดก

นิทานชาดก โครงสร้างและแนวคิดของนิทานชาดกยึดหลักต่อไปนี้

1. หลักจริยธรรม

- หลักทำความดี ละเว้นความชั่ว ทำใจให้บริสุทธิ์
- หลักกรรม
- หลักไม่เบียดเบียน (อหิงสา)
- หลักความกตัญญูทดแทน
- หลักมีกน้อยสันโดษ
- หลักอริยสัจ
- หลักศีล
- หลักความเชื่อฟัง
- หลักคุณของความสามัคคี และโทษของการแตกสามัคคี
- หลักการเคารพในอาวุโส
- หลักการผูกมิตร

2. หลักความเชื่อ เรื่องพระโพธิสัตว์ เชื่อว่านิทานชาดกเป็นภาวารมีเพื่อบารมี

ของพระโพธิสัตว์ในชาติต่าง ๆ บารมีที่บำเพ็ญ ทั้ง 10 บารมี คือ

- ทานบารมี (Perfection in Giving or Liberality)
- ศีลบารมี (Perfection in Morality)
- เนกขัมมบารมี (Perfection in Renunciation)
- ปัญญาบารมี (Perfection in Wisdom)
- วิริยบารมี (Perfection in Energy)
- ทนฺติบารมี (Perfection in Patience of Forbearance)
- สัจจบารมี (Perfection in Truthfulness)
- อธิษฐานบารมี (Perfection in Resolution)
- เมตตาบารมี (Perfection in Loving Kindness)
- อุเบกขาบารมี (Perfection in Equanimity)

ความหมายของบารมีต่าง ๆ

บารมี สันนิษฐานว่ามาจากศัพท์คำว่า ปรม แปลว่า คุณสมบัติหรือปฏิพานอันยอดเยี่ยม (สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ. 2525 : 12)

บารมี เป็นคำบาลีสันสกฤตใช้คำว่า ปารมิตา มีความหมายว่า ความเต็ม ความสูงสุด หรือ ความเลิศ คำว่า "บารมี" มาจากคำว่า ปรม แปลว่าสูงสุด คือเลิศ ความเป็นเยี่ยม (พัฒน์ เฟื่องผลา. 2530 : 70.; อ้างอิงมาจาก ประพนธ์ อัสวาทินทการ. 2523 : 38) กล่าวถึง บารมี 10 ประการ หลักความเชื่อเรื่องการบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในพระชาติหนึ่งก็บำเพ็ญบารมีที่เน้นหนักไปบารมีหนึ่ง แต่ความจริงในพระชาติหนึ่งอาจมีบารมีครบทั้ง 10 อย่างก็ได้

เฉลิม มานนาล (2517 : 69 - 80) ได้ให้ความหมายของบารมีต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. ทานบารมี ตามรูปศัพท์ คือ การให้ปัน
2. ศีลบารมี คือ ความประพฤติดี ละเว้นความประพฤติชั่ว และมุ่งกระทำความดี
3. เนกขัมมบารมี คือ การออกบวชทำจิตใจไม่ให้หมกมุ่นในกามคุณ
4. ปัญญาบารมี คือ การฝึกหัดความรู้ในสิ่งที่เป็นคนและโทษ ประโยชน์หรือ

มีชัยประโยชน์

5. วิริยบารมี คือ ความเพียรบากบั่นก้าวไปข้างหน้าไม่หือถอยในการะงับบาปทุจริต มีให้เกิดขึ้น ที่เกิดขึ้นแล้วก็ละเสีย

6. ชันถียบารมี คือ ความอดทนถนอดความอดทนต่อความลำบากตรากตรำ ความไหวะหนาย อดทนต่อคำส่วงเกิน อดทนต่ออันตราย ทุณทุชเวทนาต่าง ๆ

7. สัจจบารมี คือ การรักษาความสัตย์ความตั้งใจมั่นต่อการปฏิบัติ มุ่งแสวงหาความจริง มีความจริงใจ

8. อธิษฐานบารมี คือ ความตั้งใจมั่นแห่งจิตเพื่อบรรลุความสำเร็จ แม้นสิ่งที เหลือวิสัยก็ตาม

9. เมตตาบารมี คือ ความเมตตาต่อสรรพสัตว์ มีจิตเพื่อแผ่ปรารณาความสุขแก่คนทั่วไป

10. อุเบกขาบารมี คือ การรักษาจิตใจให้คงที่ มีาหิณณียนร่ายานเมื่อมีอารมณ์มากระทบ ความวางเฉย

สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (2525 : 52 - 54) ได้
อธิบายความหมายของบารมีต่าง ๆ ไว้ ดังนี้

1. ทานบารมี อปทานกล่าวไว้ คือ การให้สิ่งที่ควรให้ เน้นการให้แก่ผู้จำเป็น
ในพุทธวงศาความคิดเป็นแบบอุคคคติ คือเป็นการให้สิ่งที่ตนมีทั้งหมดโดยไม่จำกัด เป็นการละ
ความยึดถือในทรัพย์สินสมบัติทั้งหมดพร้อมที่จะออกบวช เปรียบการให้กับการคว่าหม้อ ใช้ศัพท์ว่า
วมเต แปลว่า ส้ารอก แสดงว่า ปราศจากความอาลัยในของนั้น

2. ศีลบารมี อปทานกล่าวเพียงว่าให้ครบถ้วน พุทธวงศาเพิ่มเติมว่า ต้องรักษาศีล
ให้เคร่งครัดตลอดเวลาและพร้อมที่จะสละชีวิต เพื่อรักษาศีลของตนให้บริสุทธิ์ เหมือนจามรี
ยอมตายเพื่อรักษาขนหาง แสดงอุคคคติของการยึดถือคุณธรรมที่ประณีตพร้อมที่จะสละสิ่งที่หยาบ
คือ กาย เพื่อรักษาส่วนละ เอียดคือศีลไว้ ศีลในที่นี้ไม่ได้หมายถึง เนญจศีล

3. เนกขัมมบารมี อปทานกล่าวเพียงว่าต้องบำเพ็ญให้ถึงที่สุด พุทธวงศาอธิบายเพิ่ม
เติมว่า เนกขัมมะ คือ การออกบวช เพราะเห็นภัยในสังสาระ บทอุปมาเปรียบการออกบวช
กับการออกจากเรือนจำ บุคคลอยู่ในเรือนจำต้องอยู่ในที่คุมขัง กายไม่เป็นอิสระการออกบวช
เป็นการละสภาพคุมขังทางจิต หนีพ้นจากสังสารวัฏไปสู่หนทางแห่งความอิสระ ฉะนั้น ผู้ที่ออก
บวชจะออกด้วยความยินดี ปราศจากความอาลัยอาวรณ์ การออกบวชดังกล่าวนี้จึงเป็นการบวช
ด้วยความเข้าใจ ไม่ใช่ใช้สีกแต่บวชเพราะธรรมนิยมประเพณีกำหนดไว้ หรือด้วยเหตุผลอื่น

4. ปัญญาบารมี พุทธวงศากล่าวในแนวเดียวกับอปทานคือหมายถึง การไปไต่ถาม
ความรู้จากผู้อื่น พุทธวงศาอธิบายเพิ่มเติมว่าในการอุปมาว่า การหาความรู้คือการกระทำประดุจ
พระภิกษุเดินบิณฑบาตไปสู่ทุก ๆ บ้าน โดยไม่เลือกฐานะ บุคคลผู้บำเพ็ญปัญญาบารมีจะแสวงหา
ความรู้อย่างถูกต้องคือ มุ่งเอาความรู้จริง มิได้เลือกฐานะของอาจารย์ แม้อาจารย์มีฐานะ
ต่ำต้อย ผู้บำเพ็ญปัญญาบารมีก็ควรไปไต่ถามได้

5. วิริยบารมี อปทานกล่าวเพียงว่าให้กระทำให้ถึงที่สุด พุทธวงศาอธิบายเพิ่มเติมว่า
ควรรักษาไว้ให้มีอยู่ตลอดเวลา เปรียบเทียบได้กับราชสีห์ผู้มีความเพียรเสมอทั้งในเวลานั่ง
ยืน เดิน จากตัวอย่างนี้เราจะสันนิษฐานได้ว่า คำว่า "วิริยะ" ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง "ความ
เพียร" ในความหมายถึงความพยายามที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างที่เราเข้าใจในปัจจุบัน
แต่น่าจะหมายถึง พละกำลัง ความกระตือรือร้น (Energy, being active) ว่าตาม

รูปศัพท์แล้ว วิริยะ มาจาก วีระ แปลว่า ภาวะของผู้ที่แข็งแรง (state of a strong man) และจะเห็นว่าเปรียบเทียบว่า ราชสีห์มีวิริยะเฉพาะเวลานั่ง ยืน และเดิน เวลานอนนั้นไม่ต้องใช้พลังกำลัง

6. ชันติบารมี พุทธวงศ์อธิบายเพิ่มเติมจากอุปทานว่า คือ การอดทนต่อคำสรรเสริญและนิมิตา ไม่หวั่นไหวต่อเหตุการณ์ เหมือนแผ่นดินย่อมทนได้ทั้งของดีและของเลว

7. สัจจบารมี พุทธวงศ์เน้นการพูดตามความเป็นจริง ไม่เปลี่ยนแปลงจากความจริง อุปมากับความประกายพริกที่ใครจะไปตามธรรมชาติ ทำให้เข้าใจได้ว่าการพูดตามจริงนี้ หมายถึง การพูดถูกต้องตามสัจจธรรม คือ ความจริงแห่งธรรมชาตินั่นเอง

8. อธิฐานบารมี อุปทานกล่าวว่าคือ การทำจิตใจให้มั่นคง พุทธวงศ์ก็กล่าวระบุชัดว่าเป็นความไม่หวั่นไหว "ในธรรมนั้น" ซึ่งน่าจะหมายถึงพระโพธิญาณ คือ มีความตั้งใจมั่นที่จะประพฤติปฏิบัติดำเนินชีวิตไปสู่จุดหมาย คือ การบรรลุพระโพธิญาณ

9. เมตตาบารมี อุปทานกล่าวว่า ต้องบำเพ็ญจนถึงที่สุด ซึ่งพุทธวงศ์อธิบายเพิ่มเติมด้วยอุปมาว่า บำเพ็ญเหมือนน้ำที่ไหลไปตามแม่น้ำลำคลอง ย่อมชำระสิ่งสกปรกทุกอย่างที่ไหลผ่านโดยไม่เลือก ความเมตตาของผู้บำเพ็ญเมตตาบารมี คือ การแสดงความรักความปรารถนาดีต่อทุกคน ไม่จำกัดมิได้หวังประโยชน์จากการกระทำนั้น

10. อุเบกขาบารมี อุปทานอธิบายว่า เป็นการวางใจเสมอในโลกธรรม ในพุทธวงศ์คำอธิบายและอุปมาของอุเบกขามีคล้ายกับของชันติบารมีมาก คือ เทียบกับความไม่หวั่นไหวของแผ่นดิน ต่างกันอยู่ที่การเน้น คือ ชันติบารมีเน้นที่การทนได้ ช่มได้ ถ้ายังต้องช่มก็แสดงว่าใจยังหวั่นไหวในสิ่งนั้น ไม่ว่าในทางดีหรือไม่ดี แต่มีความเข้าใจ ไม่ควรทำตามเช่นนั้น จึงบังคับใจไว้ แต่อุเบกขาบารมีเน้นความไม่โกรธ ไม่ยินดี วางเฉย เป็นภาวะจิตปกติของผู้ประพฤติดุธรรมระดับสูง มีเหตุการณ์ดีหรือไม่ดี ก็ไม่หวั่นไหว เป็นธรรมชาติโดยไม่ต้องทนไม่ต้องช่มแต่ประการใด

นอกจากนั้น จะใช้คำว่าบารมีในความหมายถึงคุณธรรม 10 อย่างที่พระโพธิสัตว์บำเพ็ญเพื่อการเป็นพระพุทธเจ้าในอนาคตแล้ว คัมภีร์พุทธวงศ์ยังมีความหมายของคำบารมีว่าเป็นเลิศ เหมือนในคัมภีร์ระยะต้น

การแปลคัมภีร์อรรถกถาชาดก

จากพระราชปรารภถึงมูล เหตุที่แปลและพิมพ์นิบาตชาดกของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระองค์ทรงแสดงว่ามีพระราชประสงค์จะจัดพิมพ์หนังสือแจกในงานพระศพพระเจ้าลูกเธอพระองค์เจ้าศรีวิไลยลักษณ์ กรมขุนสุพรรณภาควดี จึงได้ทูลหาหรือสมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส ก็ได้รับการเสนอแนะว่า ควรเป็นนิบาตชาดก แต่พระองค์ทรงเห็นว่าความแปลเสียใหม่น่าพอจะเนื้อความเป็นสรวลเสเฮ้อเข้าใจง่าย กรมพระยาวชิรญาณวโรรสจึงทรงรับเป็นธุระในการแปลแต่สำเร็จทันแจกในงานเพียง 6 เล่ม เท่านั้นในปี พ.ศ. 2447

อย่างไรก็ตามครั้งนี้ถือเป็นมูลเหตุสำคัญที่ทำให้ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงเห็นความสำคัญของนิบาตชาดกและทรงเห็นว่าถ้าได้แปลนิบาตชาดก ลงเป็นภาษาไทยอย่างสมบูรณ์ก็จะประโยชน์มาก ดังความตอนหนึ่งว่า "ถ้าหนังสือเช่นนี้ (นิบาตชาดก) จะนี้อยู่ในภาษาไทยทั้งหมดก็จะนับ เป็นเครื่องอสังการใหญ่ในหนังสือและภาษาของเรา" (พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว. 2493 : 10)

นิบาตชาดกนั้นนอกจากจะเป็นหนังสือเรื่องใหญ่มีคุณค่าทางด้านการสอนจริยธรรมแล้ว ถ้อยคำสำนวนโวหารก็ไพเราะ เพราะได้รับการกลั่นกรองถึงสามชั้น คือ จากนิทานชาวบ้านดั้งเดิมมาเป็นคาถา ในพระไตรปิฎกก็เป็นพระคัมภีร์อรรถกถาชาดกที่พระอรรถกถาจารย์บรรจงแต่งขึ้นอีกชั้นหนึ่ง ถ้าได้แปลเป็นภาษาไทยก็จะเป็นการถ่ายทอด กลั่นกรองความไพเราะถึงขั้นที่ดี สมดังพระราชปรารภข้างต้นนั้น

ต่อมาในปี พ.ศ. 2453 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคต รัชทายาทผู้รู้ภาษาบาลีทั้งภิกษุและฆราวาสประสงค์จะบำเพ็ญการกุศลอุทิศถวายพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงเห็นพร้อมกันว่าควรช่วยกันแปลหนังสือนิบาตชาดก ให้สำเร็จตลอดทั้งคัมภีร์เป็นการเฉลิมพระเกียรติ ในที่สุดกรรมการหอสมุดวชิรญาณ อันมีพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระสมมตอมรพันธุ์ทรงเป็นประธาน ได้ให้ความสนับสนุนจนแปลสำเร็จโดยผู้แปลที่มีความรู้ภาษาบาลีทั้งภิกษุและฆราวาส (พัฒน เฟื่องผลา. 2530 : 22)

ปัจจุบันนี้ นิบาตชาดกฉบับแปลที่สมบูรณ์ทั้ง 547 เรื่อง มีอยู่เพียง 2 ฉบับ คือ ฉบับหอสมุดแห่งชาติ ที่กล่าวถึง ประวัติการแปลโดยย่อมาแล้วข้างต้นกับอีกฉบับหนึ่ง คือ พระคัมภีร์ชาดกแปล ฉบับ ส.อ.ส. (สำนักอบรมครูวัดสามพระยา) ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2493

จุดมุ่งหมายของนิทานชาดก

1. เพื่อใช้สอนธรรมะ

จุดมุ่งหมายของนิทานชาดกมิได้กล่าวไว้โดยตรงในคัมภีร์อรรถกถาชาดก แต่ความหมายหนึ่งในบทประณามคาถากล่าวว่า "พระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้าพระองค์นั้น อันเทวดาและมนุษย์บูชาแล้วโดยความเต็มใจ อันประณีตสุมละ เอี้ยคดียิ่งนัก ลึกซึ้งยากที่สรรพสัตว์ผู้มีกิเลสหนาจะรู้อรรถเห็นจริงได้" (ส.อ.ส. 2493 : 19) ในเมื่อธรรมของพระพุทธเจ้ามีลักษณะประณีตสุมละ เอี้ยคดียิ่งนัก ยากที่สรรพสัตว์จะเข้าใจได้พระพุทธเจ้าทรงหาวิถีในการสอนเพื่อช่วยให้สรรพสัตว์เข้าใจธรรมได้ง่ายยิ่งขึ้น การสอนธรรมโดยใช้นิทานอุทาน ักเป็นวิธีหนึ่งถึงความที่ เจมส์ เฮสติง กล่าวไว้ว่า ในคัมภีร์ลัทธิมุนธุตริกกล่าวว่า พระพุทธเจ้าทรงทราบถึงความแตกต่างของอินทรีย์และความสามารถทางสติปัญญาของสรรพสัตว์ว่ามีระดับต่าง ๆ กัน พระองค์จึงทรงสั่งสอนด้วยวิธีต่าง ๆ กัน เพื่อให้เหมาะสมแก่อัธยาศัยของสรรพสัตว์เหล่านั้น ตัวอย่างเช่น ทรงตรัสสอนด้วยการเล่านิทานซึ่งเป็นทั้งคำสอนและให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้ฟังด้วย ยิ่งไปกว่านั้นยังมีความเชื่อกันว่าการฟังนิทานชาดกจะทำให้ผู้ฟังได้กุศล เข้าถึงสุคติภูมิภายหลังจากมรณกรรมไปแล้วอีกด้วย (Hasting. 1975 : 491)

2. เพื่อช่วยแก้ปัญหาแก่ประชาชน

นอกจากนิทานชาดกจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้สอนธรรมแล้วนั้น นิทานชาดกยังมีจุดประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาให้แก่ประชาชนเพราะนิทานชาดกบางเรื่อง เริ่มต้นด้วยปัญหาหรือคำถามที่สาวกได้ถามขึ้นแทนที่พระพุทธเจ้าจะแก้ปัญหาโดยตรง พระองค์ก็ทรงเล่านิทานเปรียบ เทียบ เพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้น

ความสำคัญของชาคก

วิจิตร เกิดวิศิษฐ์ (2516 : 28 - 29) ได้กล่าวถึงการศึกษาชาคกไว้ว่า "การศึกษาชาคกนั้นมีประโยชน์เป็นอย่างมาก นอกจากจะได้ศึกษาเพื่อความซาบซึ้งใน คติธรรมแล้วยังศึกษาเพื่อให้ทราบเรื่องราวและความเกี่ยวเนื่องของอินเดีย ในสมัยโบราณ อีกด้วย ถึงแม้ว่าชาคกจะจัดได้ว่าเป็นประเภทคัมภีร์สอนศาสนาด้วยการเล่านิทาน แต่นิทาน เหล่านี้ก็มีใช้ว่าจะไร้ความจริง บางเรื่องคิดว่าเป็นเรื่องแต่งขึ้น แต่ก็มีความจริงแฝงอยู่ เป็นความจริงที่แฝงอยู่ในรูปของนิทานในทางพุทธศาสนา ผลลัพธ์ที่ปรากฏว่า เป็นเรื่องราว ที่น่าตื่นเต้น ชาคกได้สะท้อนให้เราเห็นความเป็นไปในอดีต ให้รูปแบบของการปกครอง ตลอดจนชีวิตความเป็นอยู่ทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างชัดเจน ซึ่ง พระเมตฺย เทตฺยโว (2531 : 5) กล่าวว่าการศึกษาชาคก นอกจากจะได้ทราบเหตุการณ์ต่าง ๆ แล้ว เรายัง ได้ทราบอุปนิสัยใจคอของบุคคล ในแง่มุมที่เราอาจนึกไม่ถึงว่าจะมีหรือเป็นไปได้อีกด้วย ไม่ เพียงแต่เท่านั้นเรายังทราบอีกว่า ทำไมเขาจึงเป็นเช่นนั้น และพระพุทธเจ้าได้ทรงช่วยเหลือ เขาอย่างไรบ้าง

ประโยชน์และคุณค่าของชาคก

กิ่งแก้ว อัครถาวร (2514 : 16) ได้กล่าวถึงประโยชน์และคุณค่าของชาคกไว้ว่า ถึงแม้การเล่านิทานจะเป็นไปเพื่อความเพลิดเพลินเป็นจุดใหญ่ก็ตาม การเล่าก็มีสาระแก่นสาร ที่แสดงถึงคตินิยมของประชาชนคือ แสดงให้เห็นหลักศีลธรรมและจรรยา ซึ่งมีทั้งความเชื่อและ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่ได้รับการสั่งสอน ดังนั้น นิทานคติหรือนิทานอุทานจึงได้รับความ นิยมเลื่อมมา โดยเฉพาะ เรื่องชาคกไม่ว่าจะเล่าถึงพระบรมโพธิสัตว์ ในพระชาติที่เกิด เป็น สัตว์กัถิ มนุษย์กัถิ ย่อมเป็นเรื่องที่สอนใจและประทับใจผู้ฟังเป็นพิเศษ นิทานอุทานอื่น ๆ ที่ มีชื่อเสียง เช่น นิทานอีสป ยังมีความหมายไม่ลึกซึ้งเท่า เพราะชาคกนั้นนอกจากจะนำคิดแล้ว ยังสัมพันธ์ใกล้ชิดกับพุทธประวัติอันแสดงถึงวิวัฒนาการทางกายและใจของชีวิตหนึ่ง จากความ หมายถึงไปสู่ความประณีต และจากความเป็นผู้มีสติปัญญาไปสู่ความสุขุมรอบคอบรอบรู้ เรื่อง ชาคก จึงเป็นประโยชน์แก่การศึกษาหลักและแนวทางของพระพุทธศาสนาอย่างยิ่ง ชาคกเป็น

นิทานที่เล่าเพื่อสอนคติธรรมแก่คนและให้สวาระและความเข้มข้น อาจคิดไปได้กว้างขวางทั้งในทางจริยธรรมขั้นธรรมดา และทางธรรมปฏิบัติขั้นสูงในทางศาสนา (วุฒิ อ่อนสมถกิจ. 2513 : 8) ชาดกมีคุณค่ามหาศาลสำหรับประวัติพุทธศาสนา เพราะชาดกทำให้เราเข้าใจพุทธศาสนา (ฐานิสร์ ชาศรีทพงค์. 2515 : 34) นิทานชาดกต่าง ๆ ทำให้มองเห็นวิถีชีวิตที่มีคุณธรรมแห่งจิต ซึ่งมีอยู่ในการกระทำของพระโพธิสัตว์ในคติต่าง ๆ ซึ่งนับเป็นประโยชน์และมีเหตุผล และมีความสัมพันธ์กับเหตุการณ์ที่ประสพจากคำสอนที่แท้จริง ในตอนจบของนิทาน พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงชีวิตที่มีความสัมพันธ์อย่าง เห็นให้ชัดเจนระหว่างชาติก่อนชาติปัจจุบัน ซึ่งบางครั้งชีวิตก็เหมือนเดิมบางครั้งก็เปลี่ยนไปในทางที่ดีขึ้น

จากการศึกษาของ เฉลิม มากนวล (2517) พบว่า นิทานชาดกและนิทานอีสปให้คุณค่าทางเนื้อหาเท่าเทียมกัน แต่นิทานชาดกจะให้คุณค่าและคติธรรมสูงกว่านิทานอีสป

ในการนำนิทานชาดกมาเป็นตัวแม่แบบนั้น ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อเรื่องคำพูดของตัวละครจากหนังสือหลายเล่มที่ได้แปลเป็นภาษาไทยไว้ เช่น จากฉบับสำนักอบรมครูวัดสามพระยา ฉบับหอสมุดแห่งชาติ และหนังสือของพระเพ็ญ ทศตชีโว แล้วนำเนื้อเรื่องมาเขียนประกอบภาพแผ่นฟลิคขนาด 11 x 14 นิ้ว ระบายสี เพื่อสร้างความสนใจของเด็ก เพราะจากความเห็นของ สมศักดิ์ ศรีमानันท์ (2523 : 47 - 50) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาพไว้ว่า

1. ภาพประกอบควรมีสีสันสวยงาม ภาพไม่ซ้อนกันหรือทับตัวอักษร
2. ขนาดของภาพควรพิจารณาตามวัยของเด็ก คือ เด็กเล็กต้องใช้ภาพ

ประกอบขนาดใหญ่

3. ภาพที่เขียนต้องมีความถูกต้องและเป็นจริง
4. ภาพต้องให้ความรู้สึก (Feeling) มีชีวิตชีวา และสอดคล้องกับเนื้อเรื่อง

บันลือ พฤษะวัน (2521 : 83) ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับภาพประกอบไว้ว่า ต้องตรงกับความเป็นจริง มีช่องว่างเนื้อความกระจำชัด บอกบุคลิกของตัวละครได้แจ่มชัด ควรเป็นภาพสีจึงจะเข้าใจเด็ก และภาพประกอบไม่ควรจะซ้ำซากกับที่เด็กเห็นประจำ และมีขนาดตั้งแต่เล็ก 4 x 2 1/2 จนถึง 12 1/2 x 9 นิ้ว หรือใหญ่กว่า ทั้งนี้สุดแล้วแต่เนื้อเรื่องและวัยของเด็ก

งานวิจัยเกี่ยวกับการใช้แบบแผนการส่งเสริมพัฒนาการทางจริยธรรม

งานวิจัยในประเทศ

โจนส์ และ มอริส (Jones and Morris) ได้ทำการวิจัยพฤติกรรมและความรู้ด้านจริยธรรมของเด็กพบว่า พฤติกรรมและความรู้เกี่ยวกับจริยธรรมของเด็กมีความสัมพันธ์กันอย่างมาก การสอนความรู้ทางศีลธรรมที่โรงเรียนไม่สามารถจะชักจูงเด็กให้แสดงคุณค่าทางจริยธรรมได้ ทั้งนี้เพราะสังคม ครอบครัว ความต้องการ และความรู้สึกของเด็กเป็นองค์ประกอบที่สำคัญกว่าการสอนศีลธรรมของโรงเรียน ฉะนั้น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาการสอนจริยธรรมและศีลธรรมให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (พิพัฒน์ ปิ่นจินดา. 2531 : 32.; อ้างอิงมาจาก Jones and Morris. 1956 : 781 - 783)

ตูเรียล (Turiel. 1966 : 611 - 618) ได้ทดลองการสอนแบบให้แสดงบทบาทโดยได้จัดจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นตอนต้น แล้วให้เด็กแสดงเป็นบุคคลในเรื่องซึ่งมีปัญหาและไปขอคำแนะนำจากเพื่อนสองคน เพื่อนสองคนนี้จะแนะนำไปคนละทาง โดยที่เหตุผลเชิงจริยธรรมในชั้นเดียวกัน เด็กบางคนจะได้รับคำแนะนำที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองหนึ่งขั้น บางคนจะได้รับคำแนะนำที่สูงกว่าของตนเองถึงสองขั้น และบางคนได้รับฟังคำแนะนำที่ต่ำกว่าระดับของตนเองหนึ่งขั้น เด็กบางคนไม่ได้รับประสบการณ์ดังกล่าวเลย หลังจากนั้นหนึ่งสัปดาห์ เด็กทุกคนจะถูกวัดระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าเด็กที่ได้รับคำแนะนำประเภทที่ใช้เหตุผลสูงกว่าระดับจริยธรรมของตนเองหนึ่งขั้นนั้นมีการพัฒนาทางจริยธรรมมากที่สุด และเป็นลักษณะพัฒนาการที่สามารถแผ่ขยายไปยังปัญหาอื่นได้ด้วย

เลอเฟอร์จี และ วาลโลชิน (LeFurgy and Waloshin) ได้ทดลองยกระดับจิตใจของเด็กโดยชักชวนเพื่อน โดยให้เด็กได้รับฟังเหตุผลของเพื่อน ๆ ซึ่งแสดงเหตุผลสูงหรือต่ำกว่าระดับจริยธรรมของเด็กวัยรุ่นหนึ่งขั้น ผลปรากฏว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลที่รุนแรงมากสามารถทำให้เกิดการเพิ่มหรือลดขั้นพัฒนาทางจริยธรรมได้ และการเปลี่ยนแปลงนี้มีผลคงทน โดยวัดผลได้หลังการฝึก 100 วัน แต่การเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่สูงขึ้นกว่าเดิมนี้มีผลคงทนมากกว่า การเปลี่ยนจริยธรรมเป็นขั้นที่ต่ำกว่าเดิม (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2524 : 67.; อ้างอิงมาจาก LeFurgy and Waloshin. 1969 : 104 - 110)

แมคแมนิส (McManis. 1974 : 87) ศึกษาอิทธิพลของแม่แบบและรางวัลที่มีต่อการตัดสินใจจริยธรรมของเด็ก โดยนำกลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอนุบาล และ เด็กในระดับชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 18 คน โดยนำเด็กเหล่านี้มาตัดสินจริยธรรมจากการฟังเรื่องราวที่เล่าเป็นคู่ ๆ ซึ่งเด็กเหล่านี้จะตัดสินความผิดของผู้อื่นโดยดูที่ปริมาณความเสียหายเพียงอย่างเดียว โดยไม่คำนึงถึงเหตุผลที่มุ่งใจให้กระทำ ในการทดลองครั้งนี้ แมคแมนิส ได้แบ่งเด็กออกเป็นสามกลุ่มด้วยกัน คือ กลุ่มที่มีแม่แบบ เป็นเด็กในวัยเดียวกันกับกลุ่มทดลอง กลุ่มที่มีแม่แบบ เป็นผู้ใหญ่กว่ากลุ่มทดลองและกลุ่มที่ไม่มีแม่แบบ สำหรับกลุ่มทดลองจะเห็นแม่แบบซึ่งตัดสินจริยธรรมโดยพิจารณาเหตุผลที่มุ่งใจให้กระทำ และได้เห็นว่า แม่แบบได้รับรางวัล เมื่อมีการตัดสินเช่นนั้น จากนั้นจะให้ผู้ทดลองตัดสินเรื่องดังกล่าว ถ้ากลุ่มทดลองตัดสินเรื่องจริยธรรมโดยคำนึงถึง เหตุที่มุ่งใจให้กระทำ ซึ่งเป็นการเลียนแบบจากแม่แบบนั้น ก็จะได้รับรางวัล แต่ถ้ากลุ่มทดลองตัดสินจริยธรรมแบบไม่คำนึงถึง เหตุที่มุ่งใจให้กระทำ ซึ่งไม่ได้เหมือนกับแม่แบบก็จะไม่ได้รับรางวัล หลังจากนั้นเขาก็ศึกษาความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการทดลองนี้ และสรุปผลได้ว่า แม่แบบทั้งสองประเภท และรางวัลมีผลในการฝึกให้เด็กมีการตัดสินใจจริยธรรมแบบคำนึงถึง เหตุที่มุ่งใจให้กระทำเพิ่มมากขึ้น

ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มิดลสกี ไบรอัน และ บริคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman. 1973 : 146 - 149) ที่ศึกษาผลของแม่แบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ (Altruistic Behavior) โดยศึกษาเกี่ยวกับเด็กหญิงในระดับ 6 จำนวน 72 คน โดยให้เห็นแม่แบบ 3 ชนิด ได้แก่ แม่แบบที่เอื้อเฟื้อ แม่แบบที่เป็นกลาง และแม่แบบที่ละโมภ ผู้วิจัยได้สร้างสถานการณ์ให้ผู้ทดลองเล่นเกมอย่างหนึ่ง เมื่อเล่นชนะจะได้รับรางวัลเป็นสิ่งที่มีความเท่ากับ เงินสหรัฐ 4 เซนต์ หลายชิ้น พฤติกรรมเอื้อเฟื้อวัดได้จากการที่เด็ก เหล่านี้ได้เห็นพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของแม่แบบมาก่อนแล้ว เมื่อเด็กมีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อตามที่ต้องการ ผู้ทดลองก็จะให้รางวัล เป็นคำพูด ยกย่อง ซึ่งผลการทดลองปรากฏว่า แม่แบบและรางวัลที่เป็นคำพูดยกย่องมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปลูกฝังให้เด็ก เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ

บิสกิน และ ฮอสกินสัน (Biskin and Hoskinson. 1977 : 407 - 425) ได้ทดลองสอนจริยธรรม โดยนำวิธีการจัดโครงสร้างการอภิปรายเกี่ยวกับจริยธรรมที่ตัดสินได้จากวรรณคดีและการอ่านเรื่องราว โดยนำชั้นเรียนในระดับ 4 - 5 แบ่งออกเป็น

กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ววัดจริยธรรมตามแบบวิธีของโคลเบอร์ก จากนั้นก็ทดลองโดยกลุ่มทดลองมีการจัดโครงสร้างการอภิปรายกลุ่มอย่างมีระบบ ครูใช้คำถาม 3 แบบ คือคำถามที่เกี่ยวกับข้อเท็จจริง ดีความ และการประเมิน เพื่อย้ำให้ผู้เรียนสมมุติบทบาทของตนลงไป ส่วนกลุ่มควบคุมปล่อยให้มีการอภิปรายเป็นไปตามธรรมชาติ จากนั้นทดสอบระดับจริยธรรมในตอนหลัง ผลการวิจัยพบว่า การอภิปรายอย่างเป็นระบบ ทำให้โอกาสผู้เรียนให้อยู่ในบทบาทในท้องเรื่อง สามารถเปลี่ยนการตัดสินใจจริยธรรมในระดับที่สูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งนั่นหมายความว่า ผู้สอนสามารถพัฒนาการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมได้โดยทำให้เขาได้มีโอกาสอภิปรายขณะที่อยู่ในสถานการณ์ทางสังคมที่ทำให้เขาต้องกระทำการบทบาทต่าง ๆ กันมาก

ดิกสัน จอห์นสัน และ ซอลส์ (Dixon, Johnson and Salts. 1977 : 367 - 379) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมให้กับเด็กอนุบาล อายุ 3 - 4 ปี ที่โรงเรียนในเมืองดีทรอยต์ เด็กในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 146 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มโดยกลุ่มแรก เล่านิทานให้ฟังแล้วให้เด็กแสดงบทบาทประกอบตามเรื่อง กลุ่มที่สอง เล่านิทานให้ฟังพร้อมพาไปดูของจริงนอกสถานที่ เช่น ไปซื้อของ ไปสวนสัตว์ กลุ่มที่สาม สอนทากับเด็กเกี่ยวกับเรื่องที่เล่าให้ฟัง และกลุ่มที่สี่เป็นกลุ่มควบคุม ผลการทดลองพบว่า ถ้าเด็กได้แสดงบทบาทเลียนแบบตัวละครในเรื่องไปด้วยจะพัฒนาจิตลักษณะต่าง ๆ ได้ดีที่สุด แสดงว่า เมื่อเด็กฟังนิทานแล้วย่อมมีความต้องการที่จะ เลียนแบบตัวละครที่ตัวชอบหรือตัวละครที่ได้รับความสำเร็จจากพฤติกรรมนั้น ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า เนื้อหานิทานถ้าเป็นเรื่องใกล้ความจริง เช่น เทพนิยาย จะให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กดีกว่านิทานที่ไม่มีเนื้อหาใกล้ชีวิตเด็กจริง ๆ

ซากอสกี และคนอื่น ๆ (Sagotsky, and others. 1981 : 1037 - 1042) ได้ศึกษาแนวทางในการเพิ่มพฤติกรรมความร่วมมือในการทำงานกับเด็กจำนวน 118 คน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่งให้ดูภาพยนตร์แม่แบบที่เป็นผู้ใหญ่แสดงการตกลงที่จะช่วยเหลือกันก่อนการเล่น เกม ร่วมกับการแสดงพฤติกรรมร่วมมือตั้งแต่เริ่มเล่นเกมจนจบการเล่น เกม กลุ่มที่สอง ให้ดูภาพยนตร์แม่แบบที่เป็นผู้ใหญ่แสดงการตกลงที่จะช่วยเหลือกันก่อนการเล่น เกม กลุ่มที่สาม ผู้วิจัยอ่านคำแนะนำวิธีการเล่นเกมและแนะนำให้ร่วมมือกันในการเล่น เกม และกลุ่มที่สี่ ไม่ให้ตัวแปรใด ๆ หลังการดูภาพยนตร์แม่แบบ หรือการแนะนำแล้วให้แต่ละกลุ่มเล่น

เกมพบว่า เด็กในกลุ่มที่หนึ่ง กลุ่มที่สอง และกลุ่มที่สาม มีการแสดงพฤติกรรมการร่วมมือในการเล่นเกมนานกว่าในกลุ่มที่สี่ โดยไม่มีความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมการร่วมมือในแต่ละกลุ่ม

จากผลงานวิจัยและการศึกษาค้นคว้าของนักจิตวิทยาและนักการศึกษาต่าง ๆ ดังที่กล่าวมานี้ จะเห็นได้ว่าสอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ของ แบนดูรา (Bandura. 1977 : 40 - 50) ที่กล่าวว่า แม่แบบมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก ฉะนั้น การให้แม่แบบโดยวิธีการต่าง ๆ ที่เด็กสนใจจึงเป็นสิ่งเร้าที่ทำให้เด็กยอมรับพฤติกรรมนั้น มาปฏิบัติได้อย่างดียิ่ง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าการกำหนดขนาดมาเป็นแม่แบบในการพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณา ในเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 จะมีอิทธิพลต่อการพัฒนาการของจริยธรรมของเด็กได้

งานวิจัยในประเทศไทย

สำหรับประเทศไทยมีผู้ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับชบวนการใช้แม่แบบเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมบางอย่างไว้บ้างเช่นกัน ได้แก่ การศึกษาของ ดวงเดือน พันธุนานวัน และ เพ็ญแข ประจันปัจฉนิภ (2520 : 50 - 55) ที่พบว่า วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจริยธรรมที่ดีวิธีหนึ่งก็คือ การให้เลียนแบบจากแม่แบบที่ดี ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ผู้ถูกทดลองนั้นทำพฤติกรรมตามแม่แบบได้ แต่เมื่อบุคคลเห็นแม่แบบแล้วจะทำพฤติกรรมตามแม่แบบหรือไม่ขึ้นอยู่กับลักษณะของแม่แบบและผลที่เกิดขึ้นกับแม่แบบด้วย

สุเชษฐ์ ม่าเหรัมย์ (2519 : 58 - 62) ได้ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลอง เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แบ่งเป็นกลุ่มละ 60 คน แต่ละกลุ่มมีทั้งผู้ที่มีระดับจริยธรรมต่ำและสูง กลุ่มทดลองได้เห็นแม่แบบประเภทอับอายผู้อื่น หรือประเภทละอายใจตนเอง และได้เห็นแม่แบบแต่ละประเภทแสดงอารมณ์ดีใจหรือ เสียใจต่อการที่ตนมิได้โกงในการเล่นเกมน ส่วนกลุ่มควบคุมได้มีโอกาส เล่น เกมแต่ไม่ได้ เห็นแม่แบบและการแสดงอารมณ์ของแม่แบบ หลังจากการเล่น เกมแล้วผู้ถูกทดลองทั้งหมดถูกจัดระดับความวิตกกังวลในการเล่น เกมและการเห็นคุณค่าของรางวัล ผลการทดลองพบว่า ผู้ที่มีความวิตกกังวลสูงและผู้ที่ไม่ได้เห็นแม่แบบ เป็น

ผู้มีพฤติกรรมโกงมากที่สุด ส่วนระดับจริยธรรมของบุคคลเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำนายพฤติกรรมโกงของบุคคลได้อย่างแม่นยำแต่ก็ยังมีความสำคัญมาก เพราะ เป็น เครื่องชี้บอกว่า ถ้ามีแม่แบบที่ดีแล้วผู้ที่รับรู้และ เลียนแบบมากที่สุดคือ ผู้ที่มีระดับจริยธรรมสูง ส่วนผู้ที่มีจริยธรรมต่ำนั้นมีการ เลียนแบบน้อยกว่า และจะ เลียนแบบผู้กระทำผิดก็ต่อ เมื่อแม่แบบนั้นมีลักษณะจูงใจให้น่า เลียนแบบมากเป็นพิเศษเท่านั้น

ประเสริฐศรี เอื้อนครินทร์ (2524 : 52) ได้ทำการทดลองใช้แม่แบบซึ่งเป็นสไลด์การ์ตูน เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบดังกล่าวช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยกลุ่มทดลองมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น

กันยา ประสงค์เจริญ (2525 : 32) ได้ทำการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบซึ่งเป็นนิทานประกอบหุ่น เพื่อพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 40 คน ผลการทดลองพบว่า กลุ่มทดลองซึ่งได้รับการสอนโดยใช้นิทานประกอบหุ่นเป็นแม่แบบมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ในตนเอง ด้านความรู้สึกรับผิดชอบสูงกว่านักเรียนกลุ่มควบคุม

สมเดช สีแสง (2525 : 59 - 61) ได้ศึกษาทดลองสอนมารยาทระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 60 คน โดยใช้หนังสือนิทานประกอบผลการทดลองพบว่า นักเรียนมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่ากลุ่มควบคุมซึ่งสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จรรยา นาคะรัต (2527 : 41 - 55) ได้ศึกษาผลของแม่แบบสัญลักษณ์ที่มีผลต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 50 คน แบ่งเป็น 5 กลุ่ม กลุ่มที่หนึ่ง ให้อูจากแม่แบบจากเทพบันทิภาพ แม่แบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ และบุคคลับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สอง ให้อูจากแม่แบบจากเทพบันทิภาพที่แม่แบบแสดงพฤติกรรมไม่เอื้อเฟื้อ แต่บุคคลับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สาม ให้อูจากแม่แบบจากเทพบันทิภาพที่แม่แบบแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ แต่ไม่บุคคลับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่สี่ ให้อูจากแม่แบบจากเทพบันทิภาพที่แม่แบบไม่แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ แต่บุคคลับสนุนการเอื้อเฟื้อ กลุ่มที่ห้าไม่ได้ให้อูแม่แบบใด ๆ ผลการทดลองปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สอง แสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อโดยการบริจาคบัตรรางวัลที่ได้จากการเล่นเกมต่อภาพปริศนามากกว่านักเรียนในกลุ่มที่สาม กลุ่มที่สี่ และกลุ่มที่ห้า โดยไม่มีความแตกต่างในการแสดงพฤติกรรมเอื้อเฟื้อระหว่างนักเรียนกลุ่มที่หนึ่งและกลุ่มที่สาม

ภิกษุญน เจนเจริญวงศ์ (2530 : 40) ได้ศึกษาจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสามเสนนอก โดยเปรียบเทียบการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละคร เอกในทางบวกกับทางลบ ผลการศึกษาพบว่าหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละคร เอกในทางบวกทำให้เกิดการพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสูงกว่าหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละคร เอกในทางลบ

ศรินยา ชัยเพียรเจริญกิจ (2530 : 42) ศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกัลยานุกูล จังหวัดชลบุรี กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คน ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 20 คน โดยกลุ่มทดลองสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบ กลุ่มควบคุมใช้การสอนปกติ หลังการทดลองพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีการประหยัดสูงขึ้นกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการสอนโดยใช้เทคนิคแม่แบบทำให้นักเรียนมีการประหยัดสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วีระ อุสาหะ (2534 : 61 - 67) ได้ทำการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบโดยวิธีทัศนเพื่อปรับพฤติกรรมมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท ปีการศึกษา 2533 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 16 คน ที่มีมารยาทไม่เหมาะสม ซึ่งถูกคัดเลือกมาโดยอาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์ประจำวิชา แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 8 คน กลุ่มทดลองได้รับการสอนโดยการใช้นิเทศแม่แบบ ส่วนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนโดยข้อสันเทศ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีมารยาทในชั้นเรียนดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง และดีกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้นิเทศแม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้นิเทศแม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่ากลุ่มที่สอนโดยแผนการสอนของกองวิชาการ กระบวนการศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่เข้าในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 5 ห้องเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 90 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 30 คน
2. กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 30 คน
3. กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน

วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่าง

สาเหตุที่ผู้วิจัยใช้โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี เนื่องจากสะดวกในการทดลอง และเก็บข้อมูล และได้ปรึกษาผู้อำนวยการโรงเรียน และคณะครูแล้วทุกท่านยินดีที่จะให้ความร่วมมือ และทุกท่านเห็นความสำคัญของการทำวิจัยนี้ จึงใช้วิธีการเลือกโรงเรียนที่จะทดลองโดยมีขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

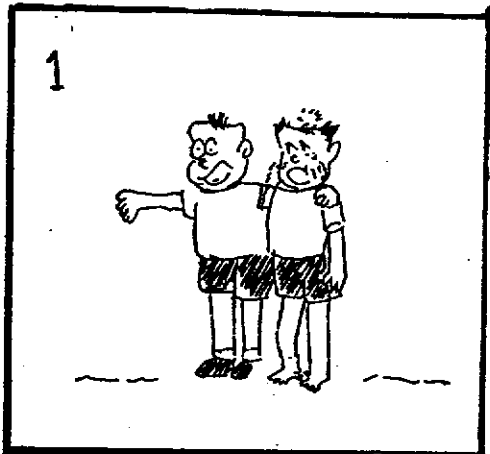
1. ใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยจับฉลากเลือกห้องเรียนมา 3 ห้อง จากทั้งหมด 5 ห้องนั้น
2. จับฉลากเลือกห้องเรียนทั้ง 3 ห้อง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้
 - 2.1 กลุ่มทดลองที่ 1 จำนวน 30 คน 1 ห้องเรียน
 - 2.2 กลุ่มทดลองที่ 2 จำนวน 30 คน 1 ห้องเรียน
 - 2.3 กลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน 1 ห้องเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

1. แผนการสอนจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา โดยใช้แม่แบบนิทานชาดก
2. แผนการสอนจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
3. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัย 3 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ แต่ละข้อเป็นรูปภาพสถานการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม และตัวเลือกแต่ละตัวแสดงถึงพฤติกรรมที่เป็นไปได้ 1 ให้เด็กเลือกตอบ 1 พฤติกรรม โดยในแต่ละข้อมีเกณฑ์คะแนน 1,0

ตัวอย่างแบบทดสอบ

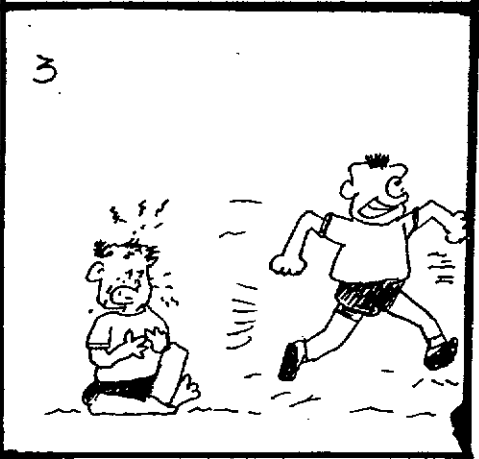
ข้อ 0. แต่ละข้อเรียงจากโดยตะก้นข้าง เขกหัวข้าง เสมอ ๆ วันหนึ่งจกเดินไปเจอแกะละโคนทำร้ายหัวแตกนั่งร้องไห้อยู่ ถ้าฉันนักเรียน เป็นจกนักเรียนจะทำอย่างไร

1. ช่วยพยุงกลับบ้าน

2. หัวเราะสมน้ำหน้า

3. วิ่งหนีไปเลย

วิธีการทดสอบ

กลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบทดสอบการจำแนกพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา เป็นเด็กอายุ 5 - 6 ปี ใช้การทดสอบเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน

เกณฑ์การให้คะแนน

1. ผู้ที่ตอบถูก ได้คะแนน 1 คะแนน
2. ผู้ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ ได้ 0 คะแนน

ขั้นตอนในการสร้างแบบทดสอบ

1. ศึกษาความหมายของพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา โดยการศึกษาคำถามที่เป็นสถานการณ์ และคำตอบจากเด็ก
2. นำผลจากข้อ 1 มาสร้างแบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณาต่อบุคคลหรือสัตว์ โดยการแสดงออกในรูปการกระทำพฤติกรรมที่ต้องการจะช่วยเหลือ มีการเสียสละเวลา สิ่งของ และความสุขส่วนตัว
3. นำแบบทดสอบที่สร้างขึ้น ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงในเนื้อหา และความเหมาะสมในการใช้ภาษา รูปภาพ สำหรับนักเรียนระดับอนุบาลปีที่ 2
4. นำแบบทดสอบที่ผ่านการตรวจจากผู้เชี่ยวชาญมาแล้วไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง คือ อนุบาลชั้นปีที่ 2 ของโรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี
5. นำแบบทดสอบที่ได้จากการทดลองใช้มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ คือ ตอบถูกให้คะแนน 1 คะแนน ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 ข้อ ให้ 0 คะแนน แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อสอบรายข้อเพื่อหาค่าอำนาจจำแนก (D) โดยใช้เทคนิค 50% (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 180) คัดเลือกข้อสอบที่มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .20 ขึ้นไปให้ได้แบบทดสอบจำนวน 20 ข้อ

6. นำแบบทดสอบหาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้สูตร คูเดอร์ ริชาร์ดสัน (Kuder Richardson) สูตร KR-20 (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 168)

การหาคุณภาพของ เครื่องมือ

1. หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ โดยใช้เทคนิค 50 เปอร์เซนต์ กลุ่มสูง กลุ่มต่ำ (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 180) ได้แบบทดสอบ 20 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.27 - 0.80

2. หาค่าความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้ตรวจ

3. หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 168) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ เท่ากับ 0.8641

วิธีดำเนินการรวบรวมข้อมูล

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ผู้วิจัยดำเนินการทดลองตาม แบบสุ่มก่อน - สอบก่อน - สอบหลัง (Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design) (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 217) ซึ่งมีแบบแผนการทดลอง ดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงแบบแผนการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	ทดสอบก่อน	ทดลอง	ทดสอบหลัง
ER ₁	T ₁	X ₁	T ₂
ER ₂	T ₁	X ₂	T ₂
CR	T ₁	-	T ₂

เมื่อ	ER ₁	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้รับการทดลองโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก
	ER ₂	แทน	กลุ่มทดลองที่ได้รับการสอนตามแผนการสอนของ กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
	C	แทน	กลุ่มควบคุม
	T ₁	แทน	การทดสอบก่อนการทดลอง
	T ₂	แทน	การทดสอบหลังการทดลอง
	X ₁	แทน	กลุ่มที่ได้รับการทดลองโดยใช้แม่แบบ นิทานชาดก
	X ₂	แทน	กลุ่มที่ได้รับการทดลองโดยสอนตามแผนการสอน ของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
	-	แทน	การสอนของกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการทดลอง

การทดลองครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 ระยะเวลา 2 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน คือ วันจันทร์ พุธ และศุกร์ วันละ 30 นาที

มีลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยชี้แจงให้ครูประจำชั้นของเด็กที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทราบ และดำเนินการทดลอง ซึ่งมีผู้ช่วยในการวิจัยช่วยดูแลเด็ก 1 คน
2. จัดเตรียมสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียนที่ใช้ในการทดลองให้เหมาะสม
3. ผู้วิจัยทำการทดสอบพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของเด็กทั้ง 3 กลุ่ม ก่อนการทดลอง โดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 20 ข้อ ระยะเวลาข้อละไม่เกิน 1 นาที การทดสอบจะแบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน
4. การดำเนินการทดลองแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ
 - 4.1 กลุ่มทดลองใช้แผนการสอนจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาประกอบกับแม่แบบนิทานชาดก
 - 4.2 กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
 - 4.3 กลุ่มควบคุม มีการสอนตามปกติ โดยครูประจำชั้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. หาค่าสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และความแปรปรวน
2. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

2.1 หาค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบทดสอบ โดยใช้เทคนิค 50

เปอร์เซ็นต์ กลุ่มสูงกลุ่มต่ำ (ลิวน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2528 : 180)

$$D = P_H - P_L$$

เมื่อ D แทน ค่าอำนาจจำแนก

P_H แทน สัดส่วนของกลุ่มสูง

P_L แทน สัดส่วนของกลุ่มต่ำ

2.2 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ โดยใช้สูตร KR-20 (ลิวน สายยศ

และ อังคณา สายยศ. 2528 : 168)

$$r_{kk} = \frac{n}{n-1} \left[1 - \frac{\sum pq}{S_t^2} \right]$$

เมื่อ n แทน จำนวนของแบบทดสอบ

p แทน สัดส่วนของผู้ตอบถูกในข้อหนึ่ง ๆ

q แทน สัดส่วนของผู้ตอบผิดในข้อหนึ่ง ๆ

S_t^2 แทน ความแปรปรวนของข้อสอบทั้งหมด

3. การวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างคะแนนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t-test แบบ Independent Sample (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2522 : 217)

$$\bar{X}_1 - \bar{X}_2$$

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{(n_1-1)S_1^2 + (n_2-1)S_2^2}{n_1 + n_2 - 2} \left\{ \frac{1}{n_1} + \frac{1}{n_2} \right\}}}$$

โดยมี $df = n_1 + n_2 - 2$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความแตกต่างของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มทดลอง

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มควบคุม

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มทดลอง

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มควบคุม

n_1 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มทดลอง

n_2 แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มควบคุม

4. การวิเคราะห์หาความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อนและสอบภายหลัง การทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร t-test แบบ dependent Sample (ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. 2522 : 220)

$$\Sigma D$$

$$t = \frac{\Sigma D}{\sqrt{\frac{n\Sigma D^2 - (\Sigma D)^2}{n-1}}}$$

เมื่อ t แทน ค่าสถิติที่ใช้ตรวจสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนสอบก่อนและสอบภายหลังการทดลอง

D แทน ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่

n แทน จำนวนคู่

5. การวิเคราะห์ความแปรปรวน (Analysis of Variance) ของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เพื่อทดสอบความแตกต่าง โดยใช้สูตร F-test (ชูศรี วงศ์วัณณะ. 2530 : 249)

$$F = \frac{MS_B}{MS_W}$$

เมื่อ F แทน ค่าอัตราส่วนความแปรปรวน
 MS_B แทน ความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม
 MS_W แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

6. การวิเคราะห์ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้ Studentized q - statistic แบบ Newman - Keuls Method เมื่อพบว่าค่า F (ข้อ 5) มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. 2528 : 231)

$$W_r = q \sqrt{\frac{MS_W}{n}}$$

เมื่อ W_r แทน ค่าวิกฤต
 MS_W แทน Mean square within - groups
 n แทน จำนวนคะแนนในแต่ละกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	คะแนนเฉลี่ย
S^2	แทน	ความแปรปรวนของคะแนน
D	แทน	ความแตกต่างของคะแนนแต่ละคู่
n	แทน	จำนวนคู่
t	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน t-distribution
F	แทน	ค่าสถิติที่พิจารณาใน One-Way Anova (F-distribution)
df	แทน	Degree of Freedom
SS	แทน	Sum of Squares
MS	แทน	Mean Square
q	แทน	q-statistic
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
**	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล เสนอผลตามลำดับดังนี้

1. แสดงค่าสถิติพื้นฐาน เปรียบ เทียบพัฒนาการ เชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

2. เปรียบ เทียบพัฒนาการ เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาก่อนการทดลอง ระหว่างกลุ่มใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนของกองวิชาการ กระทรวง ศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

3. เปรียบ เทียบพัฒนาการ เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาก่อนและหลังทดลอง ของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก

4. เปรียบ เทียบพัฒนาการ เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาของกลุ่มทดลองใช้ แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และ กลุ่มควบคุม

1. แสดงค่าสถิติพื้นฐาน เปรียบ เทียบพัฒนาการ เชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ก่อนและหลังการทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

นำผลจากการทดสอบวัดพฤติกรรม เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มทดลองทั้ง 3 กลุ่ม เปรียบ เทียบผลของค่าสถิติพื้นฐาน ปรากฏผล ดังแสดงในตาราง 2

ตาราง 2 แสดงค่าสถิติพื้นฐาน เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

ก่อนและหลังการทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของ
กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

กลุ่ม		N	$\bar{X}$	S^2
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก	ก่อนการทดลอง	30	7.1000	6.7567
	หลังการทดลอง	30	10.2333	7.7789
กลุ่มทดลองสอนตามแผน การสอนของกองวิชาการ	ก่อนการทดลอง	30	7.1667	6.0722
	หลังการทดลอง	30	9.2333	10.8456
กลุ่มควบคุม	ก่อนการทดลอง	30	6.9333	7.1289
	หลังการทดลอง	30	7.2000	9.9600

2. เปรียบเทียบผลการเชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาต่อการทดลอง
ระหว่างกลุ่มใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

นำผลการทดสอบวัดพฤติกรรม เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาต่อการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มทดลองสอนตามแผนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการกลุ่มทดลองสอนตามแผนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t-test Independent Sample ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาต่อการทดลองระหว่าง
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของ
กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แม่แบบนิทาน
ชาดก และกลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่ม	N	$\bar{X}$	S^2	t
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก	30	7.1000	6.7567	-0.1020
และกลุ่มสอนตามแผนการสอน ของกองวิชาการ	30	7.1667	6.0722	
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก	30	7.1000	6.7567	0.2450
และกลุ่มควบคุม	30	6.9333	7.1289	
กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอน	30	7.1667	6.0722	0.3518
ของกองวิชาการ				
และกลุ่มควบคุม	30	6.9333	7.1289	

จากตาราง 3 แสดงว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาต่อการ
ทดลองระหว่างกลุ่มทดลองแต่ละกลุ่มกับกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ
นั่นคือ พัฒนาการทางจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาต่อการทดลองของนัก เรียนในกลุ่ม
ทดลองแต่ละกลุ่มไม่แตกต่างกับนัก เรียนในกลุ่มควบคุม

3/ เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณาก่อนและหลังทดลอง
ของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก

นำผลการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณาก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก มาเปรียบเทียบกันโดยใช้ t-test Dependent Sample ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 4

/ ตาราง 4 เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณาก่อนและหลังการทดลอง
ของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	t
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก	30	94	568	7.05**

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 4 แสดงว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณาก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก แตกต่างกัน โดยที่หลังทดลองนักเรียนมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณามากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมุติฐานข้อที่ 1

4. เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาหลังการทดลอง
ระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

นำผลการทดลองวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาหลังการทดลองของทั้ง 3 กลุ่ม มาเปรียบเทียบกันโดยใช้ F-test ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 5

ตาราง 5 เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาหลังการทดลองของ
กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F
ระหว่างกลุ่ม	2	143.3556	71.6778	7.2720**
ภายในกลุ่ม	87	857.5333	9.8567	
รวม	89	1000.889		

** มีนัยสำคัญที่ระดับ .01

จากตาราง 5 แสดงว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาหลังการทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ วิธีการทดลองอย่างน้อย 1 คู่ ส่งผลให้พัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เมื่อพบว่าพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาหลังการทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบเป็นรายคู่ด้วยวิธีของนิวแมน-คูลส์ (Newman-Keul) ปรากฏผลดังแสดงในตาราง 6

ตาราง 6 เปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาหลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มควบคุม กลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

กลุ่มทดลอง	กลุ่มควบคุม กลุ่มสอนตามแผน กลุ่มใช้แม่แบบ			
		$(\bar{X}_3)$	$(\bar{X}_2)$	$(\bar{X}_1)$
	$\bar{X}$	7.2000	9.2333	10.2333
กลุ่มควบคุม $(\bar{X}_3)$	7.2000	-	2.03*	3.033*
กลุ่มสอนตามแผนการสอน ของกองวิชาการ $(\bar{X}_2)$	9.2333	-	-	1.003
กลุ่มใช้แม่แบบนิทานชาดก $(\bar{X}_1)$	10.2333	-	-	-
r		2	3	
q.95(r,87)		2.82	3.37	
$q \sqrt{\frac{MS_w}{n}}$	q.95(r,87)	1.6164	1.9317	

* มีนัยสำคัญที่ระดับ .05

จากตาราง 6 แสดงว่า พัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาหลัง การทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอน ของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม สอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 เป็นบางส่วน คือ กลุ่มที่ทดลองสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มทดลองสอนโดยใช้ แผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความ เมตตา กรุณามากกว่ากัน อย่างไรก็ตามมีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ทั้งกลุ่มทดลองสอนโดยใช้แม่แบบ นิทานชาดก และกลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณามากกว่ากลุ่มควบคุม ซึ่งตรงตามสมมติฐาน ข้อที่ 2

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการทดลองใช้เทคนิคแม่แบบนิทานชาดก เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณา เปรียบเทียบผลกับการสอนตามแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และ กลุ่มควบคุม ซึ่งสรุปลำดับขั้นและผลการทดลองได้ดังนี้

บทย่อ

ความมุ่งหมายในการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาในเด็กนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2
2. เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการของพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณาจากการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก กับสอนโดยใช้แผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้อแม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณามากขึ้น
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยการใช้อแม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา กรุณามากกว่ากลุ่มที่สอนโดยแผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษารั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนอนุบาล
ชั้นปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี อำเภอเมือง
จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 90 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มจากจำนวนห้องทั้งหมด 5 ห้อง
สุ่มมา 3 ห้อง แล้วสุ่มเป็นห้องทดลองสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก จำนวน 30 คน
กลุ่มทดลองสอนโดยใช้แผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 30 คน
และกลุ่มควบคุม จำนวน 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง

2.1 แผนการสอนจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา โดยใช้แม่แบบนิทานชาดก
ประกอบรูปภาพ จำนวน 4 เรื่อง คือ สุวรมสามชาดก ชวสกุณชาดก ลีลาวนาคชาดก และ
นิโครธชาดก

2.2 แผนการสอนจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณาของกองวิชาการ กระทรวง
ศึกษาธิการ

2.3 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา ที่ผู้วิจัย
สร้างขึ้น ซึ่งเป็นแบบทดสอบรูปภาพ เหตุการณ์ขัดแย้งทางจริยธรรม จำนวน 20 ข้อ ข้อละ 3
ตัวเลือก โดยมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 - 0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8641

3. วิธีดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 นำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาไป
ทดสอบกับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างและกลุ่มควบคุม จำนวน 90 คน โดยทำการทดสอบ
เป็นกลุ่ม ๆ ละ 3 คน สลับห้องกัน ใช้เวลาในการทดสอบกลุ่มละประมาณ 25 นาที โดย
ผู้วิจัยอ่านคำถามและตัวเลือกให้นักเรียนฟังทีละข้อ แล้วให้นักเรียนเลือกคำตอบเพียง 1
ตัวเลือก จากตัวเลือก 3 ตัวเลือก ทำดังนี้จนครบ 20 ข้อ และทดสอบจนครบ 90 คน

3.2 ดำเนินการทดลองโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก สอนตามแผนการสอน
ของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ แต่ละกลุ่มใช้เวลา 2 สัปดาห์ ๆ 3 ครั้ง ครั้งละ
30 นาที ทำการทดลองในเวลา 08.30 - 09.30 น. ของวันจันทร์ พุธ ศุกร์ รวม
เวลาทำการทดลองทั้ง 2 กลุ่ม 12 ครั้ง โดยกำหนดให้

วัน	เวลา	
	08.30 – 09.00	09.00 – 09.30
วันจันทร์ที่ 22 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
วันพุธที่ 24 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 1
วันศุกร์ที่ 26 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
วันจันทร์ที่ 29 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 1
วันพุธที่ 1 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 1	กลุ่มทดลองที่ 2
วันศุกร์ที่ 3 มิถุนายน 2535	กลุ่มทดลองที่ 2	กลุ่มทดลองที่ 1

3.3 หลังการทดลองแต่ละกลุ่มครบ 6 ครั้ง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาชุดเดิมไปทดสอบหลังการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มอีกครั้งหนึ่ง โดยใช้ เวลาและวิธีการ เช่นเดียวกับทดสอบก่อนการทดลอง ใช้คะแนนที่ทดสอบครั้งนี้เป็นคะแนนหลังการทดลอง

3.4 นำคะแนนที่ได้จากการทดสอบก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามลำดับขั้นดังนี้

4.1 นำคะแนนจากการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มาหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าความแปรปรวน (S^2)

4.2 นำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา ก่อนการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มควบคุม กลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มสอนตามแผนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กลุ่มสอนตามแผนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม มาเปรียบเทียบกัน โดยใช้ t-test Independent Sample เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

4.3 นำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา ก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 มาหาค่า t-test Dependent Sample เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาจากการใช้แม่แบบนิทานชาดก ซึ่งเป็นการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1

4.4 นำคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตา หลังการทดลองของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มาหาค่าความแปรปรวนโดยใช้ F-test (One-Way Analysis of Variance) เพื่อเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม หลังการทดลองเพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2

ถ้าพบว่าพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยใช้ Studentized q-Statistic แบบ Newman-Keuls Method

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณามากขึ้นกว่าก่อนทำการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 1
2. นักเรียนที่ได้รับการทดลองสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก ทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาความแตกต่างแต่ละคู่ พบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณา มากกว่ากลุ่มควบคุม และกลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณา มากกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งตรงตามสมมุติฐานข้อที่ 2 ส่วนกลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณา มากกว่ากลุ่มที่สอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผล

ผลจากการเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังทดลองของกลุ่มทดลองที่ 1 คือ กลุ่มที่ใช้แม่แบบนิทานชาดก มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาเพิ่มขึ้น จะเห็นได้จากความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาก่อนและหลังทดลอง แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกซึ่งเป็นนิทานทางพุทธศาสนา เรื่องราวมีความน่าเชื่อถือสูงแม้ว่าจะเป็นเรื่องจินตนาการ แต่พฤติกรรมของตัวละครนั้นสามารถนำมาใช้เป็นแม่แบบในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตากรูณาได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุนาวัน และ เพ็ญแข ประจักษ์จันท์ (2530 : 50 - 55) ที่พบว่า วิธีการในการส่งเสริมและพัฒนาทางด้านจริยธรรมที่ดีวิธีหนึ่งคือ การให้เลียนแบบจากแม่แบบที่ดี ดังนั้น การเลียนแบบจึงเกิดขึ้นได้ง่าย

ในเด็กวัยนี้ ขอบเขตแม่แบบเป็นที่สนใจของเด็ก เด็กมักจะจดจำ และตั้งใจเลียนแบบทุกอย่าง ทั้งท่าที ความรู้สึก อารมณ์ และพฤติกรรมที่แสดงออกต่าง ๆ และสิ่งที่ได้จากการเลียนแบบ จะเป็นแบบฉบับ และบุคลิกภาพของเด็กต่อไป (สวานา พรพัตน์กุล. 2525 : 5 - 8) และสอดคล้องกับ วิชารักษ์ พิมพ์ใจหงส์ (2528 : 44) ที่พบว่า เด็กก่อนวัยเรียนชอบนิทานและเนื้อเรื่องในนิทานต้องเป็นเรื่องจินตนาการ ตัวละครที่เป็นตัวเอกของเรื่องจะต้องกระทำดี และภักซุน เจนเจริญวงศ์ (2530 : 40) วิจัยพบว่า หนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางบวกทำให้เกิดการพัฒนาทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาสูงกว่า หนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอกในทางลบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของแบนดูรา (Bandura) ที่เชื่อว่า ผลจากการเรียนรู้อยู่ในรูปความเชื่อมั่นว่าอะไรสัมพันธ์กับอะไร อย่างไร ความเชื่อนี้ไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงโดยเฉพาะคำบอกเล่าที่ไม่น่าไว้วางใจ และมีความน่าเชื่อถือสูง หรือคำสอนทางศาสนา ความเชื่อของมนุษย์ มีอิทธิพลในการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ (ชัยพร วิชชาวุธ. 2523 : 23 - 26.; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1971 : Unpaged) และคิกสัน จอห์นสัน และซอลส์ (Dixon, Johnson and Salts. 1977 : 367 - 379) พบว่า เนื้อหานิทานน่าเป็นเรื่องใกล้ความจริง เช่น เทพนิยายจะทำให้ผลดีต่อจิตลักษณะของเด็กดีกว่านิทานที่มีเนื้อหาใกล้ชีวิตจริงของเด็ก จึงแสดงให้เห็นว่า สามารถนำนิทานชาดกมาเป็นแม่แบบในการปลูกฝังจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาหรือสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการสอนจริยศึกษาและพัฒนาจริยธรรมของเด็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการเปรียบเทียบพัฒนาการทางจริยธรรมด้านความเมตตากรุณาลังการทดลองระหว่างกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก กลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม พบว่า กลุ่มที่สอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณามากกว่ากลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงให้เห็นว่า แม่แบบในชีวิตจริงก็มีความสำคัญกับเด็ก เพราะจากแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ นั้นเน้นแม่แบบในชีวิตจริง เกี่ยวกับชีวิตของสัตว์ที่เด็กพบเห็นในชีวิตประจำวันไม่น่าไว้วางใจให้เด็กเกิดพฤติกรรมเลียนแบบได้ ซึ่งสอดคล้องกับวิธีเรียนรู้ของแบนดูรา (Bandura) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ตรง (Direct Experience)

ของตนเอง มนุษย์สามารถสังเกตวิธีประกอบพฤติกรรมของผู้อื่น และผลกรรมที่เกิดขึ้นกับผู้อื่น จึงเป็นวิธีหนึ่งที่มนุษย์เรียนรู้ (ชัยพร วิชชาวุธ. 2526 : 23 - 26.; อ้างอิงมาจาก Bandura. 1971, 1977 : Unpaged)

และผลจากการเปรียบเทียบพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณยหลัง การทดลองของกลุ่มทดลองใช้แม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มทดลองสอนตามแผนการสอนของ กองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ มีพัฒนาการเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณยมากกว่า กลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งตรงตามสมมุติฐาน จะเห็นได้ว่าทั้งกลุ่มใช้แม่แบบ นิทานชาดกและกลุ่มสอนตามแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สามารถ ส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตาการุณยได้ และทั้ง 2 กลุ่ม ก็ประกอบด้วย ขบวนการใช้แม่แบบในการส่งเสริมพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจักษ์เจนิ (2520 : 50 - 55) ที่พบว่า วิธีการ ในการส่งเสริมและพัฒนาการเชิงจริยธรรมที่วิธีหนึ่งคือ การให้เลียนแบบจากแม่แบบที่ดี และประเสริฐศิริ เอื้อนครินทร์ (2524 : 52) วิจัยพบว่า การใช้เทคนิคแม่แบบช่วยให้ เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยกลุ่มทดลองใช้แม่แบบมีจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์เพิ่มขึ้น กัญญา ประสงค์เจริญ (2525 : 32) ได้ทำการทดลองใช้แม่แบบนิทานประกอบหุ่นเพื่อพัฒนาวินัย ในตนเองด้านความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่า สามารถทำให้ผู้ถูกทดลองมีวินัยในตนเองด้านความ รู้สึกรับผิดชอบสูงขึ้น ต่อมา จรรยา นาคะรัต (2527 : 41-55) ได้ศึกษาผลของแม่แบบต่อ พฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียน พบว่า แม่แบบที่แสดงพฤติกรรมการเอื้อเฟื้อสามารถทำให้ นักเรียนมีพฤติกรรมเอื้อเฟื้อสูงขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีนยา ชัย เจริญกิจ (2530 : 42) และวิระ อู่สาทร (2534 : 61-67) นอกจากนี้มีงานวิจัยของต่างประเทศ มิคลาสกี, ไบรอัน และบริคแมน (Midlarsky, Bryan and Brickman. 1973 : 146 - 149) ได้ศึกษาผลของแม่แบบและรางวัลต่อการฝึกฝนให้เกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อ (Altruistic Behavior) ซึ่งผลการทดลองพบว่า แม่แบบและรางวัลมีอิทธิพลต่อการ ปลุกฝังให้เด็กเกิดพฤติกรรมเอื้อเฟื้อได้ จะเห็นได้ว่า แม่แบบนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของ บุคคลผู้พบเห็นเป็นอย่างมาก แม่แบบเป็นสิ่งที่เราทำให้เด็กยอมรับเอาพฤติกรรมต่าง ๆ มาปฏิบัติได้อย่างดียิ่ง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยขอ เสนอแนวคิดที่อาจจะ เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา
ต่อผู้บริหารและผู้เกี่ยวข้อง

1. ส่งเสริมให้มีการนำเอานิทานชาดกมาใช้เป็นสื่อในการเรียนการสอน เพื่อ
จะทำให้เด็ก เรียนมีจริยธรรมที่ดีงามอันจะ เป็นผลดีต่อตัว เด็ก เองและต่อสังคมในภายหน้า
2. ส่งเสริมให้โรงเรียนจัดกิจกรรมและจัดหาหนังสือนิทานชาดก หรือนิทาน
พุทธศาสนาไว้ให้นักเรียนอ่าน และให้ความรู้ความ เข้าใจในนิทานด้านนี้ให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1. ควรมานิทานชาดกมาเสนอในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ
การใช้หุ่นมือ
2. ควรมานิทานชาดกมาพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมของเด็กในด้านอื่น ๆ
เช่น ด้านความขยันหมั่นเพียร ความซื่อสัตย์ ความอดทน เป็นต้น

บรรณานุกรม

.

ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบจาก นิพนธ์ชาติ

เพื่อมีผลทางพฤติกรรม ในจริยธรรมในสังคม ใน ๓๓ ม. ๖/๖ ๒
กฐ ๖๖๖๖ ๒๕๓๖
บรรณานุกรม
จิราพร นพ

ก่อ สวัสดิพานิชย์. จริยธรรมในสังคมไทย. รายงานการสัมมนาจริยธรรมไทยในสังคม

ปัจจุบัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี. 2522.

กวีวรรณ, พระ. วิชาศาสนา. สำนักสงฆ์ธรรมมัทที, 2502.

กิ่งแก้ว อรรถาการ. วรรณกรรมจากบ้านใน. กรุงเทพฯ : หน่วยศึกษานิเทศก์

กรมการฝึกหัดครู, 2513.

กันยา ประสงค์เจริญ. ผลการใช้เทคนิค "แม่แบบ" เพื่อพัฒนาวิทยานิพนธ์ตนเองด้าน

ความรู้สึกรับผิดชอบ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อุดสาเนา.

การศาสนา, กรม กองวัฒนธรรม. ศีลธรรมและวัฒนธรรม. โรงพิมพ์การศาสนา,

2521.

เกษม บุญศรี. "พระปฐมสมโพธิกถา," คำบรรยายภาษาไทยชั้นสูงของชุมชนภาษาไทย

คุรุสภา. โรงพิมพ์คุรุสภา, 2511.

คณะสงฆ์วัดบวรนิเวศวิหาร. ทศบารมี ทศพิธราชธรรม. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์

ชาวพิมพ์, 2532.

จรรยา นาคะรัต. ผลของด้านแบบสัญลักษณ์ที่มีต่อพฤติกรรมเอื้อเฟื้อของนักเรียนชั้นประถม

ศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

2527. อุดสาเนา.

จุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว, พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว. "พระบรมราชาธิบายเรื่องนิบาตชาดก,"

พระคัมภีร์ชาดกแปลเล่ม 1. โรงพิมพ์พิมพ์, 2493.

ฉวีวรรณ คูหาภินันท์. การทบทวนสื่อเด็ก. กรุงเทพฯ : วิทยาลัยครูบ้านสมเด็จเจ้าพระยา,

2527.

เฉลิม มากนวล. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบนิทานชาดกกับนิทานอีสป. วิทยานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2517.

อุดสาเนา.

ชน ภูมิภาค. "การปลูกฝังความเมตตากรุณา," ในบทความวิทยุกระจายเสียงการศึกษา
เพื่อคุณธรรม. หน้า 18 - 19 สมาคมการศึกษาแห่งประเทศไทย, 2525.

ชัยพร วิชชาวุธ. "แนวทางการพัฒนาจริยธรรมตามทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม,"
ครุศาสตร์ 11(4) : 22 - 23 ; เมษายน - มิถุนายน 2526.

ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2530.

ฐานิสร์ ชาคัททวงศ์. "ความรู้เรื่องชาดก," อักษรสาร. พิมพ์เนื่องในโอกาสงานสี่
ศาสตราจารย์. 9 กันยายน 2515 คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2515.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจันใจจันท์. จริยธรรมของเยาวชนไทย.
กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2520.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. การพัฒนาจริยธรรม : คำราจิตวิทยา. กรุงเทพฯ :
สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522.
..... . พฤติกรรมศาสตร์ เล่ม 2 : จิตวิทยา จริยธรรมและจิตวิทยาภาษา.
กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2524.

เทพรัตนราชสุดา ฯ สยามบรมราชกุมารี. ทศบารมีในพุทธศาสนาเถรวาท.
กรุงเทพฯ : มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2525

ธรรมโกศาจารย์, พระ. ปริทรรศน์เวสสันดรชาดก. กรุงเทพฯ : เสริมวิทย์บรรณาการ,
2513.

นิรมล กิตติวิบูลย์. "การพัฒนาเยาวชนจากนโยบายถึงการปฏิบัติสู่สภาพปัญหา,"
วารสารการศึกษาแห่งชาติ. 17 - 13 ธันวาคม-มกราคม, 2526.

นวลศิริ เปาโรหิตย์. จิตวิทยาพัฒนาการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง,
2520.

บันเลื้อ พุกกะวัน. วรรณกรรมกับเด็ก. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช, 2521.

ปรีชา ช่างขวัญยืน. การศึกษาจริยศาสตร์สังคมในพุทธศาสนาเชิงวิจารณ์. วิทยานิพนธ์
ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520. อัดสำเนา.

- ประเสริฐศรี เกื้อนครินทร์. การทดลองใช้เทคนิค"แม่แบบ" เพื่อพัฒนาจริยธรรมด้าน
ความซื่อสัตย์. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2523. อัครสาเนา.
- เปลื้อง ณ นคร. พจนะ-สารานุกรมฉบับทันสมัย เล่ม 1. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
 2516.
- เปลก สนธิรักษ์. วิชาศีลธรรม-วัฒนธรรม. อักษรเจริญทัศน์, 2520.
- เพ็ญ ทศศิวั, พระ: นิทานชาดก เล่ม 1. ปทุมธานี : ชมรมพุทธศาสตร์
 วัดพระธรรมกาย, 2531.
- พนัส หันนาคิน. การสอนคำนิยมและจริยธรรม. กรุงเทพฯ : พิมพ์, 2523.
- พระวรศักดิ์ วรณู โม. ครูกับศีลธรรม. กรุงเทพฯ : สมชายการพิมพ์, 2522.
- พัฒน์ เพ็งผลา. ชาดกกับวรรณกรรมไทย. ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก
 คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530.
- พัฒน์ เพ็งผลา. การวิเคราะห์การบำเพ็ญบารมีของพระโพธิสัตว์ในนิบาตชาดก . ภาค
วิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
 2530.
- พิพัฒน์ ปินจินดา. การเปรียบเทียบการสอนจริยศึกษา เพื่อยกระดับ เหตุผลเชิงจริยธรรม
โดยการใช้การสอนอภิปรายกลุ่มและการสอนโดยวิธี เบลูจันธันในระดับชั้นประถมศึกษา
ศึกษาปีที่ 5. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
 ประสานมิตร, 2531. อัครสาเนา.
- พุทธทาสภิกขุ, พระ. "แนะแนวจริยธรรม," ปาฐกถาอบรมครูส่วนกลางที่หอประชุม.
 ครุสภา, 2505.
- พจน์ สะเพียรชัย. "ลักษณะของการศึกษาในระบบสังคมไทยที่กำลังเปลี่ยนแปลง,"
พัฒนาวัฒนธรรม. หน้า 71 - 77 ; 2516.
- ภิกษุญญ เจนเจริญวงศ์. การเปรียบเทียบพัฒนาการจริยธรรมด้านความเมตตาการุณา
ของนักเรียนจากการอ่านหนังสือภาพที่มีการนำเสนอพฤติกรรมของตัวละครเอก
ในทางบวกและทางลบ. ปรินญาณินท์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัครสาเนา.

ภูมิพลอดุลยเดช, พระบาทสมเด็จพระ. พระราชดำรัสและพระบรมราโชวาทที่

พระราชทานในโอกาสต่าง ๆ. โรงพิมพ์กรุงเทพ, 2518.

ลัดดาวัลย์ นันทพานิช. สถิติเพื่อการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. สถิติวิทยาทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ :
วัฒนาพานิช, 2522.

_____. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร จำกัด, 2528.

วัชรภรณ์ พิมพ์ใจหงส์. ลักษณะของเนื้อเรื่องและตัวละครในนิทานสำหรับเด็กก่อนวัยเรียน
ข้อบ. วิทยานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2528.
อัคราเนนา.

วิจิตร เกิดวิศิษฐ์. ศาสนาและปรัชญาในคัมภีร์ชาดก. อักษรศาสตร์ โรงพิมพ์คุรุสภา
ลาดพร้าว, 2516.

วีระ อุตสาหะ. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อมารยาทในชั้นเรียนของนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสรรพวิทยวิทยา จังหวัดชัยนาท. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัคราเนนา.

วุฒิ อ่อนสมกิจ. นิทานคติจากชาดก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จรัสสินาวงศ์, 2518.

ศรีนยา ชัยเพียรเจริญกิจ. ผลของการใช้เทคนิคแม่แบบที่มีต่อการประหยัดของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนชลกัลยาณกุล จังหวัดชลบุรี. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.
กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัคราเนนา.

ศิริพร แยมมิล. ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับอายุ
และการศึกษาของคนไทย วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัคราเนนา.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. หนังสือส่งเสริมการอ่าน ชุดพระพุทธศาสนาและจริยธรรม
✓ ชุดนิทานชาดก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2530.

_____. การพัฒนาหลักสูตร พุทธศักราช 2523. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช,
2523.

ส.อ.ส. (สำนักอบรมครูวัดสามพระยา). พระคัมภีร์ชาดก แปล เล่ม 1 - 20 .

โรงพิมพ์ยมศรี, 2493.

สถิต วงศ์สวรรค์ และ สุชีพ วงศ์สวรรค์. ตอบปัญหาน่ารู้ทั่วไป. รวมสาส์น, 2515.

สวนา พรพัฒน์กุล. อิทธิพลของตัวแบบที่มีต่อการพัฒนาการทางด้านความคิดและการเรียนรู้ทางสังคมของเด็กไทย. ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525.

สันต์ สิทธิพรประทุม. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความเชื่อ และการปฏิบัติตามพระพุทธศาสนาของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 สังกัดกรมสามัญศึกษาในกรุงเทพฯ และจังหวัดชัยภูมิ. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523. อัดสำเนา.

สมเดช ลิ้มแสง. การทดลองสอนการยกระดับเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.

สมศักดิ์ ศรีมาโนชน. การเขียนหนังสือสำหรับเด็ก. โอเดียนสโตร์, 2523.

สุชีพ ปุณฺณภาพ. หนังสือเรียนสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พุทธศักราช 2524. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช, 2524.

สุเชษฐ์ มา هرم. อิทธิพลของการเป็นแบบอย่างต่อการพัฒนาจริยธรรมของเยาวชน. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519. อัดสำเนา.

สุทธิพงศ์ ตันทยาพิศาลสุทธิ. "เหตุผลที่รัฐบาลควรบรรจุหลักสูตรทางพุทธศาสนาเป็นวิชาบังคับในสถาบันการศึกษาของชาติทุกระดับชั้น," สารพัฒนหลักสูตร. 37 : 12-17 ; เมษายน 2528.

สุรศักดิ์ สันติธัญญาโชค. ความสามารถในการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521. อัดสำเนา.

- Bandura, A. and Richard H. Walter. Social Learning and Personality Development. New York, Rinehart and Winston, 1963.
- ✓ Bandura, A. Social Learning Theory. New Jersey. Englewood Cliffs, N.J., Prentice-Hall, 1977.
- Biskin, Donald S. and Kenneth Hoskinson. "An Experimental Test of the Effect of Structured Discussions of Moral Dilemmas Found in Children's Literature on Moral Reasoning," The Elementary School Journal 77(5), 407 - 515, October, 1977.
- Dixon, David, Jame Johnson and Eli Salts. "Training Disadvantaged Preschoolers on Various Fantasy Activities : Effect on Cognitive Functioning and Impulse Control," Child Development. 48(2) : 267 - 277 ; June, 1977.
- Hurlock, Elizabeth B. Developmental Psychology. New York : McGraw-Hill Book Co., 1959.
- Freud, Sigmund. An Outline of Psychoanalysis. New York. W.W. Norton Co., 1944.
- Good C.V. Dictionary of Education. 2ed. New York : McGraw-Hill Book Co., 1964.
- Hasting, James. "Jataka" Encyclopedia of Religion and Ethics, Vol.7 PP. 491-493. edited by James Hasting, Charles Scribner's son, New York.
- ✓ Jakkubzak, L.F. and R.H. Walters. "Suggestibility as Dependency Behavior," Journal of Abnormal and Social Psychology. 1959.

Kohlberg, Lawrence., M. Hann and J. Langer. "Family Patterns of Moral Reasoning," Child Development, 47 : 1204 - 1205 December 1976.

Longman Dictionary of Contemporary English. Harlow and London, Longman Group, 1978.

McManis, D.L. "Effects of Peer-Models VS. Adult-Models and Social Reinforcement on Intentionality of Children's Moral Judgments," Journal of Psychology, 87 : 159 -170 ; 1974.

Midlarsky, E., Jame H. Bryan and Philip Brickman. "Aversive Approval : Interactive Effects of Modeling and Reinforcement on Altruistic Behavior," Child Development, 44 : 321 - 328 ; June 1973.

Piaget, Jean. The Moral Judgment of Child. Illinois, The Free Press, 1960.

Sagotsky, Gerald. et al. "Learning to Cooperate : Effects of Modeling and Direct Instruction," Child Development, 52 : 1037 - 1042, 1981.

Skinner, B.F. Beyond Freedom and Dignity. New York, Alfred a Knopf 1971.

Turiel, Elliot. "Experimental Test of the Sequentiality of Development Stages in Junior and Senior High Schools," Dissertation Abstracts International, 38(7) : 4028-A, January, 1978.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

ตาราง แสดงค่าอำนาจจำแนกรายข้อของแบบทดสอบ
ตาราง แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณา

ตาราง 6 แสดงค่าอำนาจจำแนกรายชื่อของแบบทดสอบ

ข้อ	กลุ่มสูง PH	กลุ่มต่ำ PL	D
1	0.7333	0.3333	0.40
2	0.8667	0.3333	0.40
3	0.9333	0.1333	0.53
4	0.8667	0.1333	0.80
5	0.8000	0.3333	0.73
6	0.7333	0.4667	0.47
7	0.7333	0.3333	0.27
8	0.8667	0.3333	0.47
9	0.8000	0.2667	0.53
10	0.7333	0.2667	0.47
11	0.8000	0.2667	0.53
12	0.7333	0.3333	0.40
13	0.7333	0.2667	0.47
14	0.8667	0.4000	0.47
15	0.7333	0.4667	0.27
16	0.7333	0.4667	0.27
17	0.7333	0.2667	0.47
18	0.8200	0.3333	0.47
19	0.7333	0.4667	0.27
20	0.8000	0.3333	0.47

ตาราง 7 แสดงค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความ
เมตตา กรุณา

N	s^2	$\sum p_i$	KR ₂₀
20	27.4723	4.9200	0.8641

ภาคผนวก ข

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการเข้าถึงธรรมชาติและความเมตตา กรุณา

คู่มือแบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณานี้ใช้สำหรับการทดสอบนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่มีอายุ 5 - 6 ปี โดยดำเนินการทดสอบอธิบายวิธีการทำแบบทดสอบและดำเนินการทดสอบทีละข้อ เมื่อเด็กพร้อม และจัดให้มีผู้ช่วยให้ผู้รับการทดสอบปฏิบัติให้ถูกต้องตามคำสั่งและคำอธิบายในการดำเนินการทดสอบ

ลักษณะทั่วไปของแบบทดสอบ

แบบทดสอบชุดนี้เป็นแบบทดสอบรูปภาพประกอบสถานการณ์ที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความซื่อสัตย์ แล้วให้เด็กตัดสินใจเลือกคำตอบพฤติกรรมจากรูปภาพที่มีให้เลือก 3 ภาพ

เวลาที่ใช้ในการทดสอบ

ใช้เวลาในการทำแบบทดสอบ ข้อละ 1 นาที

เกณฑ์ในการให้คะแนน

ผู้ที่ตอบถูกได้ 1 คะแนน ผู้ที่ตอบผิด ไม่ตอบ หรือตอบมากกว่า 1 คำตอบ ได้ 0 คะแนน

วิธีดำเนินการ

1. ศึกษาแบบทดสอบและคู่มือจนเข้าใจกระบวนการทั้งหมด สามารถใช้คำอธิบาย คำสั่งประกอบตัวอย่างได้ด้วยคำพูดที่ชัดเจนเป็นธรรมชาติ รวมทั้งใช้นาฬิกาบเวลาได้อย่างคล่องแคล่วก่อนระทำการทดสอบ

2. จัดสถานที่สอบให้อยู่ในสภาพที่สะดวกสบาย จัดโต๊ะ เก้าอี้ ให้เหมาะสมกับผู้รับการทดสอบ

3. เตรียมอุปกรณ์ในการทดสอบดังนี้

3.1 แบบทดสอบสำหรับผู้รับการทดสอบแต่ละกลุ่มและคู่มือแบบทดสอบ

3.2 นาฬิกาที่เที่ยงตรง 1 เรือน

3.3 ดินสอที่มีคุณภาพดี สีเข้ม เห็นชัดเจน

4. สร้างความเป็นกันเอง เพื่อให้ผู้รับการทดสอบไม่กังวล มีความสบายใจ และร่วมมือทำแบบทดสอบ เป็นอย่างดี

5. คู่มือให้ผู้รับการทดสอบได้คืมน้ำ และเข้าห้องน้ำให้เรียบร้อย

6. เขียนชื่อ นามสกุลของผู้รับการทดสอบ เตรียมไว้ให้พร้อม

7. นำนักเรียนมาทดสอบทีละ 3 คน

8. อธิบายขั้นตอน และทำตัวอย่างให้ผู้รับการทดสอบทำในตัวอย่างที่

กำหนดไว้ทุกคน แล้วจึงดำเนินการทดสอบตามขั้นตอนที่กำหนดไว้

ผู้ดำเนินการทดสอบดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ผู้ดำเนินการทดสอบ

พูด.....สวัสดีค่ะนักเรียน วันนี้ครูมีอะไรที่สนุก ๆ มาให้นักเรียนฟัง แต่
ต้องตกลงกันก่อนว่า นักเรียนจะฟังพร้อม ๆ กัน และทำตามที
ครูบอกเท่านั้น ใครสัญญากับครูได้ว่า จะทำตามทีครูบอกได้ให้
ยกมือขึ้น (รอให้เด็กยกมือ) เก่งมาก เอาละครูจะแจกสมุดและ
ดินสอให้นักเรียน อย่าเพิ่งหยิบ หรือจับนะคะ รอให้ครูบอกก่อน

ปฏิบัติ.....แจกแบบทดสอบให้ตรงข้อกับเด็กในแต่ละกลุ่ม และแจกดินสอ

พูด.....อย่าลืมสัญญาที่ตกลงกันไว้นะคะ เปิดสมุดเมื่อครูบอกพร้อม ๆ กัน
เมื่อนักเรียนได้แบบทดสอบครบทุกคนแล้ว

พูด.....นักเรียนดูหน้าแรก (ก) เห็นภาพตรงกลางหน้ากระดาษไหม
(พูดซ้ำ 1 ครั้ง)

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบชูแบบทดสอบและชี้ให้ดู และดูว่านักเรียนเปิดหน้า
ถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องช่วยเปิดให้ถูกต้อง

พูด.....นักเรียนดูนะคะข้อนี้เป็นตัวอย่าง ครูจะอ่านสถานการณ์ที่เป็น
ปัญหาให้นักเรียนฟัง 2 เที้ยว และจะอ่านภาพแต่ละภาพเพียง
1 เที้ยว แล้วจึงขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ทับภาพที่นักเรียน
คิดว่าสมควรกระทำตาม

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบขีดเครื่องหมายกากบาท (X) ให้นักเรียนดูใน
กระดาษ

พูด.....นักเรียนตั้งใจฟังให้ดีนะคะ ปัญหาบอกว่า ขณะที่ปราณีกำลังกวาด
ห้องเก็บของก็พบว่ามียุงตัวเล็ก ๆ อยู่ในกล่องเก็บของ ถ้านักเรียน
เป็นปราณีนักเรียนจะทำอย่างไร (พูดซ้ำ 1 เที้ยว)

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบอ่านสถานการณ์ปัญหาให้นักเรียนฟังซ้ำ ๆ 2 เที้ยว

พูด.....นักเรียนเอาน้ำชี้ที่รูปภาพตามที่ครูอ่านทีละภาพ

ภาพที่ 1 เรียงแอมมากิน

ภาพที่ 2 ใส่ถุงมัดไปทิ้งถังขยะ

ภาพที่ 3 เอาไปปล่อยที่หน้ารถ ๆ โกล ๆ บ้าน

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบอ่านภาพพร้อมกับชี้ที่รูปภาพทีละภาพและดูว่านักเรียนชี้ตามถูกต้องหรือไม่

พูด.....ผู้ทำการทดสอบถามนักเรียนว่า นักเรียนจะเลือกทำตามภาพใด (นักเรียนตอบภาพที่ 3)

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบดูนักเรียนชี้เครื่องหมายกากบาท (X) ที่ภาพที่ 3 ดูนักเรียน ถูกต้องหรือไม่ ถ้าไม่ถูกต้องอธิบายให้เด็กเข้าใจ และแก้ไข

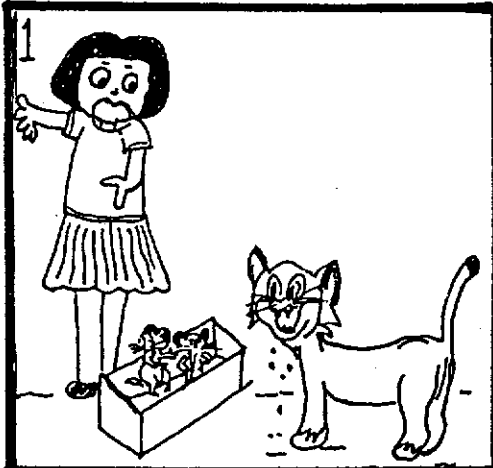
พูด.....นักเรียนภาเครื่องหมายกากบาท (X) เสร็จแล้วเปิดหน้าต่อไป (หน้า 1)

ปฏิบัติ.....ผู้ทำการทดสอบและผู้ช่วยดูว่านักเรียนภาเครื่องหมายเรียบร้อย แล้ว จึงเปิดหน้าต่อไปได้

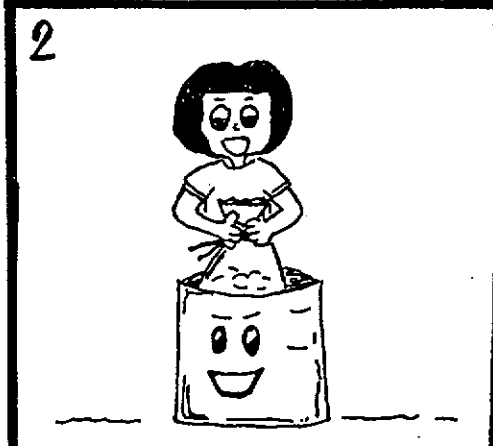
พูด.....นักเรียนดูหน้า 1 พังปัญหา (ครูจะปฏิบัติตามขั้นตอนข้างต้นจนครบทุกข้อ)

แบบทดสอบวัดพฤติกรรมเชิงจริยธรรมด้านความเมตตากรุณา

ข้อ 0. ขณะที่ปราณีกำลังกวาดห้องเก็บของก็พบว่า มีหนูตัวเล็ก ๆ อยู่ในกล่องเก็บของ
ถ้านักเรียนเป็นปราณีนักเรียนจะอย่างไร

1. เรียกแมวมารับกิน

2. ใส่ลงมัดไปทิ้งถังขยะ

3. เอาไปปล่อยที่หญ้ารก ๆ ใกล ๆ บ้าน

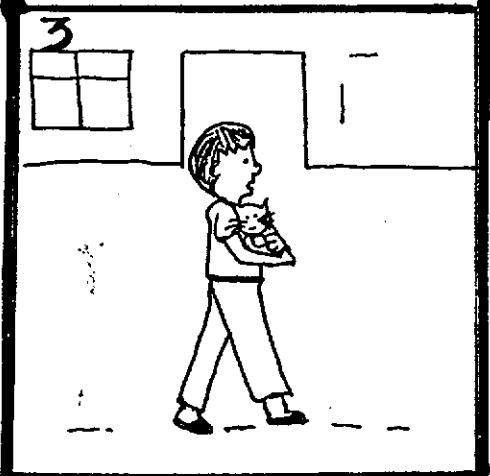
- ข้อ 1. วันหนึ่งมีแมวข้างบ้านแอบเข้าไปกินปลาทอดที่แม่ทอดไว้ให้ เสรีโกรธมาก
วันต่อมาแมวตัวนั้นขาด หายไปหลายวันในครัวบ้านเสรีออกไม่ได้ ถ้านักเรียน
เป็นเสรี นักเรียนจะทําอย่างไร

1. จับแมวโยนออกนอกหน้าต่างไป

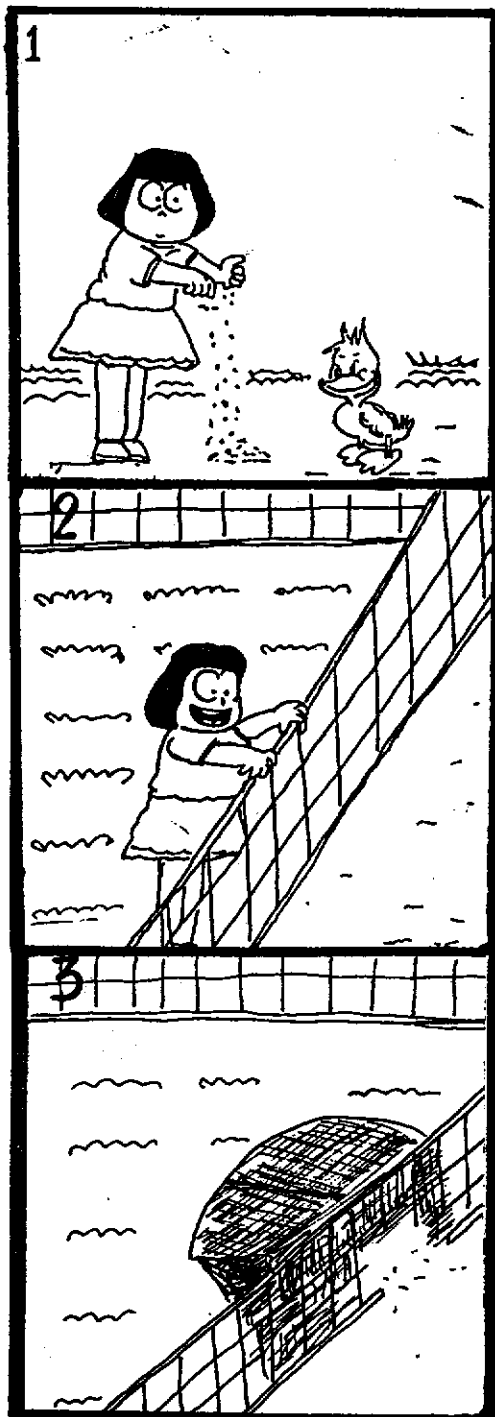

2. หาไม้ไล่ตีแทน

3. อุ้มไปส่งเจ้าของ

- ข้อ 2. ชูใจปลูกผักสวนครัวไว้หลังบ้านมักโดน เบ็ดข้างบ้านมุด เข้าไปจิกและทำลาย เสมอ
ถ้านักเรียนเป็นชูใจ นักเรียนจะหาอย่างไร

1. เอายาเบื่อให้ เบ็ดกิน

2. ทำรั้วหมาให้แน่นหนา

3. วางตาข่ายไว้เวลา เบ็ดมุด เข้ามา
จะได้ติดตาข่าย

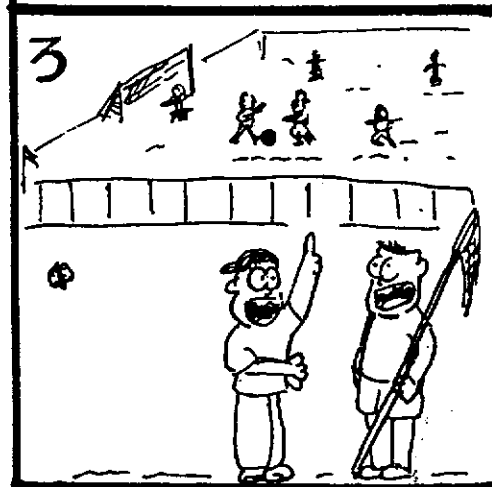
- ข้อ 3. เช้าวันอาทิตย์ไอ้ตังใจจะไปเล่นกับตัม พอไปถึงบ้านของตัม เจอตัมกำลัง เอา
ตาข่ายไปไล่จับผีเสื้ออยู่อย่างสนุกสนาน ถ้าตัม เรียน เป็นไอ้คนรัก เรียนจะทำอย่างไร

1. ช่วยตัมจับผีเสื้อสนุกดี

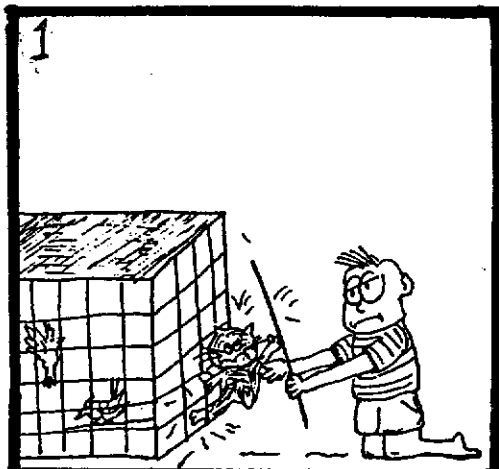

2. รีบไปหาตาข่ายมาจับแข่งขัน

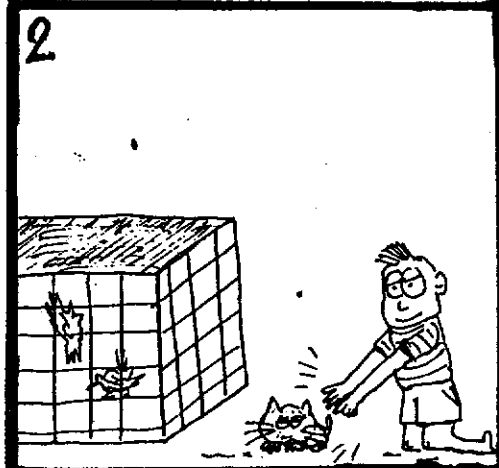

3. ห้ามตัมไม่ให้จับผีเสื้อและ
ชวนไปเล่นฟุตบอลกัน

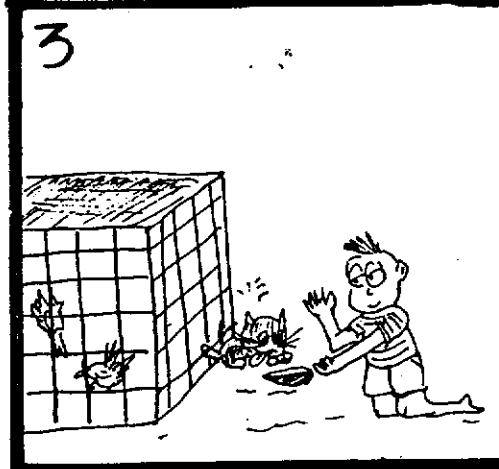
- ข้อ 4. ที่บ้านของน้องก้อยเลี้ยงนกเอี้ยงไว้ 5 ตัว โคนแมวจับกินไป 3 ตัว น้องก้อย
โกรธมาก วันหนึ่งน้องก้อยเห็นแมวกำลังจับนกกินพอดี ถ้านักเรียนเป็นน้อง
ก้อยนักเรียนจะทำอย่างไร

1. รีบจับแมวเอาไว้ได้อย่างแรง

2. จับแมวออกแล้วไล่ไป

3. เอาข้าวคลุกยา เพื่อให้นกกิน

ข้อ 5. น้องชายของก้องชอบจับจิ้งหรีดมากัดกัน ตัวไหนแพ้จะโดนหยิกหัวจนตาย ถ้า
นักเรียนเป็นน้องนักเรียนจะทำอย่างไร

1. ห้ามไม่ให้้องจับจิ้งหรีดมาเล่น

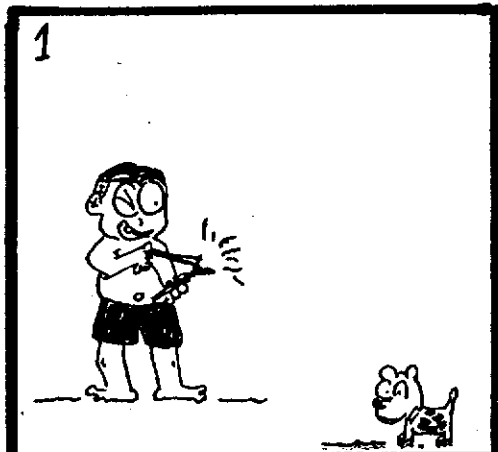

2. เล่นด้วยสนุกดี

3. ไม่สนใจน้องจะ เล่นก็เล่นไป

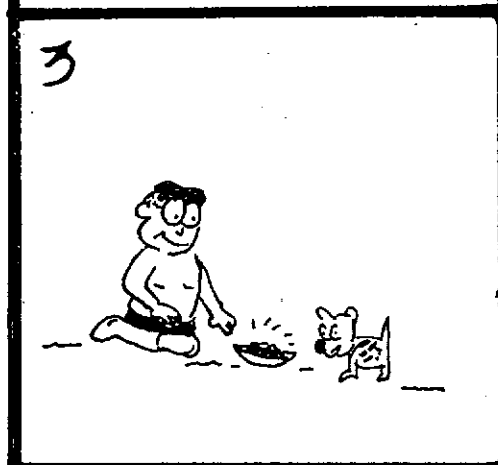
ข้อ 6. เจ้าโตเป็นหมาข้างบ้าน เจ้าโตชอบมาคาบรองเท้าที่บ้านวินัยไปกัดขาด ช่วงปี
ใหม่เจ้าของเจ้าโตไม่อยู่บ้านทำให้เจ้าโตอดอาหารหลายวัน ดังนั้นเจ้าโตเลย
มาหากินเศษอาหารที่บ้านวินัย ถ้านักเรียนเป็นวินัยนักเรียนจะทำอย่างไร

1. เอาหนังสัตว์มาให้เจ้า

2. เอาน้ำร้อนลวกเลย

3. เอาข้าวให้กิน

ข้อ 7. วันหนึ่งนักเรียนเข้าประตูบ้านซึ่งหน้าต่างปิดหมด พอดีกับภาพและคำร้องเดินเข้า
ประตูมา คำร้องรีบเอาไม้ไล่ต้อนทันที ถ้านักเรียนเป็นภาพพลนักเรียนจะทำ
อย่างไร

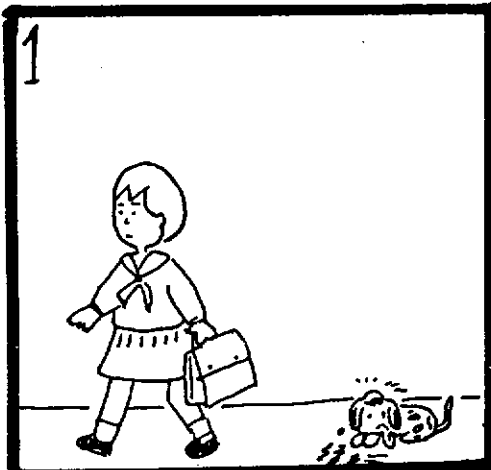

1. รีบปิดประตูทันที เคียวานออก

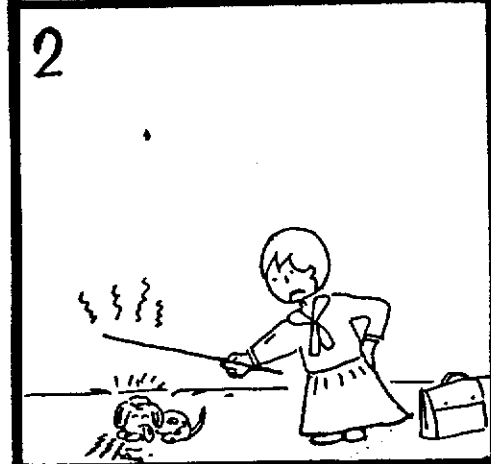
2. รีบเข้าไปห้ามคำร้องและ
ไล่ต้อนออกไปเสีย

3. ปิดประตูและช่วยคำร้องไล่ต้อน

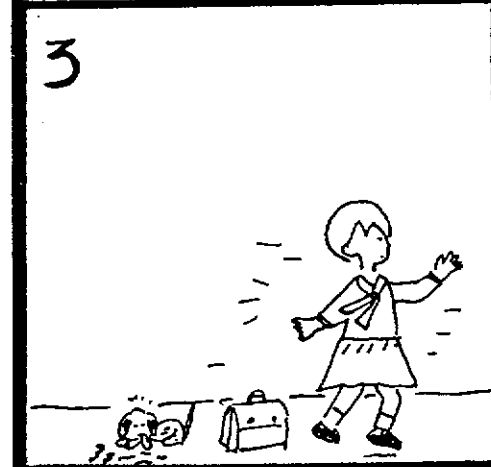
ข้อ 8. ทุกวันนิภา เดินไปโรงเรียนจะต้องโดนเจ้าค้างหมาข้างบ้านไล่เห่าเสมอ วันหนึ่ง
ขณะที่นิภา เดินไปโรงเรียนเจอ เจ้าค้างโดนรถชนบาดเจ็บอยู่ข้างถนน ถ้านักเรียน
เป็นนิภา นักเรียนจะทำอะไร

1. รีบเดินหนีไกล ๆ

2. หาไม้มาตีชักที่เจ็บใจมานาน

3. รีบวิ่งกลับไปบอกเจ้าของ
มาเอาเจ้าค้าง

ข้อ 9. ขณะที่กำลังรีบไปโรงเรียน ระหว่างทางพบแมวบาดเจ็บอยู่ข้างทาง ถ้านักเรียน
เป็นคุณ นักเรียนจะหาอย่างไร

1. ไม่สนใจรีบไปโรงเรียน

2. อุ้มแมวไปใส่ย่าที่โรงเรียน

3. เตะแมวทิ้งแล้วเดินหนีไป

ข้อ 10. วันอาทิตย์ตำรวจไม่มีเพื่อนเล่น จึงคิดจะไปเล่นกับสมคิด พอไปถึงเจอสมคิดกับเพื่อนกำลังเอาไม้สอยลูกนกในรังบนต้นไม้อยู่ ถ้านักเรียนเป็นตำรวจนักเรียนจะทำอย่างไร

1. เข้าไปช่วยสอยนกอีกคน

2. ห้ามเพื่อนไม่ทำ

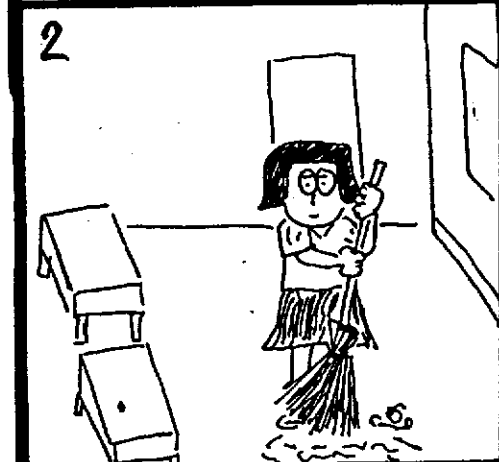

3. ยืนรอรับนกที่จะตกลงมา

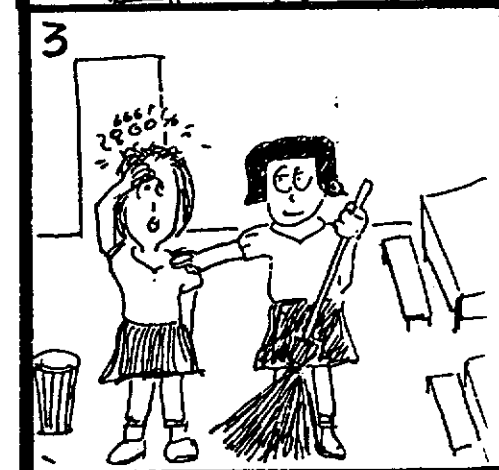
- ข้อ 11. หนึ่งวันและสุดใจเป็นเวรทำความสะอาด โดยวานีทำหน้าที่ห้องเรียนและสุดใจ ทำหลังห้องเรียน พอถึงวันสุดใจบอกว่าปวดหัวมากขอพักก่อน ถ้าวันักเรียนเป็นวานีนักเรียนจะทำอย่างไร

1. ฟ้องคุณครูว่าสุดใจไม่ทำเวร

2. วานีทำความสะอาดส่วนของตัวเอง

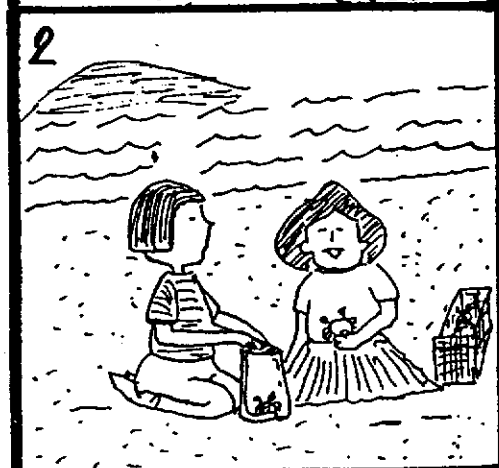

3. วานีอาสาแทนสุดใจ

ข้อ 12. หุ้ญแก้วไปเพี้ยทะเล เล ใต้จับปูลงมาซังไว้หลายตัว แอณาพีสาวหุ้ญแก้วถามว่า
จับปูลงมาทำไม หุ้ญแก้วบอกจับมาเล่น ถ้าักเรียนเป็นแอณาักเรียนจะพา
อย่างไร

1. จับแข่งกันกับหุ้ญแก้ว

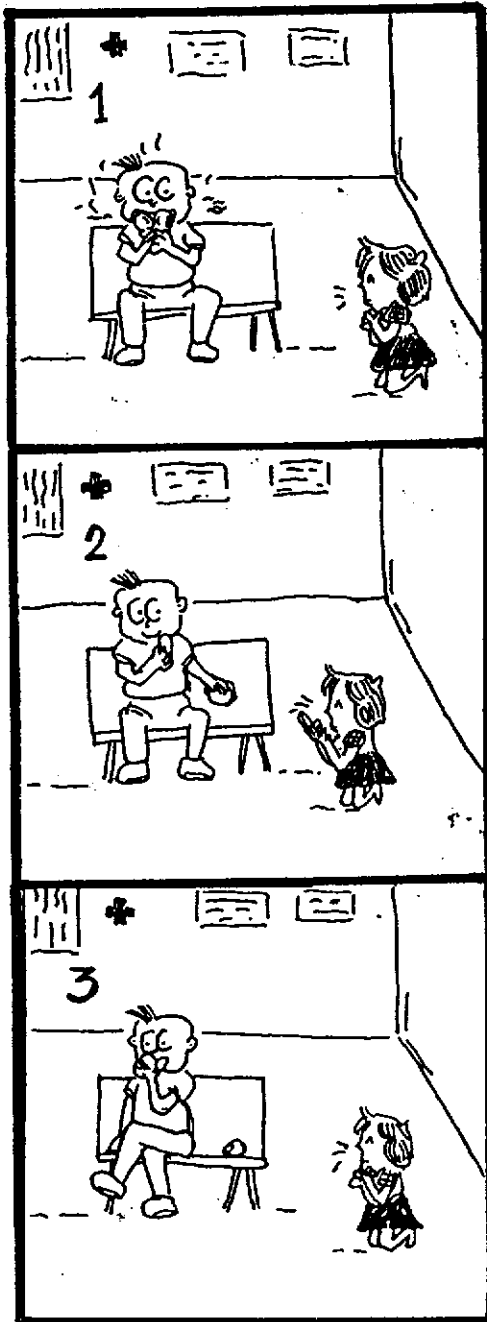

2. ช่วยเอาชวดโหลมาใส่ปูที่หุ้ญแก้วจับมา

3. คุหุ้ญแก้วไม่ให้จับปูมาซัง

- ข้อ 13. เมื่อวันเสาร์อี๊ดไปโรงพยาบาลกับแม่ ขณะที่อี๊ดกำลังนั่งกินขนมซึ่งเหลืออยู่
2 ก้อน มีเด็กคนหนึ่งนั่งมองและร้องขอขนม ถ้าอี๊ดเรียนเป็นอี๊ดนักเรียนจะ
ทำอย่างไร

1. รับกินขนมให้หมด

2. แบ่งขนมให้เด็ก 1 ก้อน

3. ไม่สนใจ เพราะไม่รู้จักกัน

- ข้อ 14. สมชาย เป็นเด็กที่เห็นแก่ตัวมากไม่เคยแบ่งปันสิ่งของให้ใครเลย วันหนึ่งคุณครู
สั่งให้นักเรียนเอาดินน้ำมันมาคนละ 1 ก้อน แต่สมชายลืมเอามา พอตีวินัยมี
2 ก้อน ถ้านักเรียนเป็นวินัยนักเรียนจะแบ่งให้สมชายหรือไม่

1. ไม่แบ่งและยุให้เพื่อน ๆ ไม่แบ่งด้วย

2. แบ่งให้ 1 ก้อน

3. ไม่แบ่งเลย

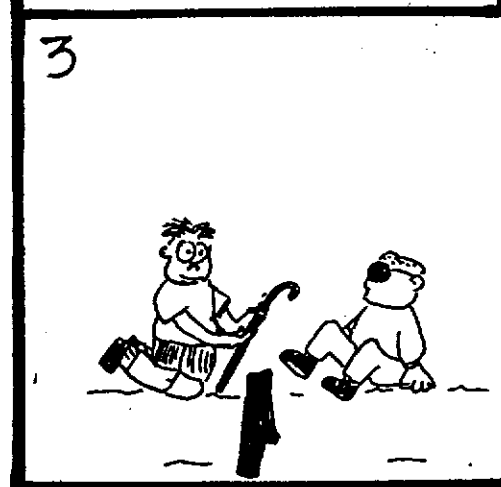
- ข้อ 15. เข้าวันหนึ่งขณะที่หนูเปียกำลังวิ่งเล่นกับเพื่อนอยู่ พอวิ่งผ่านคนแก่ตาบอดสะดุดไม้ทำให้ไม้เท้าแกหลุดจากมือ หนูเปียจึงจะเข้าไปเก็บให้ แต่คนแก่กลับตำหนิว่าวิ่งชนแก ถ้านักเรียนเป็นหนูเปีย นักเรียนจะทำอย่างไร

1. คำตำหนิคนแก่ตาบอดซะเลย

2. แกลังโยนไม้เท้าแกไปไกล ๆ

3. ช่วยหยิบไม้เท้าให้

ข้อ 16. หนูเกละชอบรังแกหนูจุกเสมอโดยเตะก้นบ้าง เขกหัวบ้าง วันหนึ่งหนูจุกเดินไปเจอหนูเกละกำลังนั่งร้องไห้อยู่เพราะหัวแตก ถ้านักเรียนเป็นหนูจุกนักเรียนจะทำอย่างไร

1. หัวเราะสมน้ำหน้า

2. รีบวิ่งหนีไป

3. ช่วยพยุงไปส่งบ้าน

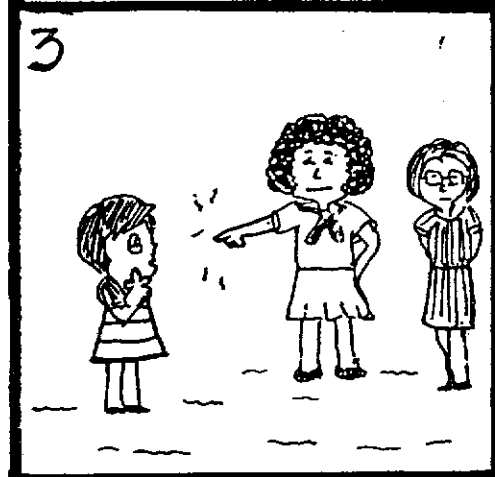
ข้อ 17. ยานีเป็นเด็กปากจัดชอบล้อเลียนชื่อพ่อแม่โกนาเสมอ วันหนึ่งขณะที่โกนากำลังเล่น
กระโดดเชือกกับเพื่อน ๆ อยู่เนี่ยเขาไปขอเล่นด้วยและเพื่อน ๆ ให้อาณาคุ
ถ้าโกนเรียนเป็นโกนนักเรียนจะหาอย่างไร

1. ไม่ให้เล่นด้วย

2. ให้อาณาคุ

3. ไปเลย

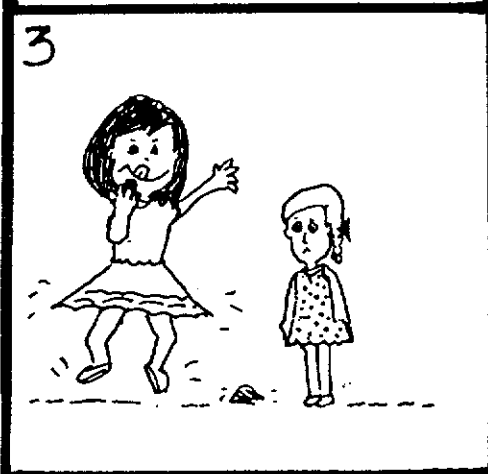
- ข้อ 18. อรุณีกัดโดนน้องแก้งเป็นประจําและแม่จะไม่คูน้องบอกว่าน้องยังเล็กอยู่
วันหนึ่งแม่ไม่อยู่บ้านและให้ทอมอรุณีน้องไว้คนละ 1 ชิ้น พอคีน้องทอม
ตกคินไป ถ้าทอมเรียนเป็นอรุณีกัดเรียนจะหาอย่างไร

1. รีบกินขนมให้หมด เคี้ยวน้องแย่ง

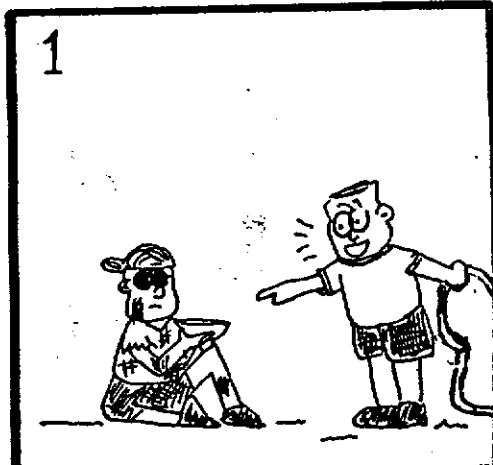

2. แบ่งให้น้องบ้าง

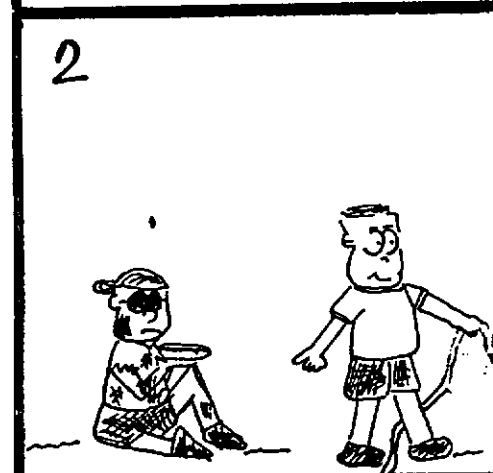

3. ไม่แบ่งและกินอาคน้อง

ข้อ 19. เมื่อเย็นวันพุธ ปิติกลับจากโรงเรียนก็รีบรดน้ำต้นไม้ เพราะจะรีบไปเล่นฟุตบอลกับเพื่อน ๆ แต่พอมีขอทานมาล้มลงและร้องไห้จ้า ถ้าปิติเรียนเป็นปิตินักเรียนจะทำอย่างไร

1. รีบล้างขอทานไปเร็ว ๆ

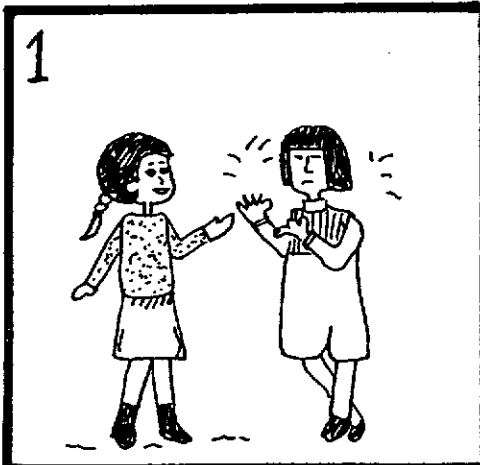

2. ไม่สนใจ เพราะไม่รู้จักขอทาน

3. รีบเอาข้าวมาให้ขอทานกิน

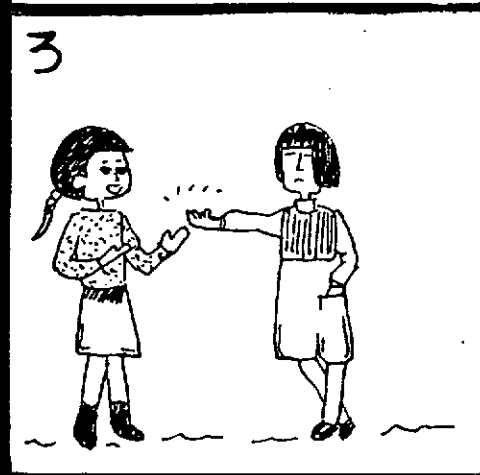
- ข้อ 20. ยานีเป็นเด็กขี้เหนียวเพื่อนฯ ขอหรือยืมอะไรไม่เคยได้เลย วันหนึ่งที่โรงเรียนยานีทำเงินหายหมดเลยขอยืมเงินกันยา พอดีกันยามีเงินเหลือ 2 บาท ถ้านักเรียนเป็นกันยานักเรียนจะทำอย่างไร

1. ไม่ให้ยืม เพราะยืมยานีไม่เคยได้

2. บอกยานีว่า ไม่มีเงิน

3. ให้ยานียืมทั้ง 2 บาท

ภาคผนวก ค

แผนการสอนจริยธรรมด้านความ เนตคาการุณาโดยใช้เทคโนโลยี

แม่แบบนิทานชาดกประกอบรูปภาพ

แผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

แผนการสอนจริยธรรมด้านความ เมตตาการุณาโดยวิธี เทคนิคแม่แบบนิทานชาดกประกอบรูปภาพ

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
1.	- เพื่อให้ให้นักเรียนและผู้วิจัย เกิดความคุ้นเคยกัน	-ปฐมนิเทศ	1.ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน -แนะนำตนเอง -นักเรียนแนะนำตัว 2.ผู้วิจัยถามนักเรียนเกี่ยวกับการทำบุญตักบาตร เช่น -นักเรียนเคยไปทำบุญหรือไม่ -เราไปทำบุญกันที่ไหนบ้างและทำกับใคร -นักเรียนรู้จักคำว่าพระพุทธเจ้าหรือไม่ คือใคร 3.ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น เมื่อนักเรียนเจอบุคคลหรือสัตว์ที่ได้รับอันตราย หรือบาดเจ็บ เช่น -ถ้านักเรียนเจอเพื่อนบาดเจ็บนักเรียนจะทำอย่างไร -ถ้านักเรียนเจอสัตว์ เช่น สุนัข แมว หรือ นกบาดเจ็บอยู่ข้างทางนักเรียนจะทำอย่างไร	

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
1		4. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันแสดง		
		ความคิดเห็นเกี่ยวกับการช่วย		
		เหลือบุคคลหรือสัตว์ และนัดหมาย		
		วันเวลา สถานที่ที่จะพบกัน เพื่อ		
		เข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้		
		การสอนครั้งต่อไป		

ครั้งที่ ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
2.	เพื่อปลูกฝังจริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา	จริยธรรมด้าน ความเมตตา กรุณา -การเสียสละ เพื่อทำให้ผู้ อื่นมีความสุข	1. ผู้วิจัยถามเกี่ยวกับนิทานที่ นักเรียนชอบฟังและเคยฟังมา 2. ผู้วิจัยพูดถึงนิทานชาดกและ บอกถึงคุณค่าที่มากและประโยชน์ ชาดก เพื่อให้เด็กนักเรียนเข้าใจเกี่ยวกับ (คนอกคัญญ) นิทานชาดกว่าเป็นนิทานเกี่ยวกับ พุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนา ประจำชาติและ เป็นนิทานที่เล่าถึง ความเป็นมาของพระพุทธเจ้า 3. ผู้วิจัยเล่านิทานชาดก เรื่อง สิริมาชาดก(คนอกคัญญ) 4. เล่าจบผู้วิจัยให้นักเรียนช่วย กันสรุปเนื้อหาในนิทาน -นักเรียนคิดว่าตัวละครตัวใดในนิทาน ที่ควรเอาเป็นแบบอย่าง -ถ้านักเรียนเป็นช่างนักเรียนจะทำ อย่างไร จะให้นายพรานตัดงาหรือไม่ เพราะอะไร -นักเรียนคิดว่าตัวละครที่สมควรจะได้ เกิดมาเป็นพระพุทธเจ้าควรเป็นใคร	นิทานชาดก ประกอบรูปภาพ เรื่อง สิริมา

ครึ่ง ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
--------------	------------	---------	---------------	--------

5. ผู้วิจัยสรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมของ
ตัวละครแต่ละตัวในเรื่อง และ
ผลที่ได้จากการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ
- ข้างในเรื่อง ได้กระทำความคิด มี
จิตใจ เมตตากรุณาและ เสียสละแม้แต่
งานของตนเพื่อให้ภรรยาหนีไปขาย
เพราะสงสารภรรยา ด้วยความคิดที่
ได้กระทำทำให้ข้างได้ เกิด เป็นบุตร เจ้า
ต่อไป

6. สรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความ เมตตา
กรุณา จากเนื้อเรื่อง
- การแสดงความ เมตตากรุณานั้นเราควร
ทำให้เหมาะสมกับตัวเราเองคือ ไม่
ทำให้ตนเองเดือดร้อน เจ็บปวดหรือ
ลำบากเกินกำลังของ ตนเอง ไม่ต้อง
กระทำจนต้องสละชีวิตตัวเอง เช่น
ข้างในนิทานข้างต้น

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ
3.	เพื่อปลูกฝังจริยธรรม ด้านความเมตตา กรุณา	จริยธรรมด้าน ความเมตตา กรุณา - การช่วยเหลือเมื่อ พบบุคคลอื่นเดือดร้อน หรือบาดเจ็บ	1. ผู้วิจัยซักถาม เกี่ยวกับนิทานที่ ผู้วิจัย เคย เสนอไป เมื่อวันก่อน - นักเรียนจำได้หรือไม่ว่าครู เล่านิทาน เรื่องอะไรให้ฟัง เมื่อชั่วโมงที่แล้ว - จาก เนื้อ เรื่องนิทานมีบุคคลใดบ้าง และนักเรียนเรียนอยาก เป็นใครใน ตัวละครบ้าง เพราะอะไร 2. ผู้วิจัย เล่านิทานชาดก เรื่อง ชาตกุณชาดก (นกหัวขวานกับสิงโต) 3. เล่าจบผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุป เนื้อหาในนิทานและผู้วิจัย ซักถามนักเรียน - นักเรียนคิดว่าตัวละครตัวใดใน นิทานที่ควร เอา เป็นแบบอย่างบ้าง - ถ้านักเรียน เป็นนกหัวขวานนักเรียน จะทำอย่างไร เพราะอะไร - นักเรียนอยาก เป็นสิงโตหรือไม่ - นักเรียนคิดว่าตัวละครที่สมควรจะ ได้เกิดมา เป็นพระพุทธรูป เจ้าควรจะ เป็นใคร

ครึ่ง ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
--------------	------------	---------	---------------	--------

4. ผู้วิจัยสรุป เกี่ยวกับพฤติกรรม

ของตัวละครแต่ละตัวในเรื่อง
และผลที่ได้จากการ

5. สรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความ

เมตตากรูณาจาก เนื้อ เรื่อง

-บุคคลที่มีความ เมตตากรูณาจะทำให้

ตัวเองมีความสุข เช่นนางห้าวหวานก็มี

เพื่อนมากมาย ส่วนเจ้าสิงโตเห็นแก่ตัว

ข้ายังไม่ใกล้ถึงบุคคลผู้อื่น ทำให้ไม่มี

ใครคบเป็นเพื่อน เราเป็นนักเรียนจะ

อยู่คนเดียวโดยปราศจากเพื่อนไม่ได้

ดังนั้น นักเรียนควรจะมีจิตใจ

เมตตากรูณาต่อกันและกัน

ครั้งที่ ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
4.	เพื่อปลูกฝัง จริยธรรม ด้าน ความเมตตากรุณา	จริยธรรมด้าน ความเมตตา ความเมตตากรุณา กรุณา	1. ผู้วิจัยซักถาม เกี่ยวกับ นิทานที่เสนอไปแล้ว - การช่วย เหลือ เกื้อกูลด้วย - ให้นักเรียนแสดงความรู้สึก และ เล่านิทาน 2. ผู้วิจัย เล่านิทานชาดก เรื่อง สุวรรณสามชาดก 3. เล่าจบผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกัน สรุป เนื้อหานิทานและผู้วิจัย ซักถามนักเรียน - นักเรียนคิดว่าตัวละครตัวใดใน นิทานควร เอา เป็นแบบอย่างบ้าง - ถ้านักเรียน เป็นสุวรรณสามนักเรียน จะทำอย่างไร เมื่อพญายักษ์ขังขัง ถูกจะโกรธหรือไม่ - ถ้านักเรียน เป็นพญายักษ์จะยิง สัตว์หรือไม่ - ทำไมสัตว์ต่างๆ จึงไม่กลัว สุวรรณสาม - นักเรียนคิดว่าตัวละครที่สมควรจะ ได้เกิดมาเป็นพระพุทธเจ้า ควรจะเป็นใคร	นิทานชาดกประกอบ รูปภาพ เรื่อง สุวรรณสามชาดก

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีการในการ	แม่แบบ
----------	------------	---------	--------------	--------

4. ผู้วิจัยสรุป เกี่ยวกับพฤติกรรม

ของตัวละครแต่ละตัวในเรื่อง
และผลที่ได้จากการกระทำ
พฤติกรรมนั้นๆ

-สุวรรณสาม เป็นผู้มีจิตใจดีมีเมตตา
กรุณาทำหมีสัตว์ต่าง ๆ เป็นเพื่อน
มากมาย แม้ว่าพญายักษ์ชิงธนูบาดเจ็บ
สุวรรณสามก็ได้ไถ่ถอน เพราะ
สุวรรณสามเป็นผู้มีจิตใจดี ไม่คิดร้าย
ผู้อื่นด้วยคุณความดีที่ทำมาทำให้
สุวรรณสามฟื้นคืนชีวิตและพ่อแม่ก็
หายจากตาบอดด้วยความดีที่ได้
กระทำทำให้สุวรรณสามได้นำ เกิด
เป็นพระพุทธรูปเจ้าต่อไป

5. สรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความ

เมตตากรูณาจาก เนื้อ เรื่อง

-บุคคลที่มีความ เมตตากรูณาจะทำให้
ตัวเองมีความสุข มีเพื่อนฝูงรักใคร่
เช่น สุวรรณสาม แม้ว่าในป่าไม่มี
มนุษย์อาศัยอยู่ ก็ยังมีสัตว์ป่ามากมาย
เป็นเพื่อน ส่วนพญายักษ์ชอบฆ่าสัตว์
ก็ทำให้มีความทุกข์ใจ

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ
5.	เพื่อปลูกฝัง จริยธรรมด้าน ความ เมตตา กรุณา	จริยธรรมด้านความ ด้านความ เมตตากรุณา -การช่วยเหลือผู้อื่น	1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียน เกี่ยวกับนิทานที่ผู้วิจัยเคย เสนอไปแล้ว-นักเรียน จำได้หรือไม่ว่าครูเล่านิทาน เรื่องอะไรให้ฟังบ้าง -นักเรียนชอบฟังหรือไม่ เพราะ อะไร ชอบเรื่องใดมากที่สุด -นักเรียนชอบบุคคลใดในนิทานบ้าง เพราะอะไร 2. ผู้วิจัยเล่านิทานชาดก เรื่อง นิโครธชาดก (พญากวางนิโครธ) 3. เล่าจบผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุป เนื้อหาในนิทานและผู้วิจัยซักถาม นักเรียน -นักเรียนคิดว่าตัวละครตัวใดควร เอาเป็นแบบอย่าง -ถ้านักเรียนเป็นพญากวางนิโครธ จะช่วยแม่กวางท้องแก่หรือไม่ เพราะอะไร -ระหว่างพญากวางนิโครธกับพญา กวางสังขะ นักเรียนชอบการกระทำ ของใครกว่ากัน เพราะอะไร -นักเรียนคิดว่าตัวละครที่สมควรจะได้ เกิดมาเป็นพระพุทธเจ้าควรเป็นใคร

ครั้งที่ ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	แม่แบบ
		4. ผู้วิจัยสรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมของตัวละคร แต่ละตัวในเรื่อง และผลที่ได้จากการกระทำพฤติกรรมนั้นๆ -พญากวางนิโครธได้กระทำความดี เสียสละแม้ชีวิตของตนเอง เพื่อช่วยแม่กวางท้องแก่ โดยยอมให้พระราชเจ้าจับตัวไปแทนแม่กวางท้องแก่ ด้วยคุณความดีมีใจ เมตตากรุณาของพญากวางนิโครธทำให้พระราชเจ้าเฝ้าและอย่าใจไม่กล้าฆ่าพญากวางนิโครธ และยังเลิกฆ่าสัตว์อีกด้วย ด้วยคุณความดีของพญากวางนิโครธที่ได้กระทำมาทำให้พญากวางนิโครธได้มา เกิดเป็นพระพุทธรูปเจ้าต่อไป 5. สรุป เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา เรื่อง -พญากวางนิโครธมีความ เมตตากรุณาต่อลูกน้องคือกวางทั้งหลาย ทำให้มีผู้เคารพยำเกรงและเพื่อนฝูงมากมาย ส่วนพญากวางสังขะไม่มีใจ เมตตากรุณา ทำให้ไม่มีเพื่อนและลูกน้องอีก เลย		

ครั้งที่ ที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	แม่แบบ
6.	เพื่อปลูกฝัง จริยธรรมด้าน ความเมตตา กรุณา	สรุปเนื้อหาในนิทาน ที่ผู้วิจัยเสนอไปแล้ว -นิทานชาดก เรื่องคนอกตัญญู -นิทานชาดกเรื่อง นกหัวขวานกับสิงโต -นิทานชาดกเรื่อง สุวรรณสาม -นิทานชาดกเรื่อง พญากวางนิโครธ	นิทานชาดกประกอบรูปภาพ เรื่อง -ลีลานาคชาดก -ชาวสกุนชาดก -สุวรรณชาดก -นิโครธชาดก

1. ผู้วิจัยซักถามนักเรียน เกี่ยวกับนิทานที่ผู้วิจัย เสนอผ่านมา
 - นักเรียนจำได้หรือไม่ว่าครูเล่านิทานเรื่องอะไรให้ฟังบ้าง
 - ผู้วิจัยซักถามนักเรียนเกี่ยวกับตัวละครในนิทานแต่ละเรื่อง
 - นักเรียนอยากเป็นนายพรานหรือช่าง เพราะอะไร
 - ระหว่างนกหัวขวานกับสิงโตนักเรียนว่าควรจะเลือก
เป็นใครดี
 - นักเรียนอยากมีเพื่อนเป็นสัตว์ป่ามากมายเหมือนสุวรรณสาม
หรือไม่ เพราะอะไร
 - ทำไมสุวรรณสามจึงพ้นคืนชีวิต
 - นักเรียนคิดว่าพญากวางนิโครธทำดีหรือไม่ ถ้านักเรียนเป็น
พญากวางนิโครธ จะยอมตายแทนแม่กวางทองแก่หรือไม่
2. ผู้วิจัย เสนอ เกี่ยวกับพฤติกรรมด้านความ เมตตากรุณาจาก
นิทานชาดกที่เล่าไปแล้ว
 - การแสดง ความเมตตากรุณานั้นนักเรียนจะต้องทำให้
เหมาะสมกับตัวนักเรียนเอง เราจะช่วยเหลือบุคคลอื่น
ก็ต่อเมื่อเราทำได้ เราจะไม่ช่วยเหลือจนตัวเอง
เดือดร้อน หรือตายเช่นช่าง หรือพญากวางนิโครธที่
ยอมตายเพื่อให้บุคคลอื่นมีความสุข
 - การมีความเมตตากรุณานั้น เป็นสิ่งที่ดี ทำให้ไม่มีใครคิดร้าย
ก็ต้องพ่ายแพ้ไป เช่น สุวรรณสามผู้มีจิตใจเมตตากรุณา
ทำหมีเพื่อนฝูง เป็นสัตว์ป่ามากมาย ยิ่งถูกล่าจนตายไป
ก็ยังพ้นคืนชีวิตได้

ครั้งที่ 6

วิธำเนินการ

-การช่วย เหลือบุคคลอื่น เช่น ลัดดาที่บาดเจ็บนั้น เราต้องกระทำ
อย่างรอบคอบอย่าให้มีอันตรายต่อเราเอง ต้องทำด้วย
ความระมัดระวัง เช่นเดียวกับภิกษุช่วย เหลือสิงโต
โดยเอาไม้ลำปากสิงโตไว้ เพื่อกันไม่ให้สิงโตงัดปากกลืน
กินตัวเอง

3. ผู้วิจัยสรุปถึงจริยธรรมด้านความ เมตตากรุณา

-การแสดง ความเมตตากรุณานั้น ถ้าทุกคนมีความ เมตตากรุณานั้น
ต่อกันจะทำให้ทุกคนอยู่อย่างมีความสุข ไม่ทะเลาะ
เบาะแว้งกัน แต่การแสดง ความ เมตตากรุณานั้นนักเรียน
จะต้องกระทำด้วยความจริงใจ และทำก็ต่อ เมื่อเราเอง
ทำได้ ถ้าเราช่วย เหลือได้ก็ควรจะแนะนำให้ผู้อื่นมาช่วย
เช่น พ่อ แม่ ครู หรือบุคคล ที่อยู่ใกล้ เหตุการณ์มากที่สุด

4. ผู้วิจัยให้นัก เรียนเล่าประสบการณ์ที่ เกี่ยวกับการแสดง ความ
เมตตากรุณาของนักเรียนและผู้วิจัยคอยชี้แนะวิธีที่ถูก

แผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
1	เพื่อให้ให้นักเรียนและผู้วิจัยเกิดความคุ้นเคยกัน	-ปฐมนิเทศ	1. ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียน -แนะนำตนเอง -นักเรียนแนะนำตนเอง 2. ถามนักเรียนเกี่ยวกับชีวิตประจำวัน -ตอนเข้านักเรียนกินข้าวกับอะไร -บ้านของนักเรียนมีสัตว์เลี้ยงหรือไม่ 3. ให้นักเรียนแต่ละคนเล่าเกี่ยวกับสัตว์ที่นักเรียนรู้จัก 4. ให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ 5. ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสัตว์ต่างๆ และนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ที่จะพบกัน เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอนครั้งต่อไป	

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
2	-บอกชื่อรูปร่าง ลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ของสัตว์บก บางชนิดได้ ด้านความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ -ปลูกฝังจริยธรรม ความเมตตาต่อ สัตว์	สัตว์บกมี มากมายมี หลายชนิด มีชื่อต่างกัน ช้าง วัว ควาย สุนัข กระต่าย ฯลฯ	1. กิจกรรมพื้นฐาน 2. ครูเคาะจังหวะให้ เด็กเคลื่อนไหว ร่างกายโดยอิสระ เมื่อได้ยินสัญญาณ หยุดในแต่ละครั้ง ให้เด็กทำท่าทางตาม ภาพที่ครูให้ดู เช่น ภาพครกให้ทำท่า คาน้ำพิรกละลายแม่น้ำ ภาพไม่ให้ทำท่าไม้แบ้ง ภาพกระดางให้ทำท่า นวด ปั่นดิน เป็นต้น 3. ครูเล่านิทานเรื่องกระต่าย ตื่นตูมแล้วบอกชื่อสัตว์ สัตว์ ต่างๆในนิทาน 4. ให้เด็กบอกชื่อสัตว์อื่นๆ ที่เคยรู้จัก 5. ครูนำภาพสัตว์บกต่างๆ มาให้เด็กดูแล้วเรียกชื่อ 6. ครูสอนให้เด็กร้องและทำท่าทาง ตามจังหวะประกอบ เพลงลูกสัตว์ 7. ครูสอนให้เด็กเล่น เกมจับคู่ภาพ เหมือนสัตว์บก	1. นิทานเรื่องกระต่าย ตื่นตูม 2. รูปสัตว์บกต่างๆ 3. เพลงสัตว์ 4. เครื่องเคาะจังหวะ 5. เกมจับคู่ภาพเหมือน สัตว์

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
3	1. บอกสี เลี้ยง ร้องของสัตว์ บอกที่เป็นสัตว์ เลี้ยงได้	1. บอกประโยชน์ ของสัตว์เลี้ยง ว่าดูเล่น ใช้งาน เป็นอาหาร	1. กิจกรรมพื้นฐาน 2. ครูเคาะจังหวะให้ เด็ก เคลื่อนไหวร่างกาย โดยอิสระ เมื่อได้ยิน สัญญาณหยุดในแต่ละครั้ง ให้เด็กออกมาเลียน แบบท่าทางสัตว์ที่ครูถือ รูปภาพอยู่ในมือ 3. ให้เด็กทำท่าทางตาม ข้อตกลงซ้ำอีก 4. ครูนำภาพสัตว์เลี้ยง ประเภทต่างๆ มาให้เด็กดูแล้วร่วมกันแสดง ความคิดเห็นถึงประโยชน์ เช่น ภาพแมว เลี้ยงไว้ดูเล่น 5. ครูนำภาพสัตว์เลี้ยงที่มีขนาดแตกต่างกัน มาให้เด็ก เปรียบเทียบขนาด เล็ก-ใหญ่ 6. ครูให้ทายขนาดของสัตว์ว่า สัตว์ใดใหญ่ กว่ากัน เช่น แมวกับเสือ หรือช้างกับ หมา เป็นต้น 7. ครูสอนให้เด็กร้องเพลงและ ทำท่าทาง ประกอบเพลงสัตว์เลี้ยง 8. ครูสอนให้เด็ก เล่น เกมจัดหมวดหมู่ ภาพสัตว์เลี้ยงประเภทต่างๆ	1. เครื่อง เคาะ จังหวะ 2. รูปภาพสัตว์บก ต่างๆ 3. สัตว์เลี้ยง ประ เภทต่างๆ 4. เพลงสัตว์เลี้ยง 5. เกมจัดหมวดหมู่ ภาพสัตว์เลี้ยง ประ เภทต่างๆ

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
4.	1. บอกความเป็นอยู่ของสัตว์บางชนิดได้	- สัตว์หลายชนิดอาศัยอยู่ในป่า เช่น ช้าง ลิง ฯลฯ สัตว์เลี้ยง	1. ครูให้เด็กทายปริศนา คำทาย เกี่ยวกับสัตว์	1. ปริศนา คำทาย
	2. ปลุกฝังจริยธรรมด้านความเมตตาากรุณา	1. ในบ้าน เช่น วัว ควาย ม้า ฯลฯ - เล่นเกมจับคู่ภาพที่มีความสัมพันธ์กัน แม่กับลูก	2. รูปภาพปริศนา คำทาย มาสนทนากับเด็ก เรื่องที่อยู่อาศัยของสัตว์นั้นๆ 3. ให้เด็กแยกประเภท สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง จากรูปภาพ 4. ครูสอนให้เด็ก เล่นเกม จับคู่ภาพที่มีความสัมพันธ์กัน แม่กับลูก	2. รูปภาพ สัตว์ป่า สัตว์เลี้ยง 3. เกมจับคู่ภาพที่มีความสัมพันธ์กัน แม่กับลูก

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
5	1. บอกสิ่งของเครื่องใช้ที่ได้จากสัตว์ 2. ปฏิบัตินิทานเรื่องจรรยาความเมตตากรรมา	- สิ่งของเครื่องใช้ที่ได้จากสัตว์ เช่น หนังสั้ววัวใช้ทำเข็มขัด รองเท้า กระเป๋า ข้างข้างใช้ทำเครื่องประดับหรือแต่งบ้าน ทำกระดุมเสื้อ เป็นต้น	1. ครูนำของจริงหรือภาพสิ่งของเครื่องใช้ที่ได้จากสัตว์มาให้เด็กดู พร้อมกับสนทนาจากของจริงหรือภาพ 2. ให้เด็กเล่าถึงเครื่องใช้อื่นๆ ที่ได้มาจากสัตว์ที่เด็กเคยเห็นหรือรู้จัก 3. ครูสอนให้เด็กพูดคำคล้องจองประโยชน์ของสัตว์ 4. ครูสอนให้เด็กเล่นเกมภาพตัดต่อสัตว์กับ	1. สิ่งของเครื่องใช้ เช่น กระเป๋า เข็มขัด เป็นต้น 2. รูปภาพสิ่งของเครื่องใช้ที่ได้จากสัตว์ 3. ครูสอนให้เด็กพูดคำคล้องจองประโยชน์ของสัตว์ 4. เกมภาพตัดต่อสัตว์กับ

ครั้งที่	จุดประสงค์	เนื้อหา	วิธีดำเนินการ	สื่อการสอน
6.	1. บอกวิธีแสดง ความเมตตา กรุณาต่อสัตว์ ได้ 2. ฟังและแยก เสียงเหมือน หรือต่างกันได้	1. การเลี้ยงดู สัตว์ 2. การฟัง เสียง แยกเสียง ที่ คล้ายกันและ ต่างกันเสียงที่ คล้ายกัน เช่น ปลา - นก หมู - หนู วัว - ตัว เสียงที่ต่างกัน เช่น เป็ด-ไก่ ม้า - นก ฯลฯ	1. ครูเล่านิทานเรื่อง ลูกนกกลับบ้านและ ร่วมกันสรุป เนื้อหา ในนิทาน 2. ครูให้เด็กออกมา เล่าประสบการณ์ เดิม เรื่องการ เลี้ยงสัตว์หรือการ ช่วยเหลือสัตว์ให้ เพื่อนฟัง 3. ครูสนทนากับ เด็กถึง อาหารของสัตว์แต่ละ ชนิดที่ไม่เหมือนกัน เช่น แมว กินปลา วัวกินหญ้า เป็นต้น 4. ครูออกเสียงให้เด็ก บอกพร้อม ๆ กันว่า คล้ายหรือต่างกัน 5. ครูสอนให้เด็กเล่น เกมจับคู่ภาพที่มีความ สัมพันธ์กันสัตว์กับ อาหาร	1. นิทานเรื่องลูกนกกลับ บ้าน 2. เกมจับคู่ภาพที่มีความ สัมพันธ์กัน สัตว์กับ อาหาร

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ วาริ นิยมธรรม
 เกิดวันที่ 3 กรกฎาคม 2506
 สถานที่เกิด จังหวัดกาฬสินธุ์
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 16/88 หมู่บ้านเรื่อนทอง 1 โคกชัย 4 แขวงลาดพร้าว
 เขตลาดพร้าว กรุงเทพฯ 10230
 สถานที่ทำงานปัจจุบัน โรงเรียนศรีวัฒนาวิทยา อำเภอนาคู จังหวัดปราจีนบุรี
 25160

ประวัติการศึกษา

พ.ศ.2525 มัธยมศึกษาปีที่ 5 จากโรงเรียนกาฬสินธุ์พิทยาสรรพ์
 อำเภอนาคู จังหวัดกาฬสินธุ์
 พ.ศ.2529 ศษ.บ. (วิชาเอกชีว-ฟิสิกส์) จากมหาวิทยาลัย
 ขอนแก่น
 พ.ศ.2535 กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ) จากมหาวิทยาลัย
 ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

ผลการใช้เทคนิคแม่แบบจาก "นิทานชาดก" เพื่อพัฒนาพฤติกรรม
เชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

บทคัดย่อ
ของ
วารั นิยมธรรม

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาพัฒนาการ
มกราคม 2536

การศึกษาค้นคว้ามีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการใช้เทคนิคแม่แบบจาก "นิทานชาดก" เพื่อพัฒนาพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 อายุ 5 - 6 ปี โรงเรียนอนุบาลปราจีนบุรี อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี ınภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2535 จำนวน 90 คน แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ๆ ละ 30 คน 1.วิธีสุ่มเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม และกลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นกลุ่มที่ได้รับแม่แบบนิทานชาดก และกลุ่มทดลองที่ 2 ได้รับการสอนโดยแผนการสอนของกองวิชาการ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการสอนจากผู้วิจัย ดำเนินการทดลองเป็นเวลา 2 สัปดาห์ โดยผู้วิจัยและผู้ช่วย 1 คน

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบทดสอบวัดพฤติกรรมด้านความเมตตากรุณา นิทานชาดกประกอบรูปภาพ และแผนการสอนของกองวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ t-test และ F-test

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดกมีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตากรูณามากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แม่แบบนิทานชาดก นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้แผนการสอนของกรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ และกลุ่มควบคุม มีพัฒนาการทางพฤติกรรมเชิงจริยธรรม ด้านความเมตตากรูณาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

THE EFFECT OF "JA TA KA" MODELING TECHNIQUE ON PRESCHOOL
CHILDREN 'S DEVELOPMENT OF MORAL BEHAVIOR

AN ABSTRACT

BY

VAREE NIYOMTHAM

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master degree of Education in Development Psychology
at Srinakharinwirot University

January 1993

The purpose of this research was to study the effect of "Ja Ta Ka" modeling technique on preschool children's development of moral behavior.

The sample consisted of 90 second-year preschool children of Prachinburi Kindergarten school. Prachinburi province, in the first semester of academic year 1992. They were divided into 3 groups of 30 children each, namely, two experimental groups and one control group. The experimental groups were exposed to "Ja Ta ka" modeling technique and lesson plan of the department of educational technique, while the children in the control group were not. The two experimental-groups were taught by the researcher and her research-assistant for two weeks.

The instruments of this study were the loving kindness and compassion test, "Ja Ta Ka" modeling and lesson plan of the department of educational technique. The statistics used in this study was the t-test and F-test.

The findings of the study were as follows:

1. The children exposed to "Ja Ta Ka" modeling technique showed a significant increase in the development of loving kindness and compassion.

2. A significant difference in loving-kindness and compassion was found among the children who were exposed to "Ja Ta Ka" modeling technique, The children who were exposed to the lesson plan of the department of educational technique, and those who were in the control group.